lojen suuruuden perustella kannettava lisä jäsenmaksu ehdotetaan poistettavaksi sen vuqksi, että maksun periminen on käytännössä tuottanut suuria vaikeuksia, mistä johtuen sen tulos on ollut varsin vähäinen.

Edellä olevan perusteella ehdotetaan jäsenmaksuista päätettäväksi seuraavaa:

Puolueen jäsenmaksu on 12 markkaa jäseneltä vuodessa v. 1945 alusta lukien.

Tämän lisäksi suoritetaan jäsenten puolesta piiri- ja kunnallisjärjestömaksua näitten elimien päättämä määrä. Kansanedustajat suorittavat erikoista lisäjäsenmaksua piirille piirikokouksen päättämän määrän.

Sos.-dem. Puoluetoimikunta.

$

SOSIALIDEMOKRAATTISEN PUOLUEEN

LÄHIAJAN OHJELMA

Puoluetoimikunnan esitys puoluekokoukselle

HELSINKI 1944

Puoluetoimikunnan esitys puoluekokoukselle.

Suomien ja Neuvostoliiton kesken tehty välirauhansopimus merkitsee maallemme ja sen asukkaille suurta olojen muutosta. Olemme joutuneet siirtymisvaiheeseen, joka monissa suhteissa vaatii uutta suhtautumista ja asennoitumista eteemme tuleviin kysymyksiin. Sekä henkiselle että aineelliselle elämällemme tulee tämä siirtymisvaihe olemaan leimaa antava. Yhteiskunnallinein kehityksemme joutuu pakosta saamaan toisen luonteen, kuin mikä sillä on sota vuosina ja ennen sotiakin ollut.

Vaikka on vaikeata vielä selvänä nähdä sitä kehitystä, mikä edessämme on, on kuitenkin ilmeistä, ,että yhteiskuntapolitiikkamme on ohjauduttava olennaisesti uusille urille. Uudet päämäärät vaativat uusia menettelytapoja, uudet tehtävät uutta voimaa ja uutta tarmoa.

Maan ja kansan tulevaisuuden kannalta ei ole suinkaan samantekevää, miten yhteiskuntapolitiikkaamme näissä oloissa ohjataan ja mitkä ovat ne uudet tavoitteet ja päämäärät, joita kohden pyritään. Kaikkein vähiten voi työväestö ja yleensä vähävarainen kansanosa olla välinpitämätön tässä suhteessa. Se ei voi jäädä syrjästäkatsojaksi uutta suuntaa yhteiskuntapolitiikalle etsittäessä. Se tietää kokemuksesta liiankin hyvin, että sen edut ja oikeudet mitä suurimmassa määrin riippuvat siitä, miten ponnekkaasti ja millä määrätietoisuudella se itse pyrkii olojen kehitykseen vaikuttamaan. Nykyisessäkin vaiheessa haluaa se senvuoksi lausua julki käsi-

tyksensä ja esittää ne vaatimuksensa, jotka se tilannetta ja olosuhteita perinpohjin harkittuaan on katsonut niin hyvin vähävaraisten kansalaisten kuin myöskin koko maan etujen mukaisiksi.

Lähtien siitä, että sellainen pieni maa kuin Suomi voi ajatella tulevaisuuttaan vain rauhanomaisten olojen vallitessa, sos.-dem. puolue pitää luonnolliseina, että solmittua välirauhansopimusta tinkimättä noudatetaan sekä että maan kaikki voimat kootaan luomaan ystävällisiä ja luottamuksellisia suhteita kaikkien naapurimaiden samoin kuin Yhdistyneiden kansakuntien kanssa. Maamme on omalta osaltaan mahdollisimman voimakkaasti osallistuttava niihin suursodan jälkeen todennäköisesti syntyviin järjestelyihin, jotka tähtäävät kansojen välisten riitaisuuksien ratkaisemiseen muuta kuin tsodan tietä. Asenteemme Neuvostoliittoon on muututtava; epäluulot ja väärät ennakkokäsitykset on saatava väistymään oikeitten ja asiallisten tietojen levittämisen, molemminpuolisen luottamuksen ja kunnioituksen isekä keskinäisen vuorovaikutuksen pohjalla.

Kun vähävaraisten väestökerrosten oikeuksien ja etujen valvotuksi ja huomioonotetuksi tulemisen välttämättömänä perusedellytyksenä ovat

1) kansanvaltaisella pohjalla toimivan valtiokoneistomme) oikeus »suvereenisesti päättää maan asioista,

2) demokraattisten kansalaisvapauksien palauttaminen ja ylläpitäminen sekä

3) taloudellisen kansanvallan ulottaminen mahdollisimman laajalle tuotanto- ja talouselämään,

sos.-dem. puolue kaikessa toiminnassaan pitää kiinni näistä edellytyksistä ja tekee voitavansa niiden luomiseksi. Kutsuen kaikkia työtätekeviä ja vähävaraisia kansalaisia yhteistyöhön sosialismin ja paremman tulevaisuuden puolesta sos.-dem. puolue alkaneen siirtymävaiheen yhteiskuntapolitiikassa omaksuu puolueohjelmansa lisäyksenä ja täydennyksenä seuraavat tavoitteet.

1. Sodasta eniten kärsineiden asema.

Sodan aiheuttamien vaurioiden korjaamiseen ja taloudellisen taantumisen voittamiseen tähtäävässä politiikassa on sotain valiidit, sotalesket ja -orvot, rintamamiehet ja siirtoväki asetettava ensisijaisen huolenpidon kohteeksi. Tällöin on lähdettävä siitä, että näille väestöryhmille palautetaan ne taloudellisen toimeentulon edellytykset, jotka he sodan vuoksi ovat menettäneet. Nämä näkökohdat sekä myös ansioituneisuus maan palveluksessa sodan aikana on otettava huomioon etenkin työhön sijoituksessa-, koulu- ja ammattiopetuksessa, asunto-, asutus- ja maakysymyksen järjestelyssä sekä korvaus- ja avustustoimenpiteissä.

2. Sodan taloudellisten rasitusten tasoittaminen.

Kysymystä sodan taloudellisten rasitusten jakautumisesta ei ole lopullisesti ratkaistu. Taistelu siitä käydään suurelta osalta vasta sodan päätyttyä. Miten tässä taistelussa käy, riippuu olennaisesti siitä, miten valtion finanssipolitiikkaa hoidetaan. Sen avulla on rasitukset pyrittävä jakamaan niin, että niistä mahdollisimman vähäinen osa joutuu niiden kannettavaksi, joilla ennestäänkin on ollut toimeentulovaikeuksia. Verotus on tästä syystä järjestettävä sellaiseksi, että sotasuhdannevoitot ja muu sodan aikana tapahtunut ja välittömästi sen jälkeen tapahtuva varallisuuden lisäys tulevat muita tehokkaamman ja ankaramman verotuksen alaisiksi. Olojen vakaannuttua on säädettävä erikoinen omaisuudentasoitusvero. Sitä ansiotonta hyötymistä, minkä rahan arvon aleneminen on tehnyt mahdolliseksi nimenomaan velallisille, ei ole tunnustettava oikeuden-< mukaiseksi. Hyötyjiltä on verotus- tai muilla toimenpiteillä pyrittävä mahdollisimman tarkkaan ottamaan yhteiskunnan haltuun se omaisuudenlisä, minkä he tällä tavalla sodan aikana tai oem jälkeen ovat saaneet. Niille, joille rahan arvon aleneminen

on merkinnyt omaisuuden menetystä, on tätä menetystä pyrittävä korvaamaan,

3. Tuotannon käyntiin saattaminen.

Yleisen elintason kohottamiseksi ja mahdollisimman suuren sosiaalisen turvallisuuden hankkimiseksi jokaiselle kansalaiselle on kaikkea tuotannollista toimintaa pyrittävä elvyttämään. Maan kaikki tuotantovoimat, sekä aineelliset että henkiset, on mahdolliisimman nopeasti saatettava tehokkaaseen käyttöön. Sellaisia elinkeinonaloja, joilla on mahdollisuus lisätä tai synnyttää uutta, joko oman maan kulutuksen tai viennin kannalta tärkeätä ja arvokasta tuontantoa, on pyrittävä yleisen talousohjelman puitteissa kehittämään ja laajentamaan. Sekä maataloudellista että varsinkin teollista tuotantoa on parhaan mahdollisen kokonaistuloksen aikaansaamiseksi rationalisoitava ja ohjattava kansantalouden etujen mukaisella tavalla. Vientiteollisuudessa on pyrittävä kohottamaan jalostusastetta ja välttämään raaka-ainevaltaisten tavarain maastavientiä.

Yhteiskunnan on tunnettava vastuu siitä, että sekä maan työvoima että luonnonrikkaudet tulevat käytetyiksi yhteisten etujen mukaisella tavalla. Täystyöllisyyttä tavoitteena pitäen on kaikki reaaliset edellytykset tuotantoelämämme elvyttamisieksi ja kohottamiseksi selvitettävä ja määrätyssä järjestyksessä hyväksikäytettävä. Vuoriteollisuuteen ja koskivoimien rakentamiseen on kiinnitettävä ensisijaista huomiota. Milloin yksityinen yritteliäisyys ei osoita halua uusien tuotannonalojen valtaamiseen, on valtion tehtävä aloite ja varattava tarpeelliset pääomat.

Tuotannollisen toiminnan suunnittelun ja valvonnan on kuuluttava elimille, joissa valtiovalta ja eri etupiirit ovat edustettuina. Tuotantoa suunniteltaessa ja ohjattaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, että tuotannon tuloksista riittävän suuri osa välittömästi palvelee kulutustaloutta ja on siten omansa vaikuttamaan elintasoa kohottavasti.

sanoa heitä irti. Yrittäjiä, jotka työttömyyden uhatessa ovat halukkaita järjestämään uusia työtilaisuuksia, on tarvittaessa yhteiskunnan taholta tuettava.

Työnvälitys on nopeasti järjestettävä tehokkaaksi ja tarkoitustaan vastaavaksi.

7. Asutus- ja maanhankintakysymys.

Maaseudulta kotoisin olevan siirtoväen sekä heidän rinnallaan rintamamiesten ja invaliidien asutus- ja maansaantikysymyksen järjestämiseen on ryhdyttävä niin nopeasti kuin vallitsevissa olosuhteissa suinkin on mahdollista.

Näiden asutusmaata tarvitsevien väestöryhmien käyttöön on luovutettava ennestään viljeltyä maata vähintään saman verran kuin vuoden 1940 pika-asutuslaissa edellytettiin sekä lisäksi riittävästi viljelyskelpoista maata, jonka pelloksi raivaamiseen on tarpeellisessa laajuudessa nopeasti ryhdyttävä. Uudisraivauksessa ja rakennustoiminnassa on annettava riittävää työ- ja tarvikeapua. Maatalouden perusparannus- sekä varsinaista uudisraivaustyötä on edistettävä palkkioin, lainoin ja sopivin järjestelytoimenpitein.

Tämän toiminnan yhteydessä on huolehdittava liian pienten tilojen lisämaan saannista ja laiduntärpeen tyydyttämisestä. Rappiotilojen sekä yleensä heikosti hoidettujen tilojen valtion haltuun ottaminen asutustarkoituksiin jaettaviksi on riittävässä laajuudessa toteutettava. Näiden toimenpiteiden kautta työpaikkansa menettävien muonamiesten ja heitä vastaavien asema on samoin tässä yhteydessä turvattava,

8. Asuntojen tuotannon lisääminen.

Kaupungissa ja muissa väestökeskuksissa sekä varsinaisella maaseudulla vallitsevan asuntopulan lieventämiseksi kuntien ja

-valtion on ryhdyttävä kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin. Kunnes asuntojen tuotannon lisäämisellä saadaan todellista helpotusta tilanteeseen, on ns. suurten asuntojen jakaminen toteutettava riittävän perusteellisesti.

Asuntojen tuotannosta on asianomaisten kuntien lähinnä huolehdittava. Kuitenkin tarvitaan valtion toimenpiteitä rakennusaineiden ja -tarvikkeiden hankinnassa ja jakamisessa sekä halpakorkoisen luoton järjestämisessä. Yksityistä rakennustoimintaa on tuettava, mutta samalla tarkoin valvottava, ettei ylellistä rakentelua tapahdu ja että rakennettu asuntotila tulee myös tarkoin käytetyksi. Hätäasuntoja rakennettaessa on huomioitava rakennusten myöhemmin suoritettavissa olevat parannus- ja korjausmahdollisuudet, niin ettei aiheuteta asunto-olojen yleistä taantumista tulevaisuudessa.

Asuntotuotannon rahoittamiseksi on järjestettävä erityinen vuokrantasoitusvero, jonka nojalla ennen sotaa rekennettujen vuokratalojen omistajat, sen jälkeen kun vuokratason on sallittu nousta, velvoitetaan maksamaan yhteiskunnalle osa heidän kohonneiden vuokrien muodossa saamistaan lisätuloista.

9. Maaseudun olojen parantaminen.

Maataloustyöväesitön ja muun maaseudun väestön olojen parantamiseksi on ryhdyttävä tehokkaisiin toimenpiteisiin. Maatalouden työaikalainsäädäntö on kiireellisesti aikaansaatava ja toteutettava.

On todettava, että ainoastaan maataloustyöntekijöiden asunto-, palkkaus-, huolto- ja viihdytysoloja parantamalla saadaan aikaan muutos nykyään vallitsevassa pyrkimyksessä siirtyä maaseudulta kaupunkeihin ja muihin väestökeskuksiin. Nykyiset olosuhteet huomioon ottaen olisi väestön tarpeetonta siirtymistä maaseudulta kaupunkeihin muillakin toimenpiteillä toistaiseksi rajoitettava»

in

10. Sosiaalinen turva.

Sodan aikana taantumaan päässeet olot työpaikoilla on kiireellisesti korjattava. Tässä tarkoituksessa on ammattientarkastusta tehostettava. Metsätöiden muonitus- ja muita huoltoolosuhteita on parannettava siksi ratkaisevalla tavalla, että työntekijöitä niihin vapailta markkinoilta riittävästi ilmaantuu.

Sosiaalivakuutuksen täydentämiseksi ja parantamiseksi on ryhdyttävä kiireellisiin valmistelutöihin. Kansaneläkelaitoksen toiminta on saatava huoltoperiaatteelle rakentuvaksi ja nykyistä joustavammaksi. Samalla on vakuutustoiminta keskitettävä ja tarvittaessa otettava valtion hallintaan.

11. Pääomien käyttö ja valvonta.

Kun sodanjälkeisen jälleenrakennuskauden aikana pääomista varmasti tulee olemaan puute, on pääomien käyttö tarpeellisessa laajuudessa säännösteltävä. Pääomia on etusijassa annettava kansantaloudellisesti tuottaviin ja elintason kohottamisen kannalta välttämättömiin tarkoituksiin. Sijoituksia on siten valvottava, että ne tasapuolisesti palvelevat sekä kulutusta että tuotantoa. Luotonannon valvonnan avulla on yleiseen suhdannekehitykseen pyrittävä halutulla tavalla vaikuttamaan.

Luonnonrikkaudet ja luontaiset raaka-ainevarastot ovat olemassa koko kansaa ja sen yleistä hyvinvointia varten. Samoin on aikaisempien sukupolvien keräämiä pääomia käytettävä lähinnä yleisen edun sanelemalla tavalla. Yksityiset kapitalistit eivät saa päästä pääomien turvin hyötymään. Hyödyn on jakauduttava tasapuolisesti kaikkien kansalaisten osalle.

Jotta pääomien alistaminen kansantalouden ja yhteiskunnan kokonaisetujen palvelukseen olisi mahdollista, on ne tarvittavassa laajuudessa otettava valtiovallan tai muiden yleistä etua valvovien elinten valvontaan. Rahalaitosten itsenäistä luotonanto-oikeutta on rajoitettava ja liikepankit otettava valtion vä-

littömään hallintaan. Anto- ja ottolainauskorot on säännösteltävä ja korkokannan nousu estettävä.

12. Inflation vastustaminen.

Rahan arvon alenemista ja inflatiota on sen vuoksi, että se merkitsee oikeusjärjestyksen rikkoutumista ja suurta yhteiskunnallista epäoikeudenmukaisuutta, kaikin käytettävissä olevin keinoin tarmokkaasti vastustettava. Valtion jatkuva keskuspankkiluottoon turvautuminen on lopetettava ja setelistön kasvu saatava pysähtymään. Inflatiovoittojen saamiseen ja inflation tulon jouduttamiseen pyrkivä toiminta on yleisten etujen vastaisena paljastettava. Kun inflatio on omiaan lamauttamaan tuotannollista ja taloudellista elämää ja kun sillä viime kädessä on taipumus vaikuttaa palkka- ja elintasoa alentavasti ja siten aiheuttaa etenkin palkannauttijain toimeentulon vaikeutumista, on koko talous- ja finanssipolitiikkaa johdettava inflatoorista kehitystä määrätietoisesti vastustavassa hengessä.

13. Hinnat ja paikat.

Hinta- ja vuokratason vakavuus on pyrittävä ylläpitämään. Hintojen korottamisia on vastustettava, koska ne ovat omiaan edistämään inflatoorista kehitystä. Siirtymisvaiheen aikana vallitsevan tavaranpuutteen ei ole annettava vaikuttaa hintoihin. Hintoja on sen vuoksi useimmilla aloilla jatkuvasti säännösteltävä ja tarkkailtava. Hintakeinottelu ja kohtuuttomien voittojen tavoittelu on estettävä. Suuria hintojen alenemisia on niinikään pyrittävä hillitsemään, joskin elintason kohottamiseksi osittainen deflatio on suotava. Palkat on jatkuvasti pidettävä sidottuina elinkustannusindeksiin. Etenkin alimpia palkkoja on pyrittävä korottamaan ja yleisissä palkkojen korotuksissa noudattamaan ns. täyden korvauksen periaatetta.

14. Valtiotalouden tasapainossa pitäminen.

Valtion talous, jota sodan välittömien ja välillisten seurausten aiheuttamien suurien menojen vuoksi ei ole voitu hoitaa turvautumatta inflatoorisesti vaikuttavaan setelirahoitukseen, on määrätietoisesti ja lujaa finassipolitiikkaa käyttäen mahdollisimman nopeasti saatava tasapainoon. Lyhytaikaiset valtiovelat on vakautettava ja lisävelkaantumiselle pyrittävä asettamaan tehokkaita sulkuja. Valtion menot on rahoitettava ensi sijassa varsinaisten tulojen, lähinnä verotuksen avulla. Tällöin on pääpaino pantava välittömälle verotukselle, jonka progressiivisuutta on jyrkennettävä. Ankarasti on verotettava tuottamatonta pääomaa sekä sodan, sotasuhdanteiden ja inflation johdosta lisääntyneitä tuloja ja omaisuutta samoin kuin ansiottomia voittoja ja ylellisyyttä. On säädettävä yleinen suhdannevero, jonka avulla kaikki kohtuuttomat ja normaalin pääomankoron ylittävät voitot otetaan yhteiskunnan haltuun. Ansiottoman maanarvon nousun verotus on otettava käytäntöön. Tärkeisiin kulutustarvikkeisiin kohdistuvaa välillistä verotusta on helpotettava.

Kaikessa omaisuusverotuksessa on siihen saakka, kunnes rahan arvo on vakaannutettu, noudatettava ns. bruttoperiaatetta, jolloin velkoja ei ole lupa vähentää varoista. Sosiaalisille näkökohdille samoin kuin perheellisyydelle on verorasitusta jaettaessa osoitettava riittävää huomiota. Verotarkkailua on vahvistettava ja verotusta muutenkin tehostettava. Veropakoilu ja tulojen salaaminen on ankarasti rangaistava.

Valtion varsinaisten tulojen lisäämiseksi on valtion tuloatuottavaa omaisuutta lisättävä, liikeyrityksiä laajennettava ja yksityiskapitalistisia tuotantolaitoksia sosialisoitava.

15. Ulkomaankaupan valvominen.

Sodan aiheuttamat taloudelliset menetykset sekä maksettavaksemme asetetut sotakorvaukset supistavat suuresti mahdollisuuksiamme ulkomaankaupan harjoittamiseen. Emme sen

vuoksi voi tuoda maahan kuin kaikkein välttämättömimpiä tarvikkeita ja raaka-aineita ja niitäkin rajoitetussa määrässä. Sekä viennin ja tuonnin on noudatettava yhtenäistä suunnitelmaa, jossa maan tarpeet pyritään tyydyttämään siinä järjestyksessä, kuin yleisen edun kannalta katsotaan tarkoitustaan vastaavimmaksi. Tuonnin lisäämiseksi on vientituotantoa johdonmukaisesti kehitettävä ja voimistettava. Koko ulkomaankauppa on toistaiseksi otettava valtion yksinoikeudeksi. Siten voidaan sekä vienti- että tuontietujamme! määrätietoisesti ja maan etujen mukaan valvoa. Kohtuuttomien voittojen ja välityspalkkioiden ottaminen, johon sodanjälkeiset olot varsinkin tuonnin harjoittajille tarjoaisivat runsaasti tilaisuutta, on tehokkaasti estettävä. Tarvittaessa on sekä tuontia että vientiä tuettava ja rahoitettava yleisillä varoilla. Maan etujen mukaista kauppasopimuspolitiikkaa on määrätietoisesti noudatettava ja kauppasuhteita eri maiden kanssa kehitettävä.

16. Säännöstelyn jatkaminen.

Sodanaikaisesta mitä erilaisimmille aloille ulotetusta säännöstelystä ei ole harkitsemattomasti ja yhtäkkisesti luovuttava. Niin kauan kuin välttämättömistä tarvikkeista on puutetta eikä niiden tuotantoa voida lisätä, on tarvikkeiden tasapuolisen jakaantumisen ja hintojen vakaana pysyttämisen vuoksi tärkeimpien elintarvikkeiden ja raaka-aineiden, vuokrien ja ulkomaisten tuotteiden samaten kuin pääomien käytön säännöstelyä jatkettava. Elinkustannusten kohoamista aiheuttavia tekijöitä on säännöstelyn avulla hillittävä ja rajoitettava. Säännöstelyvirkakoneisto on sen vuoksi toistaiseksi säilytettävä, mutta sen toiminta on pyrittävä rationalisoimaan ja kaikenlainen virkavaltaisuua siitä hävittämään.

17. Talouselämän suunnitelmallinen ohjaus.

Monista syistä on välttämätöntä, että valtiovallan taholta jatkuvasti, harjoitetaan talouselämän suunnitelmallista oh-

jausta. Talouspolitiikkaa on johdettava yleisen elintason kohottamista ja pulakausista vapaan suhdannekehityksert aikaansaamista silmälläpitäen. On laadittava pitempiaikaisia talous- ja finanssiohjelmia ja niiden avulla määrätietoisesti pyrittävä yleistä hyvinvointia vastaaviin kansan enemmistön oikeutettuja etuja toteuttaviin tavoitteisiin. Kansantulon määrä on saatava mahdollisimman 'korkeaksi ja sen jakautuminen eri kansalaispiirien kesken mahdollisimman tasaiseksi. Sosiaalista hätää ja turvattomuutta tuottayia äkillisiä suhdannevaihteluita on suunnitelmallisesti ja jo etukäteen vastustettava. Kun siirtymisvaihe useat vuodet tulee olemaan taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti epänormaalia aikaa raskaine sotäkorvaussuorituksineen ja muine taloudellisine rasituksineen, ei yksityisten etujen tavoittelu saa olla taloudellisen toiminnan pyrkimyksenä ja liikkeellepanevana voimana. Koko talouselämän on toimittava yhteiskunnan kokonaisuutta vastaavalla tavalla, sen tarpeita tyydyttäen, ja. sosiaalista oikeudenmukaisuutta noudattaen.

• 18. Yhteiskunnailistutfaminen.

Milloin yksityisluontoisia tuotannollisia laitoksia ei niiden omistajien taholta johdeta yhteiskunnan kokonaisedun mukaisesti tai milloin se tuotannon rationalisoinnin vuoksi taikka muusta syystä katsotaan tarkoituksenmukaiseksi, voidaan tuotantolaitokset ottaa välittömästi yhteiskunnan haltuun., Sotakorvaustuotannon ja viennin kannalta maalle elintärkeät tuotannonalat tulevat tällöin ensi sijassa kysymykseen. Koskivoimien ja luonnonrikkauksien yleistä etua vastaavan hyväksikäytön edellytyksenä on myös niiden yhteiskunnallistuttaminen. Suunnitelmat yhteiskunnallistuttamisen toteuttamiseksi on mahdollisimman nopeasti pantava alulle. Tällöin on pidettävä silmällä sitä, että suunnitelmat sopeutuvat taloudellisiin yleissuunnitelmiin ja täydentävät niitä.

19. Kansanvallan toteuttaminen talouselämässä.

Parempien tuotannontulosten aikaansaamiseksi ja sosiaalisten ristiriitojen välttämiseksi on kansanvaltaisuutta toteutettava myös taloudellisessa elämässä. Taloudellisia suunnitelmia laadittaessa ja niitä toteutettaessa on entistä laajemmassa mitassa otettava huomioon myös työntekijäin kanta samoin kuin yleiset sosiaaliset näkökohdat. Tähän on pyrittävä siten, että näitä näkökantoja edustaville on talouselämän ja teollisuuslaitosten johdossa ja valvonnassa varattava riittävän suuri edustus ja että yksityisten pääomanomistajain valtaa talouselämän johdossa rajoitetaan.

20. Kasvatus- ja kulttuurityön tukeminen.

Kouluoloissa on kauan vireillä olleet uudistussuunnitelmat toteutettava, Sekä kansa- että oppikouluissa on kansanvaltainen henki ja tietoisuus saatava vallitsevaksi opettajakunnan keskuudessa ja tätä tietä opetuksessa. Kansakoulun kehittymistä pohjakouluksi on edistettävä ja oppikoulu on muodostettava 6-luokkaiselle kansakoululle perustuvaksi. Laajojen kansankerrosten yleis- ja kansalaissivistystä on jatkuvasti pyrittävä kohottamaan kansakoulun jatkokoulutusta tehostamalla ja vapaata kansansivistystyötä tukemalla. Työväenliikkeen yhteydessä toimivien sivistys- ja taidelaitosten sekä järjestöjen on päästävä niille kuuluvaan asemaan yhteiskunnan varoja myönnettäessä. Kansakouluille perustuvien kunnallisten keskikoulujen perustamista on edistettävä ja niiden ohjelma on saatava sellaiseksi, että ne hyvin sopivat ammattikasvatuksenkin pohjaksi. Varattomien koululaisten sosiaalista huoltoa on jatkuvasti tehostettava.

Helsinki 1944. Työväen kirjapaino

SUUNNITELMALLISEMPAA PIENVILJELYS-POLITIIKKAA

SOS.-DEM. PIENVILJELYSPOLITUKKAA
SUUNNITELLEEN TOIMIKUNNAN MIETINTÖ

HELSINKI 1944
TYÖVÄEN KIRJAPAINO

Johdannoksi.

Sota-aika on tuonut mukanaan Suomen talouselämään lukuisia sellaisia ilmiöitä, jotka ovat aiheuttaneet vaikeuksia milloin millekin väestöryhmälle ja synnyttäneet ristiriitoja eri piirien välille. Varsinkin kansanhuoltokysymyksissä on paljon sellaisia, joihin eri piirien taholla on suhtauduttu eri tavoin, riippuen siitä edistävätkö vai häiritsevätkö kulloinkin kysymyksessä olevat asiat asianomaisten piirien vapaata toimintaa. Nämä kysymykset ovat pyrkineet synnyttämään ristiriitoja mm. palkkatyöväen ja pienviljelijäin välille, joita ristiriitoja on osittain kärjistänyt myös se, että sodan aikana ei ole voitu harjoittaa yhtä tehokasta pienviljelyspolitiikkaa kuin aikaisemmin. Tähän ovat pienviljelijät olleet tyytymättömiä, mikä tyytymättömyys on usein todettu mm. sos.-dem. pienviljelijäin neuvottelukunnassa.

Asiaan onkin neuvottelukunnan taholta eri yhteyksissä kiinnitetty huomiota. Tämä johti lopuksi siihen, että syyskuun 25 p:nä 1942 pitämässään kokouksessa neuvottelukunta päätti esittää sos.-dem. puoluetoimikunnalle, että tämä asettaisi puolueen lähiajan pienviljelyspolitiikkaa suunnittelemaan toimikunnan, jossa teoreettisen asiantuntemuksen lisäksi olisi riittävästi edustettuna myöskin käytännöllinen pienviljellyskysymysten tuntemus. Saman vuoden joulukuun 17 p:nä pitämässään kokouksessa puoluetoimikunta asettikin tällaisen toimikunnan, kutsuen sen puheenjohtajaksi kaupunginjohtaja /. *W'.Kedon* sekä jäseniksi Pienviljelijäin liiton toiminnanjohtajan, *Emil Jokisen,* johtaja *Jalmari Laakson,* kunnallisneuvos *Otto Marttilan,* maisteri *Rafael Rinteen,* kansanedustaja *Heikki Simosen* ja kauppalanjohtaja *Jorma Tuomisen.* Komitean sihteeriksi kutsuttiin toimittaja *Helmer Lehti.*

Komitea aloitti työnsä syksyllä 1943, pitäen aluksi useita kokouksia, joissa työn suuntaviivat hahmoiteltiin. Myöhemmin on komitea pitänyt muutamia kokouksia, joissa mietintö on tarkastettu.

Mietinnön alkuluvun »Maamme työtätekevien luokkien perusryhmät ja niiden keskinäiset suhteet» on kirjoittanut komitean puheenjohtaja Keto ja muun osan mietintöä sihteeri Lehti. Perusteluihin on lainattu verraten laajasti sitä tietoainesta, jonka valtion pienviljelyskomitea ke-

rasi erikoisen tiedustelun perusteella syyskesällä 1938, sellaisena kuin sanotun komitean sihteeri, tri *O. W. IVillanäl* on ne esittänyt asutuslainsäädäntötoimikunnan mietinnössä n:o 1 (19. 7. 1943), ollen useat taulukot lainatut tähän sellaisenaan. Mukana on tällöin myöskin tiedot niistä asutustiloista, joilla maatalousjärjestöjen toimesta suoritetaan nk. perusneuvontaa ja joilta siis on tiedossa vastaavanlaisia tuloksia kuin tutkituilta pientiloilta. Edelleen on mietinnössä esitetty runsaanlaisesti niitä tietoja, joita Kansanhuoltornmisteriö on kerännyt kaikkiaan 19 kunnassa suorittamiensa tutkimusten perusteella eri suuruisten viljelmien kyvystä tuottaa elintarvikkeita säännöstelyyn ja yleiseen kulutukseen ja jotka tiedot osastopäällikkö /. *Juuratno* antoi käytettäväksi. Maataloushallituksen kannattavaisuustutkimustuloksia on myöskin käytetty, samoin palkkatilastoja, osittain virallisista julkaisuista lainaten, osittain erityisesti tätä tarkoitusta varten hankkien. Kaikista esitettyjen, taulukoiden perusteella tehdyistä, johtopäätöksistä vastaa komitea.

Maatalouspolitiikkaa koskevat tiedot on saatu osittain asiaa käsittelevästä varsinaisesta kirjallisuudesta, osittain eduskunnan asia- ja pöytä,-kirjoista.

Pyrkimys välttää mietinnön paisumista kovin laajaksi on vienyt siihen, että useat kohdat ovat jääneet kovin suppean esityksen varaan. Vain sellaiset tärkeät kohdat, joita ei ole missään muussa julkaisussa käsitelty, on tässä otettu jonkinverran perusteellisemman tarkastelun alaisiksi.

Mietintöä tarkastaessaan komitea kiinnitti huomiota siihen, että nykyinen aika ei ole lainkaan kiitollinen ohjelmanluontoisten päätelmien rakentamiselle, koska sota jatkuu yhä,eikä kellään ole tietoa siitä, minkälaisiksi olosuhteet rauhan joskus tultua muodostuvat. Niinpä ei ole tietoa siitä, millaisia rajoituksia ulkomaankaupalle kenties asetetaan, tahi pääseekö kansainvälinen vapaa vaihto ehkä laajenemaan siitä, millainen se oli ennen nykyistä maailmansotaa. Pitkälle tähtääviä ohjelmia ei siis nyt voida rakentaa. Se, mikä tässä mietinnössä esitetään, on tarkoitettu väliaikaiseksi, ja toimikunta esittääkin Puoluetoimikunnalle, että niin pian kuin rauha on palannut ja alkaa olla selvyyttä siitä, mihin suuntaan kansainvälinen tavaranvaihto on kehittymässä ja millaiseksi olosuhteet muuten ovat muodostumassa, otettaisiin uudelleen selvitettäväksi, minkälaisia suuntaviivoja silloin olisi Suomen maatalouspolitiikassa yleensä ja pienviljelyspolitiikassa erikseen noudatettava.

1. Maamme työtätekevien luokkien perusryhmät ja näiden keskinäiset suhteet.

Ei ole ilmeisestikään oikein enempää muualla kuin omassa maassammekaan puhua yhtenäisestä työväenluokasta, jonka etuja sosialidemokraattinen työväenliike tahtoisi ajaa, vaan on parempi puhua työtätekevistä, vähäväkisistä yhteiskuntaluokista puolueen toiminnan esineenä. Työväenluokasta sanan ahtaassa mielessä on nykyajan kapitalistisissa yhteiskunnissa syytä puhua vain silloin, kun tarkoitetaan niitä työyäenjoukkoja, jotka ovat kapitalististen yritysten palveluksessa palkkatyöläisinä. Näitä työväenluokan jäseniä on jo monenlaisia. Puhumattakaan eri ammattien työntekijöistä, on syytä erottaa sellaisten suurten tuotantoryhmien kuin teollisuuden, kaupan, liikenteen ja maatalouden työntekijät. Näiden itsekunkin ryhmän keskuudessa muodostavat suurten, keskikokoisten ja pienten yritysten työntekijät merkittäviä erotuksia.

Näiden työväen eri ryhmien lisäksi, joiden etujen yhdistäminen vaatii sos.-dem. puolueelta niiden kunkin tarkkaa oivaltamista ja vaarinottamista, kuuluu palkkatyöväkeä lähellä oleviin piireihin erinäiset vähäväkiset henkisen työn tekijät, joiden eroa erinäisistä työväen ryhmistä on suorastaan vaikea vetää. Nämä henkisen työn tekijät jakaantuvat taasen — ammateista puhumatta — useampaan suurehkoon ryhmään. Sellaisina ryhminä mainittakoon tässä vain vapaan henkisen työn tekijät, yksityisten, osuustoiminnallisten, kunnallisten ja valtion yritysten virkailijat ynnä lopuksi valtion, kuntien ja muiden yhdyskuntien virkamiehet. Näiden ryhmien alemmat kerrokset ovat taloudellisessa suhteessa melkoiselta osalta palkkatyöväkeen verrattavissa, mutta niillä on osittain omatkin erikoisetunsa ja ennen kaikkea niillä on oma sielunelämänsä, jonka huomioonottaminen vaatii suurta tarkkaavaisuutta oikealta sos.-dem. politiikalta.

Mutta nämä kaksi edellämainittua pääryhmää eivät suinkaan ole ainoat, jotka voi lukea sellaisiin vähäväkisiin työtätekeviin ryhmiin, joiden etujen ajamisen voi sanoa kuuluvan sos.-dem. puolueen tehtäviin. Tällaisiin ryhmiin voi sanoa kuuluvan käsityömäisten ammattien harjoit-

tajain ja pienviljelijäin. Varsinkin meillä pienviljelijäin ryhmä on valtava ja tärkeä vähäväkisten työtätekevien joukko. On sanottava, että tämä ryhmäkunta on taloudellisessakin suhteessa melkoiselta osaltaan palkkatyöväkeen verrattavissa. Kuten tulemme myöhemmin toteamaan, on pienviljelijöistä suuri osa sellaisia henkilöitä, joiden rahatuloista on suuri osa hankittu sivuansioiksi tehdystä palkkatyöstä. Vieläpä tulemme näkemään, että pienimmistä viljelijöistä on melkoinen osa sellaisiakin, joiden palkkatyöansiot muodostavat suorastaan suurimman osan heidän rahatulo]aan.

Erottavana piirteenä on kuitenkin ensiksikin todettava, että jokainen pienviljelijä tuottaa omalta tilaltaan suuremman tai pienemmän osan perheensä elintarvikkeista, joten hän ei ole missään tapauksessa samassa määrässä kuluttaja kuin palkkatyöläinen. Ja edelleen on todettava, että tuskinpa on sellaista pienviljelijää, joka ei edes jossakin määrin myisi joitakin maataloustuotteita, kuten ainakin kotieläintuotteita ja puutarhatuotteita. Mitä suurempi on pientila, sitä suuremmaksi erotus muodostuu juuri tässä suhteessa. Kun ijientila saavuttaa pienehkön keskitilan rajavaiheen, alkaa sellaisen pientilallisen tuottajaominaisuus olla hyvinkin voimakas. Kummalle ominaisuudelle, palkkatyöläisen vaiko maataloustuottajan, pienviljelijä panee pääpainon, riippuu tietenkin yksityistapauksissa hänen henkilökohtaisesta katsantokannastaan, mutta tietenkin asia suurin piirtein katsoen on niin, että jota suurempi on pienviljelystilan pinta-ala, sitä helpommin tällainen pienviljelijä on taipuvainen yhteiskunnallisessa ja poliittisessa katsomuksessaan lukeutumaan maataloustuottajain joukkoon.

On kuitenkin selvää, että suurehkonkaan pienviljelijän yhteiskunnalliset ja poliittiset mielipiteet eivät määräydy vain sen perusteella, missä määrin hän esiintyy maataloustuotteidensa myyjänä. Oh jo ensiksikin syytä huomauttaa siitä seikasta, että pienviljelijöille tuotteidensa myyjinä on olennaisen tärkeätä, että sekä varsinaisen palkkatyöväen että henkisen työn tekijäin tulot ovat mahdollisimman korkeita. Tässä tapauksessa maataloustuotteiden kysyntä monipuolistuu ja niiden hinnat muodostuvat myöskin maanviljelijöille edullisiksi. Tämä on seikka, jonka pienviljelijätkin monesti unohtavat, kun he sen sijaan helpommin huomaavat, jos heidän tarvitsemansa aputyövoima kallistuu, vaikkapa sen käyttö ei olisikaan huomattava heidän taloudessaan .

Mutta edelläolevan tapaiset näkökohdat, jotka ovat omansa vaikuttamaan siihen, missä määrin pienviljelijä yhteiskunnallisessa ja valtiollisessa toiminnassaan etsii liittymäkohtia vähäväkisten työtätekevien luokkien muihin ryhmiin, eivät kuitenkaan ole suinkaan ainoat hänen poliittiseen kannanottoonsa vaikuttavat tekijät. Asiaan vaikuttavat myöskin ne vaikutelmat ja käsitykset, joita pienviljelijöillä on varsinai-

sen palkkatyöväen yhteiskunnallisen ja poliittisen taistelun tämän hetken erilaisista pyrkimyksistä, sekä myöskin tämän taistelun etäisemmistä päämääristä. Palkkatyöväen yhteiskunnallinen ja poliittinen liike saattaa erilaisilla menettelytavoillaan sekä vetää puoleensa että loitontaa itsestään pienviljelijäväestöä, samalla tavalla kuin viimeksimainittuun vaikuttavat eri tavoin erilaiset tämän taistelun pyrkimykset. Toiset niistä tuntee pienviljelijäväestö etujensa mukaisiksi, toiset päinvastoin.

Pienviljelijä luokka on samanlaisessa merkillisessä väliasemassa myös niiden etäisempien ja suurempien päämäärien suhteen, jotka palkkatyöväen poliittinen liike on tavallisesti itselleen asettanut. Useimmissa maissa on palkkatyöväen poliittinen liike asettanut tällaiseksi päämääräkseen sosialismin toteuttamispyrkimyksen. Tämä pyrkimys on ollut nykyaikaisen työväenliikkeen tyypillinen tunnuslause useimmissa maissa niin kauan, kuin palkkatyöväki on poliittista luokkataisteluansa tietoisena liikkeenä käynyt. Tosin on tunnustettava, että sosialismi on toistaiesksi melkein kaikkialla ollut vasta työväenliikkeen tulevaisuuden ihanne, jota ei ole vielä päästy toteuttamaan juuri missään, ainakaan laajassa, koko kansantaloutta käsittävässä asteikossa. On oikeastaan vain yksi maa, nim. Neuvostoliitto, jossa jo yli neljännesvuosisadan ajan on pyritty toteuttamaan talousmuotoa, jota voi sanoa sosialistiseksi. Siihenkin nähden on huomautettava, että tämä sosialismin toteuttamisyritys on tapahtunut melkeinpä kaikissa suhteissa poikkeuksellisissa olosuhteissa. Neuvostoliiton käsittämien alueiden taloudellinen elämä oli tämän yrityksen alkaessa suhteellisen vähän kehittynyt, sen väestön yhteiskunnallinen kokoomus oli näin ollen yrityksen toteuttamiselle mahdollisimman epäsuopea ja lisäksi on ollut suurena haittaavana tekijänä se seikka, että sosialismin toteuttamisyritys alettiin ensimmäisen maailmansodan aiheuttaman kansantaloudellisen rappiotilan jatkona ja että se keskeytyi toisen maailmansodan vielä suurempaan taloudelliseen myllerrykseen. Kaikista edelläsanotuista seikoista on johtunut, että kyseenalaisen sosialisoimisyrityksen menettelytavat muodostuivat täysin-poikkeuksellisiksi niistä, jotka sosialistit aikaisemmin olivat otaksuneet tulevan käytäntöön. Tästä huolimatta näyttää kuitenkin olevan tämän yrityksen tulos sellainen, että se on edellämainituissa poikkeuksellisissakin oloissa — hitaasti tosin — kyennyt kohottamaan Neuvostoliiton kansantalouden huomattavasti korkeammalle tasolle, kuin mitä toisten maiden sosialistitkaan aikaisemmin pitivät mahdollisena. Siten siinä ilmeisesti oli muodostumassa hyviä mahdollisuuksia kohottaa väestön elintasoa ja myöskin tarjota lähtökohdan tälle väestölle taistellakseen itselleen suuremmat yhteiskunnalliset ja poliittiset oikeudet, kuin mitä sillä oli ollut Neuvostoliiton sosialismin toteuttamisyrityksen parina ensi vuosikymmenenä.

Näin ollen on pidettävä todennäköisenä, että sosialismi tulee säilymään toistenkin maiden työväen poliittisen taistelun ihanteena, jota se tulee yrittämään toden teolla toteuttaa. On hyvin uskottavaa, että toisen maailmansodan päätyttyä tämä ihanne jälleen muuttuu hyvinkin päivän polttavaksi, ankaran poliittisen taistelun läheiseksi esineeksi, asianlaita tulee kuitenkin tietenkin olemaan siten, että sosialisoimisohjelmat ja -menettelytavat tulevat suuresti vaihtelemaan eri sosialistisilla puolueilla, vieläpä samojen puolueiden yksityisillä jäsenilläkin.

Kysymys on nyt siitä, mikä on pienviljelijäluokan suhde tähän palkka^ työväen poliittisen liikkeen pääohjelmakohtaan. Tässä suhteessa joutuu pienviljelijäluokka suhtautumistaan määritellessään etsimään vastausta kysymykseen, tuleeko ensinnäkin sosialismin toteuttaminen tarjoamaan pienviljelijöille suurempia aineellisia ja sivistyksellisiä etuja, kuin mitä kapitalistinen talousmuoto sille tarjoaa, ja toisekseen, tuleeko sosialisoitu kansantalous siinä määrin puuttumaan pienviljelijäin tuotannon välineisiin ja tuotantoon, että pienviljelijät katsovat tämän tuotannolliselle toiminnalleen sietämättömäksi.

Mitä ensimmäiseen kysymykseen tulee, ei ole enää epäilystäkään siitä, etteikö kapitalistinen tuotantotapa ole joutunut vähitellen ja asteittain sellaiseen rappiokauteen, että tuo rappiotila on omansa johtamaan mitä suurimpiin ja tuhoisimpiin yhteiskunnallisiin järkytyksiin. Kapitalistiset maat ovat kärsineet ennen kuulumattomia pulia, joiden seurauksena on ollut hirvittävä työttömyys palkkatyöväelle ja myöskin ankarat yhteiskunnalliset koettelemukset muille vähäväkisille yhteiskuntaluokille, eikä suinkaan vähimmin pienviljelijöille. Yritykset parantaa pulan vaikutuksia korkealla suojelustullipolitiikalla ja muilla sen tapaisilla toimenpiteillä ovat vain johtaneet valtiot mitä jyrkimpään vastakkaisuuteen toisiaan vastaan, minkä vastakkaisuuden lopputuloksena on ollut uusi entistä hirvittävämpi maailmansota. Näyttää olevan sillä lailla, että näitä kapitalistisen järjestelmän tuhoisia haittoja ei saada pysyvästi ja ehdottomasti poistetuiksi, jollei yritetä kapitalististen maiden tuotantoelämän järjestelyä sosialistiselle pohjalle, jolloin yksityiset taloudelliset suuryritykset otetaan julkisten yhdyskuntien so. valtion tai kunnan omiksi ja hoidetaan näiden joko välittömässä tai välillisessä hallinnassa. Tietenkin tämä kapitalististen maiden taloudellisen elämän järjestäminen sosialistiselle pohjalle tulee olemaan pitkä ja vaikea työ, joka mm. edellyttää valtioiden kansainvälistä yhteistyötä taloudellisten yritysten hallinnassakin. Ilmeisesti vasta tällaisten pitkäaikaisten menettelytapojen jälkeen päästään siihen, että edellämainitut kapitalistisen tuotantotavan vaikeat sairaudet saadaan asteittain poistetuiksi, mikä merkitsee suurille työtätekeville joukoille nykyistä suurempaa elämän turvallisuutta ja hyvinvointia.

Pienviljelijäväki tekee itselleen kuitenkin helpolla kysymyksen, mikä on oleva sen asema sosialisoidussa kansantaloudessa. Neuvostoliitossahan on tultu siihen, että ei vain suurtiloja viljellä valtion laskuun, vaan että talonpoikaistiloista on muodostettu järjestänsä suurtiloja, joita talonpoikaistilojen entiset omistajat sitten ammatillisesti ja taloudellisesti kehittyneemmän johdon alaisina viljelevät. Tämän ns. kolhoositalouden ei kuitenkaan tarvitse olla mikään sosialistisen talousjärjestelmän ehdoton osa. On ajateltavissa hyvinkin, että pienviljelys- ja talonpoikaistilatkin jätetään nykyisten viljelijäinsä omistukseen. On tietenkin selvää, että sosialistisesti järjestetyssä kansantaloudessa tulee olemaan enemmän taloudellista säännöstelyä, joka tulee koskemaan myöskin pienviljelijäin tuotantotoimintaa ja heidän tuotteidensa luovutusta yhteiskunnan käyttöön.

Tämä on tähän saakka ollut myöskin sos.-dem. puolueen kanta, sillä puolueen sosialisoimisohjelmassa mainitaan nimenomaan: »Mikäli taloudellinen elämä ei ole muodostunut kapitalistiseksi, on se yhteiskunnan valvonnan alaisena jätettävä yksityisten haltuun. Pikkutuotantoon ei ole puututtava.» Ja puolueen maatalousohjelmassa laajennetaan määritelmää sanomalla; »Pienviljelmät, joissa viljelijä perheineen asuu ja suorittaa pääasiallisimman työn, kuuluvat ja jäävät viljelijöilleen omistusoikeudella käytettäviksi.» On ilmeistä, että Suomessa, jossa pienviljelijät muodostavat niin mahtavan yhteiskuntaryhmän, tämän ohjelmakohdan muuttaminen olisi jo poliittisistakin syistä mahdoton.

2. Pientilojen talouden selvittelyä.

Edellisessä luvussa on jo mainittu, että yhtäläisyys pienviljelijäin ja palkkatyöläisten etujen välillä ei ole täydellinen. Varsinkin suurempien pientilojen omistajat myyvät enemmän tai vähemmän erilaisia maataloustuotteita, joutuen niiden hintasuhteiden kautta usein jossain määrin ristiriitaiseen asemaan puhtaan kuluttajaväestön kanssa. Tämän asian merkityksen arviointi vaatii pienviljelijäin tuotteiden myyntisuhteiden hiukan lähempää tarkastelua.

Pienviljelys tiedustelun valossa.

Pienviljelijäin asema maataloustuotteiden myyjänä ja ostajana, sekä heidän asemansa kuluttajana yleensäkin, kuvastuu verraten selvästi kirjanpitotilojen tulostilastoista. Usein tahdotaan kuitenkin näiden tilastojen todistusvoimaisuus kiistää, selittämällä, että ne tilat, joilla kyetään järjestelmälliseen kirjanpitoon, ovat erikoisesti isäntäväen kehitystason

osalta niin paljon keskitason yläpuolella, että niiden perusteella ei voida tehdä oikeata johtopäätöstä pientilain keskimääräisistä vastaavista tuloksista. Tämän vuoksi vuonna 1938 työskennellyt pienviljelyskomitea lähti selvittelemään pienviljelyksen taloudellista tilaa yleisen tiedustelun perusteella, jolloin yhteensä noin 3,000 tilalta 93 kunnan alueella eri puolilla maata, täytettiin erikoiset kyselylomakkeet. Ne oli laadittu siten, että kysymyksiin vastanneiden taloudesta saatiin niin monipuolinen kuva, että sen oletettiin kelpaavan pohjaksi pienviljelystä koskevan talouspolitiikan suunnittelulle. Kaavakkeita eivät täyttäneet itse pientilalliset, vaan erikoiset tehtävään valitut ammattimiehet ,niiden tietojen perusteella, joita he saivat pienviljelijäin kirjanpidosta tai muista muistiinpanoista, sekä muuten tunnetuista seikoista.

Pientilat jaettiin tässä tutkimuksessa 4 eri suuruusluokkaan, nimittäin 1) tiloihin, joiden peltoala on alle 2 ha, 2) tiloihin, joiden peltoala on 2—5 ha, 3) tiloihin, joiden peltomaa on 5—10 ha ja 4) tiloihin, joiden peltoala on 10—15 ha. Tuloksia käsitellessään on komitean sihteeri tri *O. W. Willandt* jakanut maan kahteen pääosaan, siten, että pohjois-koiilispuolisko muodosti yhden, etelä-länsipuolisko taas toisen osan.

Rinnan tämän tutkimuksen kanssa voidaan käyttää niitä tilastoja, joita maanviljelysseurat ja pienviljelijäjärjestöt ovat keränneet vähän yli 3,000 asutustilalta vuosina 1935—37, suorittaessaan niillä asutustilojen perusneuvonnan nimellä tapahtunutta neuvontaa. Viimeksimainittujen tuloksia tarkkailtaessa on kuitenkin muistettava, että nämä ovat suureksi osaksi uudistiloja eivätkä ne siten ole vanhojen kanssa täysin verrannollisia.

Mainitut tutkimukset valaisevat pienviljelijäin taloutta verraten monipuolisesti. Tässä kiinnitetään huomiota vain osaan puheenaolevien tutkimusten tietoaineksesta lainaamalla tri Willandtin Asutuslainsäädäntötoimikunnan mietinnössä julkaisemia taulukoita ja täydentämällä niitä muutamilla selostavilla huomautuksilla.

Sivuansiotyöt ovat yhtä yleiset etelä-länsipuoliskon tutkituilla pienviljelmillä kuin asutustiloillakin, joissa kummassakin keskimäärin vain 15 % oli sivuansio töihin osallistumattomia. Pohjois-koillispuoliskolla oli tällaisia keskimäärin vain 4 %. Sivuansioihin osallistumattomuus pienimmillä tiloilla kaikilla alueilla on vielä harvinaisempaa kuin suuremmilla pien viljelmillä. Sivuansiotöissä on metsätöiden osuus erikoisen suuri pohjois-koillispuoliskolla, kun taas etelä-länsipuoliskolla on »muiden sivuansiotöiden» (rakennus-, tie-, maatalous-, y.m. tilapäistyöt) osuus hallitseva, joskin metsätöillä täälläkin on huomattava sija.

Pienviljelmien omavaraisuusaste.

Pienviljelmien asemaa tarkasteltaessa on tuotannon ohessa kiinnitettävä huomiota myöskin siihen, mikä osa tuotteista käytetään hyväksi omassa taloudessa, mikä taas myydään tilan ulkopuolelle. lisäksi vaikuttaa asiaan se, ostetaanko tilalle maataloustuotteita ja jos, niin minkä verran näitä ostetaan. Myytyjen ja ostettujen tuotteiden keskinäinen suhdehan määrää esim. sen, onko korkeista maataloustuotteiden hinnoista tilalle hyötyä tai vahinkoa. Näitä kysymyksiä seuraavassa tarkasteltaessa on maataloustuotteiksi laskettu sellaisetkin ostetut tuotteet, joita ei meikäläisillä pienviljelmillä tuoteta, mutta jotka voidaan oman tilan tuotteilla helposti korvata.

Taulukko n:o 6.

Vuotta ja kulutusyksikköä kohden viljelysyksiköiksi laskettuna oli sv. 1937—38 pienviljelijäperheissä:

Suuruusluokat peltoalan mukaan	maatalous-tuotteiden kulutus	Siitä omalta viljelmältä saatu		Siitä hankittu ostamalla	
	v.y.	v. y.	%	v.y.	%
Etelä-länsipuolisko					
I 0.5-2 ha	277	176	63.8	101	36.2
JI 2—5 »	284	229	80.4	55	19.6
III 5—10 »	284	261	91.9	23	8.1
IV 10—15 »	281	260	92.8	21	7.2
Keskimäärin	284	233	81.9	51	18.i
Pohj .-koillispuolisko					
I 0.5—2 ha	277	132	47.7	145	52.3
II 2—5 »	270	174	64.6	96	35.4
III 5—10 »	270	183	68.o	87	32.o
Keskimäärin	273	155	56.7	118	43.3 1

Taulukko n:o 7.

Seuraavasta selviää ostettujen maataloustuotteiden paljous jaettuna kasvinviljelystuotteisiin ja kotieläintuotteisiin kulutusyksikköä kohden:

Suuruusluokat pelto-alan mukaan	Kasvinviljelys-tuotteita		Kotieläin-tuotteita		Yht. maatalous tuotteita	
	v.y.	%	v.y.	%	v.y.	%
Etelä-länsipuolisko						
I 0.5—2 ha	79	78.4	22	21.6	101	100
II 2—5 »	42	76.8	13	23.2	55	100
III 5—10 »	13	55.5	10	44.5	23	100
IV 10—15 »	8	36.o	13	64.o	21	100
Keskimäärin	36	71.6	15	28.4	51	100
Pohj ois-koillispuol isko						
I 0.5—2 ha	129	89.2	16	10.8	145	100
II 2—5 »	84	87.6	12	12.4	96	100 1
III 5—10 »	78	89.2	9	10.8	87	100
Keskimäärin	105	88.8	13	11.2	118	100

Taulukosta nähdään, että pienimmillä viljelmillä ostotuotteiden osuus viljelijäperheiden kulutuksessa on varsin huomattava. Alle 2 peltohehtaaria käsittävillä tiloilla se on etelä-länsipuoliskolla yli kolmanneksen ja pohjois-koillispuoliskolla yli puolet käytöstä. Suurimmilla tiloilla ostotuotteiden osuus käytössä on vähäisempi, painuen sitä pienempään, mitä kookkaammaksi tila muodostuu. Pohjois-koillispuoliskolla on kuitenkin suurempienkin pientilojen tuotteiden käytöstä keskimäärin noin kolmannes ostotuotteita.

Taulukosta 7 selviää, että ostotuotteista on kasvinviljelystuotteiden osuus pienimmillä pienviijelmillä paljon suurempi kuin kookkaammilla viljelmillä, mikä saa selityksensä siitä, että pienimmillä tiloilla on tärkeä osa leipäviljastakin hankittava ostamalla. Suurimmilla pientiloilla sensijaan on kasvituotteiden osto maan etelä-länsipuolella verraten vähäistä, kun sensijaan pohjois-koillispuoliskolla kookkaammillekin pientiloille ostetaan huomattavia leipäviljamääriä. Määrissä lausuttuna on kotieläintuotteidenkin osto pienimmille tiloille koko maassa tuntuvasti suurempi kuin kookkaammille tiloille.

Pienviljelmien kokonaistulo ja sen rakenne.

Hyvin huomattavaa lisävalaistusta pienviljelmien talouden luonteesta antaa näiden viljelmien tulon rakenne. Pienviljelijäperheiden kokonais-

Tutkituilla pienviljelmillä oli kulutusyksiköttä seuraavasti.

Taulukko n:o 1.

Suuruusluokat	Kulutusyksiköitä[1])	Työyksiköitä[2])	Kulutusyksiköltä enemmän kuin työyksiköitä
Etelä-länsipuolisko			
II 2—5 » »	3.2	2.4	0.8
III 5—10 » »	3.3	2.4	0.9
IV 10—15 » »	4.o	2.9	1.1
	4.6	3.4	1.2
Keskimäärin	3.9	2.7	1-2
Pohjois-koillisp.			
10.5—2 ha peltoa.....	4.2	2.9	1.3
II 2—5 » »	5.o	3.3	1.7
III 5—10 » »	5.i	3.4	1.7
Keskimäärin	4.8	3.2	1.6
Tutkituilla asutustaloilla oli viljelmää kohde kulutusyksiköltä keskimäärin			
I alle 2 ha peltoa.....	3.5	2.4	1.1
II 2—5 » »	4.o	2.9	1.1
III 5—10 » »	4.o	2.9	1.1
IV 10—15 » »	4.o	3.2	0.8
Keskimäärin	3.9	2.8	1.1

Komitean tutkimilla pienviljelmillä väestön luku hiukan suurenee viljelmien suurentuessa, kun sensijaan asutustiloilla väestön luku on eri suuruusluokissa lähimain samanlainen, kaikkein pienimpien viljelmien ryhmää lukuunottamatta, jossa väestön määrä on hiukan pienempi kuin suurempien pientilojen ryhmissä.

[1]) Kulutusyksikkö on laskettu seuraavasti:
Työkykyinen mies tai nainen ~ 1 ky.
15—18 v. poika tai tyttö — 0.8 »
10—15 » » » » = 0.6 »
13—10 » » » » = 0.3 »
Työkyvytön tai osaksi työkykyinen henkilö on laskettu kulutusyksiköksi harkinnan mukaan.

[2]) Työyksikkö on laskettu seuraavasti:
täysin työkykyinen mies — 1 ty.
» » nainen = 0.66 »
15—18 vuotias poika = 0.66 »
10—15 » » = O.33 »
10—18 » tyttö = 0.33 »
Osaksi työkykyinen henkilö on laskettu työyksiköksi harkinnan mukaan.

Maa-alan suuruuden vaihtelut eri pienviljeimillä

esitetään seuraavassa asetelmassa:

Taulukko n:o 2.

Tutkituilla pienviljeimillä oli keskimäärin viljelmää kohden:

j Suuruusluokat peltoalan mukaan	Pelt. ja kasvitarhaa	Vilj. laidunta	Niittyä ja luonnonlaid.	Pellon arv. muun maata	Metsätalousmaata	Joutomaata maata	Kokonaisala ha
Etelä-länsipuolisko							
T 0.5—2 ha	1.36	O.oi	0.25	1. 49	5.o	0.52	7.oi
II 2—5 »	3.45	0.03	0.4 9	3. 73	12.5	0.7 6	16.99
III 5—10 »	7.15	0.0 7	0.48	7.40	21.9	1. 90	31.20
IV 10—15 »	12.13	0.08	0.59	12.51	27.7	2.7 2	42.93
f Keskimäärin	6.49	0.05	0.49	6. 7 8	18.8	1. 60	27.18
Pohjois-koillispuolisko							
I 0.5—2 ha	1.51		4.76	3. io	47.o	21.56	71.66
II 2—5 »	3. 43	O.oi	4.7 9	5.03	57.i	14.15	76. 2 8
III 5—io »	6.4 2	0.04	4.8 7	8.io	70.7	13.98	92.7 8
Keskimäärin	3. 5 9	0.02	4. 7 8	5. 2 0	57.4	16.24	78.84

Taulukko n:o 3.

' Asutustiloilla oli keskimäärin viljelmää kohden: ,							
I alle 2 ha	0.81	0.7	3.i	3. 06	46.o	7.4	56.5
II 2—5 »	3. 51	0.7	2.o	5. 21	24.5	2.o	31.7
III 5—io »	7. 0 2	0.5	2.4	8.7 2	22.4	1.2	32.3
IV 10—15 »	12.84	0.4	1.5	14.00	23.4	1.3	38.7
Keskim.	5. 0 2	0.6	2.3	7. 2 2	29.7	3.i	40.o i

Keskimääräinen pellon ala on etelä-länsipuoliskon pientiloilla lähes kaksinkertaisesti niin suuri kuin pohjoispuoliskon pienviljeimillä. Sensijaan on niittyä ja luonnonlaidunta pohjois-koillispuoliskon pienviljeimillä noin kymmenkertaisesti se määrä kuin etelä-länsipuoliskon pientiloilla. Asutustiloilla oli peltoa keskimäärin hiukan vähemmän kuin etelä-länsipuoliskon pienviljeimillä, niittyä ja luonnonlaidunta sensijaan tuntuvasti enemmän. Metsä talousmaa on pohjois-koillispuoliskon viljelmillä tuntuvasti suurempi kuin etelä-länsipuoliskon viljelmillä ja tämä

ala suurenee myös tuntuvasti tilojen suuruuden kasvaessa, varsinkin etelä-länsipuoliskolla. Pohjois-koillispuoliskolla on jo aivan pienilläkin tutkituilla tiloilla huomattavat metsäalat. Asutustiloilla on suhde toisenlainen. Tässä ryhmässä on suurin metsäala viljelyksiltään pienimmillä tiloilla. Suurempien asutustilojen metsätalousmaan alassa ei ole suurta eroa.

Kotieläinmäärä erikokoisilla pientiloilla.

Erisuuruisten tilojen kotieläinmäärä kuvastuu seuraavasta taulukosta: Tutkituilla pienviljelmillä oli muunnettua peltohehtaaria kohden täysikasvuisiksi muunnettuja kotieläimiä:

Taulukko n:o 4.

Suuruusluokat peltoalan mukaan						as >?:0 >> 03
Etelä-länsipuolisko						
I 0.5—2 ha	1. 20	0.17	0.40	5.33	1. 58	0.08
II 2—5 »	0.7 7	0.12	0.41	2.25	0.9 7	0.16
III 5—10 »	0.63	O.io	0.38	0.69	0.79	0.15
IV 10—15 »	0.55	0.09	0.31	1.15	0.68	0.13
Keskimäärin	0.6 8	0.11	0.36	1.94	0.86	0.14
Pohjois-koillispuolisko						
I 0.5—2 ha	1. 0 3	0.06	0.81	0 19	1.16	0.19
II 2—5 »	0.88	0.06	0.73	0.28	1.00	0.17
III 5—10 »	0.7 5	0.05	0.56	0.25	0.85	0.15
Keskimäärin	0.	0.C	0.	0.	1. 03	0. 17
Asutustiloilla oli muunnettua peltohehtaaria kohden täysikasvuisiksi muunnettuja kotieläimiä						
I alle 2 ha	1. 38	O.ii	1.10	1.00	1.61	0.2 2
II 2—5	0.69	0.15	0.50	1.40	0.8 7	0.16
III 5—10	0.54	0.12	0.26	1.74	0.70	0.14
IV 10—15	0.41	1.10	0.20	1.50	0.54	0.11
Keskimäärin	0.5 8	0.12	0.	1.54	0. 74	0. 14

Nautaeläinten ja hyötykarjan yksiköiden luku muunnettua peltohehtaaria kohden on pohjois-koillispuoliskolla jonkinverran suurempi

*) hyötykarjan yksikkö = 1 täysikasvuinen nautaeläin
= 3 täysikasvuista sikaa
= 8 täysikasvuista lammasta
— 20 täysikasvuista kanaa.

kuin sekä etelä-länsipuoliskon tutkituilla pien viljelmillä että asutustiloilla. Näiden määrä peltohehtaaria kohden on yleensä pienimmillä tiloilla suurempi kuin suuremmilla pientiloilla. Hevosten osalta ei mainittavampaa eroa ole kuitenkaan muissa kuin asutustilojen ryhmässä.

Pienviljelijäin sivuansiotyöf.

Pien viljelmien taloudessa on suomalaisissa oloissa sivuansiotöillä miltei poikkeuksetta tärkeä sija, sillä perheiden rahatuloista on tavallisimmin huomattava osa näistä töistä saatua. Pienviljelmien taloutta selvitettäessä on tämän vuoksi tarkasteltava myöskin sitä, missä määrin minkäkin pientilaryhmän viljelijäperheen jäsenet tekevät sivuansiotöitä. Seuraavasta asetelmasta selviää kuinka yleisesti pienviljelmien omistajaperheet niihin osallistuvat:

Taulukko n:o 5.

Suuruusluokat peltoalan mukaan	Tutkituista pienviljelmistä oli sellaisia, joid. haltijat eivät ole käyneet sivuansioissa	joiden sivuansiotuloista on saatu maatalousdesta	metsätalousdesta	muista töistä	yht.
Etelä-länsipuol.					
I 0.5—2 ha	9.o	16.2	22.9	60.9	lOO.o
II 2—5 »	lO.o	6.8	47.o	46.2	lOO.o
III 5—10 »	20.o	4.2	45.4	50.4	lOO.o
IV 10—15 »	27.o	4.5	43.2	52.3	100 o
Keskimäärin	15.o		39.	52.4	100 ,
Pohjois-koillisp.					
I 0.5—2 ha	2.o	3.5	77.i	19.4	lOO.o
II 2—5 »	5.o	2.7	80.i	17.2	lOO.o
III 5—10 »	ll.o	2.4	64.7	32.9	lOO.o
IV Keskimäärin	4.o		76.	20.o	lOO.o

Suuruusluokat peltoalan mukaan	Asutustiloista oli sellaisia joiden haltijat eivät ole käyneet sivuansiotöissä	Ä ro ‹» :o o> ö S +-> H £ O θ 'm t* xö C		
IaHe 2 ha	4	69	27	lOO.o
II 2—5 »	7	59	34	lOO.o
III 5—10 »	20	52	28	lOO.o
IV 10—15 »	42	43	15	lOO.o
Keskimäärin	15	57	28	lOO.o

tulo on tutkituilla pientiloilla saatu siten,että kokonaistuoton arvosta on vähennetty liikekustannukset, ottamatta kustannuksena kuitenkaan huomioon pienviljelijäperheen viljelmällään suorittaman työn raha-arvoa. Kokonaistuloon sisältyvät pienviljelijäperheelle kuuluvan osuuden lisäksi kunnalle, valtiolle ja kirkolle maksettavat verot ja lainapääomien korot. Kokonaistulon rakenne kuvastuu seuraavasta asetelmasta:

Taulukko N:o 8.

Tutkittujen **pienviljelmien viljelijäperheiden** kokonaistulo satovuonna 1937—38.

Suuruusluokat peltoalan mukaan	Maataloudesta saatu		Metsätaloudesta saatu		Sivuansio-taloud.s.		Kokonaistulo yht.	
	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%
Etelä-länsipuoliskolla								
I 0.5—2 ha	3,900	35.i	1,100	9.9	6,100	55.o	11,100	100
II 2—5 »	5,800	44.6	2,200	16.9	5,000	38.5	13.ooo	100
III 5—10 »	11,000	58.6	3,900	20.7	3,900	20.7	18,800	100
IV 10—15 »	16,400	69.8	4,300	18.3	2,800	11.9	23,500	100
Keskimäärin	8,000	52.3	2,600	17.o	4,700	30.7	15,300	100
Pohjois-koillisp.								
I 0.5—2 ha	1,300	7.4	5,800	33.o	10,500	59.6	17,600	100
II 2—5 »	4,500	22.8	5,900	30.o	9,300	47.4	19,700	100
III 5—10 »	6,800	31.6	7,400	34.4	7,300	34.o	21,500	100
Keskimäärin	3,200	16.7	*6,200*	32.5	9,700	50.8	19,100	100
Asutustiloilla oli pien viljelijäperheiden kokonaistulo keskimäärin vuosina 1935—37.								
I alle 2 ha	4,185	30.8	2,616	19.8	6,556	49.4	13,357	100
II 2—5 »	6,896	50.2	1,700	12.4	5,135	37.4	13,731	100
III 5—10 »	11,368	70.3	1,200	7.4	3,605	22.3	16,173	100
IV 10—15 »	14,953	81.o	1,352	7.3	2,165	11.7	18,470	100

Nähdään siis, että kokonaistulo tilaa kohti suurenee melkoisesti tilan suuruuden kasvaessa. Etelä-länsipuoliskolla se on 10—15 ha:n tiloilla yli kaksinkertainen alle 2 ha:n tiloihin verrattuna. Pohjois-koillispuoliskolla nousu on huomattavasti loivempi, samoin kuin asutustiloillakin. Ilmiö johtuu siitä, että sivuansiotyöt ja pohjois-koillispuoliskolla myöskin metsätalous on pienimmilläkin tiloilla antanut suhteellisen runsaasti tuloja.

Mitä eri tulojen ryhmittelyyn tulee, ovat maataloustulot etelä-länsipuoliskolla olleet 10—15 ha:n tiloilla yli nelinkertaiset alle 2 hehtaarin

tiloihin verrattuna. Pohjois-koillispuoliskolla ero on yhtä jyrkkä. Asutustioillla ero sensijaan on jonkunverran loivempi. Metsätalouden osalta ero on suunnilleen yhtä jyrkkä etelä-länsipuoliskolla, mutta verraten vähäinen pohjois-koillispuoliskolla ja suorastaan päinvastainen asutustiloilla.

Sivuansiotuloista lankeaa niin määrällisesti kuin prosenteissa kaikista tuloista laskettuna suurin osa pienimmille tiloille. Näiden osuus kokonaistulosta on alle 2 ha n tiloilla etelä-länsipuoliskolla yli puolet, eli 55 %, seuraavassakin suuruusluokassa vielä tuntuvasti yli kolmanneksen ja 5—10 han tiloilla noin viidenneksen, eli 20.7 %. Pohjois-koillispuoliskolla sivuansiotulojen osuus on vieläkin hallitsevampi ollen 5 -10 han tiloillakin vielä yli kolmanneksen kokonaistuloista. Asutustiloilla sivuansion osuus on muilta kohdilta samanlainen kuin tutkituilla pientiloilla, paitsi alle 2 ha:n tiloilla prosenteissa koko tuloista jonkinverran pienempi, joskin sivuansiotulojen kokonaismäärä pienimmässäkin asutustilaluokassa on jonkinverran suurempi kuin tutkituilla tiloilla. Selitys tähän on pienimpien pientilojen maataloustulon pienuudessa yleensä ja pohjois-osien osalta taas niiden seutujen metsätalousvaltaisuudessa, joka näyttäytyy kaikessa maaseudun taloudessa.

Maatilatalouden tulojen ja sivuansioiden suhteet.

Jotta maatilatalouden ja sivuansioiden keskinäiset suhteet kokonaistulon muodossa selviäisivät tarkemmin, otamme asiaa valaisemaan vielä seuraavan taulukon.

Taulukko n:o 9.

Pien viljelijäperheet ovat kokonaistulostaan saaneet:

Suuruusluokat peltoalan mukaan	Etelä-länsipuoliskon pienviljelmillä				Pohjois-koillisp. pienviljelmillä				Asutustiloilla			
	Maataloud. ja metsät.		Sivuansio-tulosta		Maataloud. ja metsät.		Sivuansio-tulosta		Maataloud. ja metsät.		Sivuansio-tulosta	
	mk	%	mk		mk	%	mk	*	mk	%	mk	%
Iälle 2 ha ,.	5,000	45	6,100	55	7,100	40	10,500	60	6,355	49	6,583	51
II 2—5 » ...	8,000	62	5,000	38	10,400	53	9,300	47	8,596	63	5,135	37
III 5—10 »	14,900	79	3,900	21	14,200	66	7,300	34	12,568	78	3,605	22
IV 10—15 »	20,700	88	2,800	12					16,305	88	2,165	12
Keskimäärin	10,600	69	4,700	31	9,400	50	9,700	51	10,293	69	4,632	31 j

Näiden taulukkojen perusteella katsoo pienviljelyskomitean sihteeri, tri O. W. Willandt asianmukaiseksi tehdä seuraavan johtopäätöksen (Asutuslainsäädäntötoimikunnan mietintö, sivu 53):

Jos arvioidaan, että pienviljelijäperheen on saatava noin kolmeneljäsosaa eli 75% kokonaistulostaan maa- ja metsätaloudesta eli maatilataloudesta, jotta se voisi yksinomaan siihen perustaa toimeentulonsa tarvittaessa, voidaan asetelmamme perusteella päätellä, että maan etelälänsiosan pienviljelmiUä ja asutustiloilla on tr mä saavutettu niillä viljelmillä, joiden peltoala on 5—15 ha. Maan pohjois-koillispuoliskolla on sitävastoin maatilataloudesta saatu osuus 5—10 ha peltoa käsittävillä pienviljelijälläkin vain 66 %, joten asetettua tavoitetta tällä alueella ei ole pienviljelmillä saavutettu. Kaikilla alle 5 ha peltoa käsittävillä pienviljelmiUä muodostaa maatilataloudesta saatu osa huomattavasti vähemmän kuin 75 °/0 kokonaistulosta.

Kulutukseen jäävä osa tuloista.

Pien viljelmien nk. kulutusmahdollista tuloa vähentää huomattavasti verojen ja korkojen vaatima rahaerä. Kulutusmahdollisen tulon selvillesaamiseksi on kokonaistulosta sen vuoksi vähennettävä verot ja korot. Kuinka suuret nämä olivat tutkituilla tiloilla ja asutustiloilla selviää seuraavasta asetelmasta:

Taulukko n:o 10.

Tutkittua viljelmää kohden oli satovuonna 1937—1938:

Suuruusluokka	Kokonaistulo mk	Verot ja korot	
		mk	% kokonais-tulosta
! Etelä-länsipuolisko			
I 0. s—2 ha peltoa	11,100	474	4.3
II 2—5 » » ,,.....	13,000	709	5.4
III 5—10 » »	18,800	1,267	6.7
IV 10—15 » »	23,500	2,009	8.5
i Keskimäärin	15,300	966	6.3
Pohjois-koillispuolisko			
I 0.5—2 ha peltoa.....	17,500	668	3.8
II 2—5 » »	19,700	1,042	5.3
HI 5—10 » »	21,500	1,612	7.5
Keskimäärin	19,000	871	4.6
Asutustilaa kohden oli vuosina 1935—37:			
I alle 2 ha peltoa.....	13,500	467	3.5
II 2—5 » »	13,700	1,022	7.5
III 5—10 » »	16,200	1,504	9.3
IV 10—15 » »	18,500	2,744	14.8
Keskimäärin	15,000	1,222	**8.i 1**

Taulukosta nähdään, että veioihm ja korkoihin menevä osa kokonaistulosta on verraten pieni kaikkein pienimmillä tiloilla kummassakin tutkimusryhmässä ja kummallakin alueella. Se on näillä tiloilla pienempi kuin suuremmilla tiloilla paitsi markkamääräisesti, myöskin prosenteissa kokonaistulosta. Viimeksimainitussa kuvastuu jonkinverran verotuksen sosiaalinen luonne. Sodan aikana ovat verot nousseet niin paljon, että pientilojen kohdalla olot nähtävästi ovat tässä suhteessa jonkunverran muuttuneet. Eri pientilakokojen välinen suhde tuskin kuitenkaan on mainittavasti muuttunut, mutta ilman erikoistutkimusta ei siitä voida sanoa mitään varmempaa.

Toimeentulotaso numeroiden valossa.

Eri viljelmien perheen toimeentulotasoa osoittavana on syytä esittää tässä vielä taulukko, josta selviää kulutusmahdollinen tulo viljelmää ja kulutusyksikköä kohti. Asetelma on seuraava:

Taulukko n:o 11.

Tutkituilla pienviljelmillä oli pienviljelijäperheen kulutusmahdollinen tulo satovuonna 1937—38:

Suuruusluokat	Viljelmää kohden	Kulutusyksikköä kohden
Etelä-länsipuolisko		
I 0. 5—2 ha peltoa .	10,621	3,320
II 2—5 » » .	12,291	3,724
III 5—10 » » .	17,533	4,383
IV 10—15 » » .	21,491	4^672
Keskimäärin	14,334	3,675
Pohjois-koillispuolisko		
I 0.5—2 ha peltoa .	16,832	4,008
II 2—5 » » .	18,658	3,732
III 5—10 » » .	19,888	3,899
Keskimäärin	18,129	3,777
Asutustiloilla oli pienviljelijäperheen kulutusmahdollinen tulo vv. 1935—1937;		
I alle 2 ha peltoa	13,033	3,724
II 2—5 » »	12,678	3,169
III 5—10 » »	14,696	3,674
IV 10—15 » »	15,756	3,939
Keskimäärin	13,778	3,533

Nähdään siis, että kulutusmahdollinen tulo on kasvanut kaikissa ryhmissä tilojen suuretessa, mutta kulutusyksikköä kohti ei ole tutkimustiloilla maan pohjois-koillispuoliskolla eikä myöskään asutustiloilla ollut selvää eroa. Sensijaan on kulutusmahdollinen tulo kulutusyksikköäkin kohti kasvanut tilan suuretessa maan etelä-länsipuoliskolla verraten voimakkaasti.

3. Yhteenveto taulukoin esitetyistä tiedoista.

Edelläesitetyistä taulukoista ja niiden selityksistä on ilmennyt, että alle 2 peltohehtaaria käsittävät tilat ovat tutkimusvuonna yleensä tuottaneet vain osan kuluttamistaan maataloustuotteista, ollen tämä osuus etelä-länsipuoliskolla satovuonna 1937—38 63.8 % ja maan pohjoispuoliskolla 47.7 %. 2—5 peltohehtaaria käsittävillä tiloilla luvut olivat vastaavasti 80.4 % ja 64.6 prosenttia. Yli 5 peltohehtaaria käsittävillä pientiloilla oli omavaraisuus maataloustuotteisiin nähden etelä-länsipuolis-

kolia 92—93 % ja pohjois-koillispuoliskolla *68 %*. Pien viljelmien voinee siten maan etelä-länsipuoliskolla katsoa olevan maataloustuotteisiin nähden suurin piirtein omavaraisen jo 5—10 peltohehtaarin, tiloista lähtien, kun taas pohjois-koillispuoliskolla on vielä 5—10 ha:n viljelmillekin nykyisen tuotantosuunnan vallitessa yleensä ostettava hyvin huomattava määrä maataloustuotteita.

Kokonaistulosta, joka pien viljelmillä saadaan maataloudesta, metsätaloudesta ja sivuansioista oli maatalouden ja maatilatalouden *) osa .seuraava:

Taulukko n:o 12.

Kokonaistuloistaan ovat pienviljelijäperheet saaneet:

Suuruusluokat peltoalan perusteella	Maan etelä-länsip. pienviljelmillä		Maan pohj.-koill. puol. pienviljelmillä		Asutustiloilla	
	maata-loud. %	maati-latal. %	maata-loud. %	maati-latal. %	maata-loud. %	maati-lani. %
I alle 2 ha ...	35.i	45.o	7.4	40.3	30.8	49.3
II 2—5 » ...	44.6	61.5	22.8	52.8	50.2	62.6
III 5—10 » ...	58.6	79.3	31.6	66.o	70.3	77.7
IV 10—15 ...,1	69.8	88.i			81.o	88.3
Keskimäärin	52.3	69.8	16.7	50.2	55.5	68.9

Luvut osoittavat, että etelä-länsipuoliskolla vielä 2—5 ha:n tiloilla saatiin vain 44.6 % kokonaistulosta maataloudesta, vastaavan osuuden ollessa asutustiloilla miltei tasan 50 %, mutta pohjois-koillispuoliskon tutkituilla tiloilla alle neljänneksen (22.8 %) kokonaistulon määrästä. Maatilatalouden antama osuus kokonaistulosta sensijaan oli 2—5 ha:n tiloilla maan etelä-länsipuoliskolla 61.5 %, asutustiloilla hiukan tätä suurempi, mutta pohjois-koillispuoliskon tutkituilla tiloilla vain noin puolet (52.8 %) kokonaistulosta. 10—15 ha:n tiloilla- ovat maatilatalouden tulot niin etelä-länsipuoliskon tutkituilla tiloilla kuin asutustiloillakin olleet runsaasti *88 %* kokonaistulosta. Voinee siis päätellä, että maan etelä-länsipuoliskolla vasta 10 viljelyshehtaaria käsittävät tai sitä suuremmat pientilat tulevat tarpeenollen toimeen pääasiassa oman maatilataloutensa varassa, joskin suuri osa näistä, riippuen perheen suuruudesta, kaipaa kipeästi sivutuloja, voidakseen pitää elintasonsa tyydyttävänä.

Maan pohjois-koillispuoliskolla ei varsinaisten pien viljelmien haltijaperheiden toimeentulo yksistään maataloudesta näytä nykyisen tuotantosuunnan vallitessa mahdolliselta.

*) Maatilatalouteen kuuluu myös metsätalous.

Lopuksi on syytä mainita, että tri \Villandtin esittämän piirroksen mukaan, jos viljelijäperheen kokonaistulosta 75 % katsotaan riittävän turvaamaan perheen toimeentulon, sattui omavaraisuusraja vain viljelmän maatalous huomioonottaen asutustiloilla 10 ha:n kohdalle, mutta etelä-länsipuoliskon tutkituilla tiloilla 14—15 ha:n väliin. Jos sensijaan 75 % *maatilatalouden* tuloista katsottaisiin riittäväksi perheen toimeentulon turvaamiseen, asettui raja etelä-länsipuoliskon tutkituilla tiloilla samoin kuin asutustiloillakin 7 peltohehtaarin, ja pohjois-koillispuoliskon tutkituilla tiloilla 10 ha:n tienoille.

4. Pien viljely s kirjanpitotilojen tulostilastoissa.

Pien viljelmien taloudesta saa verraten monipuolisen kuvan myöskin kirjanpitotilojen tulostilastoista, jotka saadaan yhdistelemällä niitä tuloksia, joita. maatalousliikkeestä saadaan maataloushallituksen valvomina, *Sunilan* järjestelmän mukaista kirjanpitoa maataloudestaan pitävillä tiloilla. Näiden tulosten avulla voidaan myöskin verrata pienviljelyksen antamia tuloksia suurempien tilojen tuloksiin ja siten arvostella pien viljelyksen kansantaloudellista merkitystä, mm. siltä kannalta olisiko suurempien tilojen maita vastaisuudessakin jaettava pientiloiksi.

Mihin peltoja käytetään.

Vertailtaessa eri viljelmäsuuruuksien keskinäistä suhdetta maan kansantalouden kannalta on kiinnitettävä huomiota ensinnäkin peltoalan käyttöön eri viljelyskasveille. Tässä suhteessa eivät Suomen pientilat eroa suuremmista tiloista läheskään niin paljon kuin saattaisi luulla. Niinpä ennen sotaa oli syysviljalla oleva ala kaikissa suuruusluokissa suunnilleen yhtä suuri, laskettuna prosenteissa koko peltoalasta, vaihdellen eri vuosina yleisesti 10—11 prosentin vaiheilla. Tutkimusvuonna 1941—42 oli syysvilja-ala pienimmässä suuruusluokassa (alle 10 muunnettua peltohehtaaria käsittävät tilat) 8.4 prosenttia ja suurimmassa (yli 100 ha peltoa käsittävät tilat) 10.3 prosenttia peltoalasta.

Kevätviljaan nähden oli suunta normaalivuosina hiukan laskeva tilasuuruuden kasvaessa. Niinpä vv. 1932—34 oli kevätviljalla alle 10 ha:n tiloilla yhteensä 27.7%, suuremmilla keskitiloilla (50—100 muunnettua peltohehtaaria) 27.9 ja suurtiloilla (yli 100 ha) 28.3%. Vv.1935—36 olivat prosenttiluvut vastaavasti **31.1,** 27.7 ja 29 %, sekä vv. **1941**—42 32.0, **31.2** ja **35.3%.** Sodan aikana on siten kevätvilja-a ia suurtiloilla kasvanut.

Tuntuvampi ero on juurikasvien osalla, joilla pientiloilla oli vv. 1932

—34 yhteensä 7.8 % mitä määrää suuremmilla keskitiloilla vastasi 4.2 ja suurtiloilla 4.7 %. Vv. 1935—36 luvut olivat vastaavasti 8.0, 4.8 ja 5.4 % sekä **1941**—42 **6.9, 5.0** ja 5.4 %. Erotus koituu lähinnä perunan hyväksi, sillä muita juurikasveja ei pientiloilla viljellä prosenteissa peltoaloista sen enempää kuin suuremmillakaan tiloilla.

Vihantarehu- ja heinäalalla ei ole mitään mainittavampaa eroa, mutta sensijaan ovat kesantoalat pientiloilla yleensä olleet huomattavasti pienemmät kuin suurtiloilla. Vv. 1932—34 oli kesannon prosenttiosuus alle 10 ha:n tikillä 3.1 prosenttia pelloista, kun sensijaan suuremmilla keskitiloilla oli kesantona 6.5 ja suurtiloilla *6.8 %* pelloista. Vv. 1935—36 luvut olivat vastaavasti 2.7, 6.3 ja 6.5% ja vv. 1941—42 2.2, 3.5 ja 4.5 %.

Niinkuin nähdään, suomalainen pien viljelys on maan käytön puolesta »pienennettyä suurviljelystä», kuten kansanomainen sanonta kuuluu. Erotus on lähinnä vain siinä, että pientilojen juurikasviala, tarkemmin sanottuna peruna-ala on suurtilojen vastaavaa alaa suhteellisesti ottaen suurempi ja tämä lisä on vallattu kesannolta.

Hehtaarisatojen suuruus eri tilaluokissa.

Tilan voimaperäisyystasoa arvostellaan tietenkin myös hehtaarisatojen, perusteella. Tässä suhteessa pientilat ovat osittain edellä, osittain jälellä suuremmista tiloista. Kirjanpitotilojen tuloksista päätellen ovat vehnäsadot olleet eri suuruisilla tiloilla,, vuosivaihtelut pois jätettyinä, suurin piirtein samanlaiset. Ruissadot taas näyttävät normaalioloissa selvästi kasvaneen tilasuuruuden kasvaessa. Ohrasatoihin nähden ei mitään selvää eroa näytä normaalisesti olevan, enempää kuin sitä on normaalioloissa kaurasadossakaan, joskin pientilat näyttävät esiintyvän keskimäärin ottaen hiukan edukseen. Selvästi paremmiksi ovat kirjanpitopientilalliset osoittautuneet perunan osalta, samoin kuin jenkunverran myös kaikkien rehukasvien osalta. Asiaa numerollisesti valaisevana otettakoon tähän seuraava taulukko:

Tärkeimpien viljelyskasvien hehtaarisadot suuruusluokittain.

Taulukko n:o 13,

		:r0 +J /-v S £b > 5 w				I	3.S		H
Suuruusl.	1941–42	1,330	1,400	1,102	l,3f0	13,933	27,445!	2,429	2,382
I	1935–36	1,448	1,341	1,303	1,444	18,585	33,520	3,387	3,867
	1934–35	1,815	1,611	1,754	1,845	17,199	36,042	3,565	3,548
	1932–34	1,703	1,575	1,6061	1,647	18,312	32,753	3,845	3,324
II	1941–42	1,293	1,350	1,229	1,400	13,349	23,488	2,298	2,371
	1935–36	1,482	1,450	1,366	1,9386	18,758	34,356	3,340	3,545
	1934–35	1,797	1,6631	1,716	1,869	16,937	39,622	3,724	3,295j
	1932–34	1,691	1,659	1,567	1,651	17,918	34,284	13,551	3,134
III	1941–42	1,287	1,469	1,180	1,419	12,710	18,727	2,244	2,145
	1935–36	1,598	1,552	1,341	1,376	18,073	31,8881	3,394	3,209
	1934–35	1,806	1,688	1,7361	1,853	16,523	35,460	3,706	2,974
	1932–34	1,684	1,670	1,578	1,663	17,330	31,176	3,440	2,858
	1941–42	1,263	1,465	1,309	1,349	12,416]	23,428	2,233	2,076
IV	1935–36	1,575	1,707	1,372	1,419	17,943	31,450	3,228J	3,190
	1934–35	1,616	1,750	1,850	1,859	14,771	33,457	3,413	2,877
	1932–34	1,524	1,694	1,564	1,597	15,583	33,104	3,079	2,759
	1941–42	1,195,	1,411	1,081.	1,190	9,924		1,709	1,400
V	1935–36	1,660	1,560	1,309	1,352	14,671	28,647	2,454	2,849
	1934–35	1,741	1,778	1,672	1,636	13,202	33,001	3,471	2,526
	1932–34	1,670	1,725	1,488	1,552	13,8381	25,817	2,971	2,531

Edellä maatalouden kannattavaisuustutkimuksen tulosten mukaan päädyttiin siihen, että pienviljelys on meillä suhteellisen voimaperäistä suurempaan viljelykseen verrattuna, koska näillä tiloilla on juurikasveilla oleva ala keskimäärin suurempi prosenteissa koko peltoalasta kuin suuremmilla tiloilla keskimäärin, kun taas kesantoala on vastaavasti pienempi. Hehtaarisatoihin nähden eri tilasuuruusluokkie"n välillä ei ole suurempaa eroa. Pientilat näyttävät pitävän suurin piirtein puolensa suurtilain kanssa tässäkin suhteessa ja varsinkin peruna-, mutta myös juurikasvi- ja rehukasvisadot näyttävät pientiloilla jopa suuremmilta.

Pientiloilla on suhteellisen runsaasti kotieläimiä.

Erikoisen leimaa antava ero on pientilain kotieläinkannan enemmyydessä peltohehtaaria koht . Ennen nykyistä sotakautta oli pientilain nauta-

yksikköjen luku 100 peltohehtaaria kohti enimmäkseen 104—107 tienoilla, mistä määrästä nautayksikköluku aleni tilojen suuretessa, niin että se 50—100 ha:n tiloilla liikkui 67—68: ssa ja yli 100 ha:n tiloilla 56—60:ssä. ~Vv. 1941—42 luvut olivat vastaavasti *98,* 62 ja 50 nautayksikköä.

Nämä luvut eivät kuitenkaan ole täysin verrannollisia. Pientilallisten eläimethän ovat ilman epäilyä keskimäärin huomattavasti pienempikokoisia kuin suurempien tilojen kotieläimet. Tämä asiantila on muutenkin tunnettu, mutta erittäin selvästi viittaa siihen mm. suurtilojen karjan paljon suurempi tuotanto pientiloihin verrattuna lehmää kohti laskettuna, ollen erotus alle 10 ha:n ja yli 100 ha:n tilojen välillä keskimäärin noin 30 % suurempien tilojen lehmien hyväksi. Sodan aikana tämä erotus on kirjanpitotiloilla kuitenkin pienentynyt, johtuen nähtävästi tuntuvalta osaltaan siitä, että suurtilain runsaammin väkirehuilla ruokittu karja on pahemmin kärsinyt näiden rehujen määrän sodan aikana käytyä hyvin vähäiseksi. Kansanravitsemisen kannalta pientilat eivät siten ole lähimainkaan niin huomattavasti suurempia tiloja etevämmät kuin niiden viljelyksen näennäisesti suuremmasta voimaperäisyydestä ja maatalouden kokonaistuotosta saattaisi päätellä. Onhan sitäpaitsi tunnettua, että se osa sadosta, joka »jalostetaan» kotieläintuotteiksi on kansanravitsemisen kannalta — ellemme ota kotieläintuotteiden monipuolisuutta huomioon — yleensä huonommin käytettyä kuin se osa, joka käytetään suoraan kasvinviljelystuotteina, sillä eläimet kuluttavat elatusrehuunsa ja tuotteittensa »valmistamiseen» huomattavan osan saamastaan ravinnosta, antaen siitä vain osan ihmisten käytettäväksi kotieläintuotteiden muodossa.

5. Pientilat liikekeskusten elintarvikehuoltajina.

Normaalioloissa ei merkitse kovinkaan paljoa se, missä määrin pientilat kykenevät tuottamaan elintarvikkeita nimenomaan kulutuskeskusten tarpeisiin. Suur- ja keskitilathan hoitavat mielellään liikekeskusten väestön ravitsemisen tärkeän osan ja lisäksi on normaalioloissa ulkomaisia elintarvikkeita aina tarjolla riittävästi. Jos pientilojen tuottokyky sinänsä on pinta-alaa kohti yhtä suuri tai suurempi kuin suurilla tiloilla, ei pientiloja päästä moittimaan, vaikka ne eivät tuotakaan yhtä paljon kuin suuremmat tilat elintarvikkeita kaupunkeihin, koska pientilojen on ruokittava itse tilalla paljon suurempi kuluttajamäärä pinta-alayksikköä kohti, kuin on asianlaita suuremmilla tiloilla.

Myyntituotantoa valaisevia laskelmia.

Sodan aikana on kotimaisten elintarvikkeiden tuottamisella myös kulutuskeskuksiin hyvin suuri merkitys. Tämä seikka kuvastuu pientilo-

jen myyntituotantoa koskevista luvuista, joista ensin tarkastamme tri O. W. Willandtin asutuslainsäädäntökomitean mietinnön perusteluissa, siv. 59—66 esittämiä lukuja.

Tarkasteltaessa pienviljelmien kykyä tuottaa elintarvikkeita ja yleensä maataloustuotteita markkinoille on näiden tilojen myyntimääriä vertailtava suurempien tilojen vastaaviin tapahtumiin. Arvion perusteena käytetään virallisen tilaston sisältämiä tietoja ja laskelmia tehtäessä on otettu huomioon eri suuruisilla viljelmillä elävä väestö, johon on luettu haltijaperheen jäsenet, vakinaiset palkolliset, muonamiehet ja näiden perheitten jäsenet. Alle 0.5 ha viljelyksiä käsittävät tilat on jätetty pois ja tilan suuruusluokat ryhmitelty seuraavasti:

I. . . . . 0.5— 5 ha peltoa ^
II. . . . . 5—10 » » > Pienviljelmät
III. . . . . 10—15 » » I

'. . . . . nr rrv f Keskikokoiset viijelmät
V. . . . . 25—50 >> ») J
VI. . . . . 50 ha ja yli Suuret viljelmät

Pienimpiin viljelmiin so. 0.5—5 peltohehtaaria käsittäviin viljelmiin kuuluu tilastojen mukaan 52.6 % kaikista viljelmistä ja varsinaisiin viljelystiloihin, so. 5—15 peltohehtaaria käsittäviin tiloihin 33.8% viljelmistä. Suurempien tilojen luku on yhteensä vain 13.6% viljelmistä. Mutta peltoala, eläinmäärä, asukasluku jne. osoittavat eri tilaryhmillä vallan toisenlaisia lukuja. Asiaa valaisee lähemmin seuraava taulukko:

Taulukko N:o 14.

Arvio viljelmien, pellon, lehmien, hevosten ja väestön jakautumisesta erisuurien viljelmien kesken v. 1942:

Suuruusluokat peltoalan mukaan	Viljelmiä	Peltoala	Lehmien	Hevosten yli 3 v.	Viljelmillä elävän väestön paljous kulut, yksik.		Viljelmillä elävän väestön paljous peltona kohden
	%	%	%	%	ky	%	ky
I 0.5— 5 ha	52. e	15.2	30.o	23.9	650,500	47.3	1.62
II 5—10 »	23.i	18.9	19.5	21.i	288.8 00	21.o	0.58
III 10—15 » . . .	10.7	15.4	12.6	15.o	148,500	10.8	0.37
IV 15—25 »	8.o	18.5	15.7	16.8	119,700	8.7	0.25
V 25—50 »	4.3	18.o	13.i	13.9	99,000	7.2	0.21
VI 50 ha ja yli	1.3	14.o	9.i	9.3	68,800	5.o	0.19
	lOO.o	lOO.o	lOO.o	lOO.o	1,375,300	lOO.o	0.52

Tästäkin taulukosta kuvastuu selvästi pienviljelmien suurempi kotieläin valtaisu us ja nimenomaan nautakarjavaltaisuus kaikkein pienimmillä tiloilla. Myöskin kuvastuu siitä hyvin selvästi, miten paljon pienempien tilojen on elätettävä ihmisiä peltohehtaaria kohti suurempiin tiloihin verrattuna, ollen pienimmän tilaryhmän väestön määrä ha kohti yli 9-kertainen suurimpien tilojen ryhmään verrattuna.

Pientilat huonoja liikekeskusten muonittajia.

Jo tästä voi tehdä sen johtopäätöksen, että pienten tilojen *täytyy* olla paljon huonompia liikekeskusten ruokkijoita kuin suurien tilojen. Asian valaisemiseksi lähemmin otetaan tähän myöskin taulukko, joka käsittelee asiaa *suhdeluvuin,* joilla tiedoitetaan eri tuotteiden ja tuotannon paljous, viljelmillä kulutettujen tuotteiden määrä ja markkinoille liikenevien tuotteiden määrä, kukin peltohehtaaria kohti laskettuna. Jotta asiasta voitaisiin tehdä pitemmälle meneviä johtopäätöksiä on taulukkoon otettu kaksi osaa, joista ensimmäiseen on merkitty tilanne hyvän sadon vuosisarjana (1937—40) ja toiseen tilanne huonon satovuoden (1941—42) aikana. Asetelma on seuraava:

Taulukko N:o 15.

Suuruusluokat peltoalan mukaan	Hyvän sadon aikana (svv. 1937—40) oli			Huonon sadon ja pienentyneen tuot. aikana (sv. 1941—42) oli		
	Tuotteiden paljous	Vilj. kulutett. tuott. paljous	Markkinoille liikenev. tuott. paljous	Tuotannon paljous	Vilj. kulutett. tuott. paljous	Markkinoille liikenev. tuott. paljous
I Sekamuotoisvilj. (0.5—5 ha peltoa)	150	123	27	88	123	—35
II Pien viljelmät (5—10 ha peltoa)	106	59	47	60	59	1
III Pien viljelmät (10—15 ha peltoa)	93	40	53	54	40	14
IV Keskikok. viljelmät (15—25 ha peltoa)	86	33	53	49	33	16
V Keskikok. viljelmät (25—50 ha peltoa)	82	27	55	47	27	22
VI Suuret viljelmät (50 ha ja vii peltoa)	88	21	67	51	21	30
Keskimäärin	100	50	50	57	50	7

Taulukosta havaitaan, että hyvien vuosien aikana on pienimmän ryhmänkin tiloilta ylettänyt keskimäärin jonkinverran maataloustuotteita myytäväksi. Määrä on kuitenkin vähäinen ja kasvaa myytävä määrä peltohehtaariakohtikin laskettuna säännöllisesti tilasuuruuden kasvaessa, vaikka tuotannon paljous tilasuuruuden mukana aleneekin. Kulutus pinta-alaa kohti näet alenee vielä paljon voimakkaammin, joten myyntimäärä pääsee lisääntymään. PTuonona satovuonna 1941—42 ei alle 5 peltohehtaaria käsittävien tilojen ryhmässä ole keskimäärin päästy lainkaan myymään maataloustuocteita, vaan on niitä päinvastoin kulutettu enemmän kuin on tuotettu, mistä on ollut seurauksena tuotteiden tuntuva ostaminen. Tällaisena vuotena on 5—10 peltohehtaaria käsittävillä tiloillakin tuotanto vastannut vain kulutusta, mutta myyntiin ei tuotteita ole ylettänyt. Vasta tätä suuremmat tilat ovat kyenneet harjoittamaan selvää myyntituotantoa. Huomattava kuitenkin on, että kulutus on tällöinkin laskettu samaksi kuin hyvien satojen vuosina, Tosiasiassa se kuitenkin ilmeisesti on jonkinverran pienempi, joten pienimpien tilojen ryhmän ostotuotemäärä on vähäisempi, minä se esiintyy, ja jo 5—10 ha:n tiloilla esiintyy vuorostaan jonkinverran myyntiäkin.

Kotona kulutettujen ja myytyjen tuotteiden raha-arvot.

Pienviljelijäin oman talouden kannalta tietenkin on tärkeätä tarkastella asiaa myös rahallisten tulojen osalta, millä seikalla on myös maatalouspoliittista merkitystä. Allaolevassa taulukossa on rahan arvoiseksi laskettu myöskin viljelmillä kulutettujen tuotteiden arvo. Tämäkin taulukko on laajempien johtopäätösten helpottamiseksi jaettu kahteen osaan vuodentulojen runsautta silmälläpitäen. Asetelma on seuraava:

Taulukko n:o 16.

Hyvän sadon aikana eli keskimäärin satovuosina 1937- -40 oli peltohehtaaria kohden:

Suuruusluokat peltoalan mukaan	Viljelmillä kulutettuj. maat. tuott. arvo		Markkinoille lähetetty j. tuott. arvo		Tuotteiden kokonaisarvo	
	mk	%	mk	%	mk	%
I 0.5— 5 ha	3,068	82.2	664	17.8	3,732	100
II 5—10 »	1,461	55.6	1,169	44.4	2,630	100
III io—15 »	977	42.5	1,320	57.5	2,297	100
IV 15—25 »	815	38.2	1,321	61.8	2,136	100
V 25—50 »	687	33.6	1,358	66.4	2,045	100
VI 50 ha ja yli	536	24.4	1,660	75.6	2,196	100
	1,234	49.7	1,249	50.3	2,483	100. o

Huonon sadon ja nousseiden hintojen aikana satovuonna 1941—42" oli arviolta peltohehtaaria kohden:

Suuruusluokat peltoalan mukaan	Viljelmillä kulutettu j. maat. tuott. arvo		Markkinoille lähetettyj. tuott. arvo		Tuotannon kokonaisarvo	
	mk	%	mk	%	mk	%
I 0.5— 5 ha	5,001	144.2	—1,534	—44. 2	3,467	100. J
II 5—10 »	2,381	97.5	62	2.5	2,443	lOO.o
III 10—15 »	1,593	74.6	541	25.4	2,134	lOO.o
IV 15—25 »	1,329	67.o	655	33.o	1,984	lOO.o
V 25—50 »	1,119	58.9	781	41.i	1,900	lOO.o
VI 50 ha ja yli	874	42.8	1,167	57.2	2,041	lOO.o
	2,011	87,2	295	12,8	2,506	100, o

Taulukot osoittavat saman asian kuin edelläesitetty suhdeluvut käsittävä taulukko, tässä vain markkoina ja prosentteina lausuttuna. Se, että satovuoden 1941—42 kohdalla viljelmällä kulutettujen tuotteiden arvo on keskimäärin yli kolmanneksen suurempi, perustuu tuon vuoden korkeampiin keskihintoihin, edellisen vuosisarjan keskihintoihin verrattuna. Markkinoille vietyjen tuotteiden antama raha-arvo on hintain noususta huolimatta suuresti laskenut, sillä myytyjen tuotteiden määrä oli huonon sadon takia paljon pienempi kuin hyväsatoisena vuosisarjana. Taulukosta näkee myös, että alle 5 ha:n tiloille oli huonona satovuotena 1941—42 ostettava maataloustuotteita hehtaaria kohti yli 1,500 markan arvosta, kun taas 5'—10 hehtaaria peltoa käsittävillä tiloilla ollaan päästy jo 62 markan myyntiin hehtaaria kohti ja siitä ylöspäin myynnit ovat olleet tuntuvia jo huonona vuotena 1941—42.

Myyntituotteiden keskinäinen suhde.

Markkinoille tulleiden tuotteiden määrän ja arvon suhde on ollut eri tilasuuruusluokissa melkoisesti toisistaan poikkeava, pienimpien tilojen tuotteiden myynnin kohdistuessa pääasiassa kotieläintuotteisiin, kun taas suuremmilla tiloilla on kasvin vii jelystu otteiden osuus myynnissä oilut sentään $^1/_4$—$^1/_{31}$ kaikesta myynnistä. Asian valaisemiseksi otettakoon tähän vielä seuraava taulukko;

Taulukko n:o 17.

Markkinoille tulleiden kasvin viljely s- ja kotieläintuotteiden arvo satovuosina 1937—40 peltohehtaaria kohden:

Suuruusluokat peltoalan mukaan	Kasvinviljelystuotteet		Kotieläintuotteet		Yhteensä maataloustuotteet	
	mk	%	mk	%	mk	%
I 0.5— 5 ha	48	7.2	616	92.8	664	[illegible]
II 5—10 »	162	13.9	1,007	86.i	1,169	[illegible]
III 10—15 »	264	20.o	1,056	80.o	1,320	[illegible]
IV 15—25 »	267	20.2	1,054	79.8	1,321	[illegible]
V 25—50 »	326	24. oi	1,032	76.o	1,358	[illegible]
VI 50 ha ja yli	470	28.3	1,190	71.7	1,660	[illegible]
*	235	18.8	1,014	81.2	1,249	100. o[

Edelläesitettyjä laskelmia arvosteltaessa on muistettava, että maatalouden tuotantotulokset meillä lienee yleensä laskettava huonommiksi kuin ne olivat satovuosina 1937—40 keskimäärin, mutta kuitenkin huomattavasti paremmiksi kuin ne olivat satovuonna 1941—42, jolloin sato sitäpaitsi arvioitiin ilmeisesti liian pieneksi. Päätelmiä edelläesitetyn johdosta tehtäessä on siten todennäköiset keskitulokset sijoitettava johonkin hyvien vuosien ja huonon vuoden tulosten väliin, ehkä jonkinverran lähemmäksi hyvien vuosien kuin huonon vuoden tulosta.

6. Kansanhuoltoministeriön tutkimukset erisuuruisten tilojen tuotannosta ja tuotteiden myynnistä.

Miten pientilat ovat voineet selviytyä osuudestaan elintarvikkeiden luovuttamisesta yleiseen kulutukseen, ilmenee kansanhuoltoministeriön toimeenpanemasta tiedustelusta joka koskee tuloksia satovuodelta 1941—42. Siitä lainaamme tähän seuraavia tietoja:

Puheenaoleva tiedustelu rajoittui leipäviljan, kauran, perunan ja maidon luovutuksiin, koska lihasta ja rehusta ei ollut saatavissa riittävän tarkkoja tietoja. Tutkittavaksi otettiin kaikkiaan 19 kuntaa, joista olivat

Etelä-Suomen kuntia: Akaa, Jomala, Jämsä, Kauvatsa, Kymi, Naantali, Perniö, Pohja, Porvoon mlk., Vihti ja Ylöjärvi;

Keski-Suonien kuntia: Jalasjärvi, Jepua, Joroinen, Pirttikylä ja Ylistaro sekä

Pohjois-Suomen kuntia: Kannus, Nivala ja Paavola.

Nämä kunnat oli valittu pitäen silmällä sitä, että ne edustaisivat mahdollisimman tyypillistä keskitasoa alueellaan. Kunnista, niinkuin nähdään, tuli Etelä-Suomen ja Keski-Suomen osalle 11+5 = 16 ja Pohjois-Suomen osalle vain 3 kuntaa. Viimeksimainittujen edustavuus» sitäpaitsi on jonkinverran kyseenalaista, sillä ne ovat ilmeisesti alueensa

kuntien keskitasoa viljavammat. Elintarvikehuollon kannalta onkin Pohjois-Suomella maan koko elintarviketilannetta silmälläpitäen suhteellisen pieni merkitys.

Tiedot kunnilta kerättiin satokaudelta **1941.** Viljelmät ryhmitettiin **4** suuruusluokkaan seuraavasti:

I	suuruusluokka,	peltoa	2—10 ha
II	»	»	10—25 »
III	»	»	25—50 »
IV	»	»	yli 100 »

*

Kahta hehtaaria vähemmän peltoa käsittäviä tiloja ei ole mukana näissä tutkimuksissa.

Tutkimusmateriaalia lähemmin kuvaavana esitettäköön seuraava taulukko:

Taulukko n:o 18.

Tutkittujen kuntien ja tilojen lukumäärä, omavaraisruokakuntien jäsenmäärä sekä yhteinen peltoala v. 1941:

Kuntien luku	Tila-luku	Omavaraisruoka-kuntien Jäsenmäärä		Yht. peltoa	
2—10 ha	5,261	21,525	49.0 3	28,961.20	23.8 9
10—25 »	2,948	15,893	36.20	45,530.3 6	37.5 6
25—50 »	674	4,676	10.65	22,420.8 6	18.49
yli 50 »	250	1,806	4.12	24,323.2 2	20.0 6
Yht. 19	9,133	43,900!)	lOO.oo	121,235.64	lOO.oo
Etelä-Suomi 11	3,817	18,498	42.14	60,494.12	49.9 0
Keski-Suomi 5	3,872	17,307	39.4 2	42,418.80	34.99
Pohj.-Suomi 3	1,444	8,095	18.44	18,322.7 2	15.li
Yht. 19	9,133	43,800!)	lOO.oo	121,235.64	lOO.o

Tutkimuksen alaisena oli siten 19 kunnan alueelta 9,133 viljelmä, joilla v. 1941 oli yhteensä **121,235.64** ha peltoa eli 5,03 % maan koko peltoalasta 2,412,245 haista. Peltoalaan ei kuulu raivatut tai luonnonniityt.

x) Henkikirjoitettu väestö **11/1-39** oli **133,177** asukasta, josta ruokakuntien jäsenluku muodosta siis kolmanneksen **(31.47** %).

Ruokakunnan jäsenistöön on laskettu kuuluviksi ne henkilöt, jotka nauttivat pääasiallisen ravintonsa viljelijän yksityistaloudessa, riippumatta siitä, ovatko he saaneet elintarvekortteja tai ei ja ruokakunnan jäsenmäärä on ilmoitettu sellaisena kuin se oli satokauden alussa syyskuun 1 päivänä 1941.

Erisuuruisten tilojen erilainen asema.

Tutkimuksesta ilmenee se muutenkin tunnettu tosiasia, että pienten tilojen (2—10 ha) yhteinen viljelysala on suhteellisen pieni tilalukuun verrattuna ja osuutena kaikkien tilojen yhteisestä viljelysalasta. Alle 10 ha peltoa käsittävien tilojen luku on 57.6 % koko tutkittujen tilojen lukumäärästä, mutta peltoa on 2—10 ha:n tiloilla vain 23.9% kaikkien tutkittujen tilojen pelloista. Kun 2—10 ha:n tilojen perheenjäsenten lukumäärä puolestaan on puolet (49.0 %) kaikkien tutkittujen tilojen omavaraisruokakuntien jäsenmäärästä, on tässä tekijä, joka antaa jo ennakolta aiheen päätellä, että pientilat ovat tuotteiden markkinoille tuottajina tuntuvasti muita heikommat.

Eri suuruisten tilojen kykyä tuottaa markkinoille erilaisia tuotteita vertailtaessa on *leipäviljaksi* laskettu syys- ja kevätvehnä, ruis, ohra ja ruokaherne sekä sekavilja, jos siinä on vähemmän kuin 40 % kauraa tai rehupalkokasveja. Leipäviljasadot tarkoittavat vuoden 1941 satoa.

Säännöstellyllä kulutuksella tässä tarkoitetaan niitä ravintokasvi- ja maitomäärien luovutuksia, jotka tilalta on saatu säännöstely määräysten perusteella yleiseen kulutukseen. Tähän on lisätty oman ruokafkunnan kulutus sellaisena kuin se tätä lnovutuskautta varten alunperin määrättiin. Leipäviljan kohdalla se on 15 kg henkeä ja kuukautta kohti.

Säännösteltyä leipäviljan nettosatoa laskettaessa on kylvösiemenen osuus vähennetty seuraavasti:

kevätvehnä	300	kiloa	ha	kohden
syysvehnä	225		»	»
ruis'	200	»	»	»
ohra	225	»	»	v>
ruokaherne	280	»	»	»
leipäviljaksi luettava sekavilja.	225	»	»	»

Leipäviljalla on yhteensä 23,157.5 ha eli 19.1 % kokonaispeltoalasta. Maataloushallituksen tilaston mukaan v. 1941 oli koko maassa vastaava luku 19.6 %. Suhteellisesti eniten on leipäviljalla ollut yli 50 ha:n viljelmillä (22.3%).

Säännöstellyt nettosadot.

Tutkimuksesta ilmenee, että *säännöstellyt nettosadot* kokonaispeltohehtaarilta tämän laskelman mukaan kohoavat viljelmien suuruuden kasvaessa. Myöskin peltohehtaaria, kohti kasvaa säännöstelty nettosato tilasuuruuden lisääntyessä ja oli se neljännessä suuruusluokassa 64 % ja kolmannessa *15%* suurempi kuin 2—10 ha:n suuruusluokassa. Tämän johdosta ensimmäisessä suuruusluokassa luovutetaankin vain noin neljännes (24.3 %) leipäviljan tuotannosta kokonaispeltohehtaaria kohti yleiseen kulutukseen, kun taas oman perheen osuus-on75.7%. Kahdessa suurimmassa tilaluokassa luovutettiin yleiseen kulutukseen *86.6 %,* kun taas oman kulutuksen osuus säännöstellystä kulutuksesta oli 13.4 %. Osittain — mutta vain pieneltä osalta — tämä erotus johtuu siitäkin, että suurimpien tilojen leipävilja-ala on prosentteina koko peltoalasta jonkinverran suurempi kuin pientilojen vastaava ala.

Kauran osalta ei tilanne ole pientiloille sen edullisempi tilojen luovutuskykyä ajatellen. Ensinnäkin on huomattava, että pientilat ovat tunnetusti kotieläinvaltaisia suurempiin tiloihin verrattuna ja kun kotieläimille oli tutkimusvuotena sallittu jättää kauraa seuraavasti:

yli	2	vuoden	ikäiselle	hevoselle	400	kiloa
»	2	»	»	naudalle	50	»
»	2	kuukauden	»	sialle	100	»
siipikarjaan kuuluvalle eläimelle					6	»

käsittää, että pientilain kauran luovutuskyky sekä kokonaisuudessaan että piflta-alayksikköä kohti jää vähäiseksi, varsinkin kun kokonaissadosta saatiin kaikilla tiloilla jättää vielä siemenkauraksi 240 kiloa ha kohti.

Pientilojen kaura-alan osuus koko pelloista oli hyvin saman suuruinen kuin suurempienkin tilojen vastaava ala. Sensijaan oli nettosato ilman ruokintaan käytettyä ylijäämäkauraa pientiloilla tuntuvasti pienempi kuin suurtiloilla. Edellisen suhdeluvun ollessa 100 oli jälkimmäisen suuruusluokan suhdeluku 131, muiden tilasuuruuksien asettuessa tälle välille. Tuotetusta kaurasta oli oma käyttö pientiloilla $^{8}/_{4}$, kun taas suurimmassa tilaluokassa luovutus oli 57 % tuotannosta.

Perunan osalta pienviljelmä.t olivat toki hiukan paremmassa asemassa. Nettosatoa arvosteltaessa on muistettava, että perunasta saatiin varata siemeneksi 3,000 kiloa ha kohti. Perunalla oli 2—10 ha:n tiloilla 3.64 % koko peltoalasta, sitä suuremmilla tiloilla 2.46—2.62 *%* eikä mitään selvää suhde-eroa ollut eri luokissa, kun alle 10 ha:n tilat oli erotettu. Yleiseen kulutukseen saatiin silti pientiloilta kokonaispeltohehtaaria kohti perunoita vain noin 57 kiloa, kun taas yli 50 ha:n tiloilta saatiin noin

120 kiloa. Suhdeluvut olivat vastaavasti 100 ja 212. Muut tilasuuruusiuokat asettuivat tälle välille.

Maito. Pientilain lehmäluku viljelysalaan verrattuna on tunnetusti suurempi kuin suurtilain vastaava luku. Puheenaolevilla tiloilla oli 100 peltohehtaaria kohti 45 lehmää ja 100 ruokakunnan jäsentä kohti 61 lehmää sekä 100 kaurahehtaaria kohti 251 lehmää. Yli 50 ha:n tiloilla luvut olivat vastaavasti 29, 399 ja 164. Muut tilat asettuivat tässäkin näiden välille. Säännösteltyyn kulutukseenkin saatiin pientiloilta kuitenkin lehmää kohti vain 1,201 litraa maitoa, kun taas yli 50 ha:n tiloilta saatiin 2,003 litraa ja muun kokoisilta tiloilta näiden lukujen väliin asettuva maitomäärä. Kokonaispeltoalan hehtaaria kohti saatiin maitoa pienimmiltä ja suurimmilta tiloilta enimmän, kun taas keskitilat olivat huonompia. Yleiseen kulutukseen saatiin 2—10 ha:n tiloilta lehmää kohti maitoa vain 676 kiloa, kun taas yli 50 ha:n tiloilta saatiin 1,649 kiloa.

7. Yhteenvetoja tuotteiden kokonaiskäytöstä ja luovutuksesta.

Lopuksi on kansanhuoltoministeriön toimesta vielä laskettu, paljonko erisuuruiset viljelmät ovat luovuttaneet yleiseen kulutukseen ihmisravinnoksi kelvollisia tehoisuudeltaan samanarvoisia tuotteita sekä kuinka suuren osan oman ruokakunnan jäsenten kulutus muodostaa säännöstellystä kulutuksesta. Ravintokasvituotteet ja maito on muunnettu *viljayksiköiksi.* Leipäviljalle on käytetty kerrointa 0.965, perunalle ja maidolle 0.200. Kauran jyvistä on laskettu saatavan keskimäärin 55 % ihmisravinnoksi kelpaavaa tuotetta, mikä on muunnettu viljayksiköksi kertoimella 1,120.

Perunan nettosato on saatu siten, että luovutettuun perunamäärään on lisätty oman ruokakunnan säännöstelty kulutus eli 25 kiloa henkeä kohden. Numerot ovat hehtaaria kohti laskettuja.

Taulukko n:o 19.

Suuruusluokka	Yleiseen kulut, luovutettu vy.*)	Ruokakunnan oma säännöst. käyttö vy.	Yht. säännösteltyyn kulutukseen vy.	Oman ruokakunnan osuus säännösten. kulutuksesta %
2—10 ha	114.3	222.2	336.5	66.o
10—25 »	171.3	133.7	305o	43.8
25—50 »	226.2	104.o	330.4	
yli 50 »	339.3	69.4	408.8	17. o/2425
2 yli 50 ha	201.5	136.8	338.3	40.4%
Etelä-Suomi	292.7	137.3	430.0	31.9
Keski-Suomi	121.3	129.4	250.7	51.6
Pohj.-Suomi	72.9	154.i	227.o	67.9
Keskim	201.3	136.8	338.3	40.4

*) vy = vilj a yksikkö.

Taulukosta nähdään, että pientilat ovat kyenneet hehtaaria kohti tuottamaan jonkinverran enemmän tuotteita säännösteltyyn kulutukseen kuin 10 -- 50 hehtaarin välillä olevat tilat, mutta kuitenkin huomattavasti vähemmän kuin yli 50 hehtaarin tilat. Oman ruokakunnan kulutus on kuitenkin pientiloilla kaksinkertainen luovutettuun määrään verrattuna, kun taas jo keskitiloilla luovutus ylittää kaksinkertaisesti oman kulutuksen ja on yli 50 ha:n tiloilla noin viisinkertaisesti oman ruokakunnan-kulutusta suurempi.

Eri tuotteiden osalle jaettuna kohdistui tuotteiden yleiseen ja säännösteltyyn kulutukseen luovuttaminen v. 1941 seuraaviin tuotemääriin viljayksiköissä hehtaaria kohti laskettuna:

Taulukko n:o 20.

! Ravintoaine	Yleiseen kulutukseen		Säännösteltyyn kulutukseen		Luovutus
	vy	%	vy	%	%
Leipävilja	27.2	23.8	112.o	33.3	24.3
	14.85	13.o	60.5	24.6	24.6
	11.4	lO.o	56.o	16.6	20.3
	60.8	53.2	108.1	32.i	56.3
2—10 ha	114.3	lOO.o	336.5	lOO.o	34.o
Leipävilja	60.i	35.i	109.7	36.o	54.8
1 Kaura	23.6	13.8	63.i	20.7	37.4
1 Peruna	13. 3	7.7	34.3	11.2	38.9
1 Maito	74.3	43.4	97.9	32.i	75.9
10—25 ha	171.3	lOO.o	305.o	lOO.o	56.2
j Leipävilja	97.5	43.t	129.2	39.i	75.5
	32.2	14.2	69.9	21.i	75.5
	17.9	7.9	30. 4	9.2	58.8
j Maito	78.7	34.8	100.9	30.5	78.o
25—50 ha	226.3	lOO.o	330.4	lOO.o	68.5
	173.3	51.i	188.3	44.9	94.5
	45.3	13.3	79.5	19.4	57.o
	24.i	7.i	28.6	7.o	84.5
	96.6	28.5	117.4	28.?	82.3
| yli 50 ha	339.3	lOO.o	408.8	lOO.o	83.o
	81.9	40.6	128.6	38.o	63.4
1 Kaura	27.5	13.6	67.o	18.8	41.o
	15.9	7.9	37.6	ll.i	42.2
J Maito	76.6	37.9	105.1	31.i	72.9
] 2 yli 50 ha	201.9	lOO.o	338.3	lOO.o	59.6

Lopuksi on syytä ottaa tähän vielä taulukko, joka osoittaa, kuinka paljon eri alueilla ja eri suuruisilta tiloilta kyettiin luovuttamaan yleiseen kulutukseen edelläkosketeltuja tuotteita kiloissa laskettuna kullakin tuotteella ollutta hehtaaria kohti ja tilan kokonaispeltoalan hehtaaria kohti.

Taulukko n:o 21.

Suuruusluokat	Leipäviljaa		Kauraa		Perunaa		Maitoa*)	
	a	x%B		bfl-8 ci				
I peltoa 2—10 ha								
Etelä-Suomi	219.6	39.9	202.5	47.3	2,550.8	117.3	841	291.8
Keski-Suomi	104.9	21.5	62.6	9.6	518.3	16.o	625	264.2
1 Pobj. -Suomi	76.3	14.8	21.3	1.7	292.o	7.5	204	103.1
Koko maa	145.4	28.2	137.25	24.i	1.563.0	56.9	675.7	304.2
II peltoa 10—25 ha								
	528.3	94.2	364.2	80.7	3,978.3	130.5	1 1,380	491.o
Keski-Suomi ,	265.3	43.7	107.5	16.6	1,570.8	33.5	1,017	313.7
1 Pohj.-Suomi	206.1	36.3	24.2	2.i	710.o	12.9	539	205.o 1
Koko maa	356.5	62.3	229.o	38.3	2,553.i	66.6	1,104.3	371.5
III peltoa 25—50 ha								
Etelä-Suomi	710.9	146.6	409.7	85.5	4,924.9	140.1	1,541	462.4
Keski-Suomi	394.3	65.3	156.5	24.o	2,302. e	55.6	1,222	329.3
	253.2	42.5	36.8	3.i	780.9	11.6	1 562	176.o |
Koko maa	543.7	lOl.o	301.8	52.3	3,624.i	89.2	1 1,327	393.5
IV peltoa yli 50 ha								
	854.1	201.1	452.8	83.3	4,898	135.7	1,756	509.4
Keski-Suomi	573.8	82.i	212.4	39.o	2,856	58.3	1,441	440.9
Pohj.-Suomi	352. s	64.4	93.o	8.7	2,099	34.4	1 546	171.o
Koko maa	805.7	179.6	414.8	73.5	4,615.3	120.7	1,648.5	483.i
1 peltoa 2— yli 50 ha								
1 Etelä-Suomi	632.9	128.6	362.9	1 76.5	3,987.2	130.4	l,367.i	1 475.8
Keski-Suomi	245.5	43.9	109.6	i 17.o	1,364.7	1 33.6	921.9	j 308.7
	197.2	35.35	i 33.9	| 2.9	708.6	13.5	1 411.8	171.64
	444.2	84.8	5258.8	; 44. e	2,840.4	j 79.35	| 1,101.7	| 383.2

Tiedot vain kahdesta Pohjois-Suomen kunnasta.

Näissä yhteenvedoissa, kuten aikaisemmin esitetyissä erikoistaulukoissakin pienviljelys esiintyy tuotteiden säännösteltyynkin, mutta var-

sinkin yleiseen, kulutukseen tuottajana suurempiin tiloihin verrattuna odottamattoman heikkona. Asiaa arvosteltaessa on kuitenkin otettava huomioon eräitä »rivien välissä.» olevia tosiasioita. Ennen kuin niihin puutumme, tarkastelemme kuitenkin asiaa myös kirjanpitotilojen tulosqilaston valossa.

8. Tuotteiden myyntimäärät kirjanpitotiloilla.

Maataloushallituksen kirjanpitotiloilla olivat myyntimäärät pientiloilta varsin paljon suuremmat kuin kansanhuoltoministeriön tutkimilla tiloilla. Näillä tiloillahan myytiin tuotteita tilivuonna 1935—36 ja 1941—42 seuraavasti:

Taulukko n:o 22.

Myyntimäärät kiloissa hehtaarilta.

Tilojen suuruus		Vehnä	Ruis	Ohra	Kaura	Peruna
alle 10 ha	1935—36	10	21.2	5.:	10.9	215.
	1937—38	18.s]	27.4	5.:	9.o	211. o
	1941—42	25.	41	15	28	336
10—25 »	1935—36	16.6	36	7.41	11	200.
	1937—38	32.4	45.5	9.4!	I6.0	239.
	1941—42	28	54	24	44	308
25—50 »	1935—36	32	53.6	13.	15.5	148. s
	1937—38	66.3	67.8	74.0	23.	I8O.0I
	1941—42	* 53	69	25	64	288
50—100 »	1935—36	38	72	25.i	46	109
	1937—38	96.!	75.5	33.7	41.o	132.,
	1941—42	54	75	35	61	229
yli 100 »	1935—36	79	65.7	22.6	12.2	100.8
	1937—38	178.s	71. «	30. i	36.7	169.7
	1941—42	127	59	33	86	204

Myyntimäärät tässäkin tilastossa hehtaaria kohti kasvavat tilasuuruuden kasvaessa, lukuunottamatta perunaa, jota pientilat ovat kyenneet hehtaaria kohti myymään jonkinverran enemmän kuin suuremmat tilat. Kaikissa tilasuuruusluokissa ovat myyntimäärät kasvaneet vuoteen 1935—36 verraten odottamattoman paljon ja edustavat ratkaisevasti korkeampaa tasoa kuin kansanhuoltoministeriön toimeenpaneman tutki-

muksen tilastot. Tässä yhteydessä on huomattava, että nämä myyntimäärät perustuvat yleensä kesän 1941 satoihin, joita pidetään alhaisina.

Näkymättömiä tekijöitä.

Kansanhuoltoministeriön tutkimuksessa on voitu arvostella pientilain tuotantoa vain sen perusteella, minkä verran tuotteita on tiloilta saatu yleiseen kulutukseen ja minkäverran pienviljelijäin ruokataloudessa olisi saatu käyttää tuotteita. Ilmeistä on kuitenkin, että pientiloilla on ruokittu tilapäisiä työntekijöitä ym. vierailijoita enemmän kuin suuremmilla tiloilla pinta-alayksikköä kohti. Näiltä ei yleensä vaadita, eikä saada kuponkeja, joten tähän käytetyistä tuotteista suuri osa menee kulutukseen säännöstelyn ohitse. Epäilemätöntä myöskin on, että pientilojen tuotteita vuoden mittaan muutenkin katoaa pinta-alaa kohti suhteellisen runsaasti säännöstelyn sivuun. Tämä ei vielä sano sitä, että pienviljelijät myisivät tuotteita salakauppaan enemmän kuin*suuremmat tilalliset — täysin vapaita ei kumpikaan tilaryhmä kokonaisuutena ottaen tästä synnistä ole. Kaikilta maatiloilta meillä on sodan aikana mennyt ja menee yhä edelleen joku määrä eri tuotteita sisältäviä paketteja sotilaille, työvelvollisuutta suorittamassa oleville tai muille omaisille työpaikoilla sekä yleensä kaupungeissa ja muissa liikekeskuksissa asuville omaisille, sukulaisille ja tuttaville. Sama määrä näin lähetettyä tavaraa tekee pientiloilla hehtaaria kohti monta vertaa enemmän kuin suurtiloilta lähetetyt paketit vastaavaa alaa kohti. Omakin väki on pientiloilla pinta-alayksikköä kohti paljon suurempi kuin suurilla tiloilla ja toisaalta on tunnettua, että maatalousperheiden väki vain harvoin syö puntarin mukaan, olkoon kyseessä pienemmän tahi suuremman tilan haltijaperhe. Todellisuudessa pientilat ovat alayksikköä kohti nämäkin vuosina siten olleet suurempiin tiloihin verrattuna huomattavasti paremmat kansan ruokkijat, millaisina ne kansanhuoltoministeriön tilastoissa esiintyvät.

9. Pienviljelijäin taloudellinen asema.'

Edelläolevassa on kuvattu pienviljelystä lähinnä tuotantotaloudella seita kannalta. Tämä ei vielä anna sellaisenaan kuvaa pienviljelijäin varsinaisesta taloudellisesta asemasta. Sen selvittämiseksi on tutkittava muita puolia pienviljelyksestä.

Edellä on jo osoitettu tri Willandtin laskelmien mukaan, että nk. kulutusmahdollinen tulo etelä-länsipuoliskolla oli **0.5**—2 ha:n tiloilla vv. **1937—38 10,621** markkaa, **2—5** ha:n tiloilla 12,291 mk, 5—10 ha:n ^tiloilla **17,533** ja **10—15** ha:n tiloilla **21,491** mk. Asutustiloilla oli kulutus-

mahdollinen tulo eri luokissa vastaavasti 13,033: —, 12,678: —, 14,969: 08 ja 15,756. Pohjois-koillispuoliskon tiloilla olivat luvut kolmessa alimmassa suuruusluokassa vastaavasti 16,832: —, 18,658: — ja 19,888: — mk tilaa kohti keskimäärin. Vertailun vuoksi mainittakoon, että maanviljelystyömiehen keskimääräinen vuosipalkka oli omassa ruoassa v. 1938 8,383 markkaa. Muonamiesten palkka, muonakin rahaksi laskettuna, oli yli pari tuhatta tätä korkeampi, eli 10,600 markkaa. Muonamiesten palkka lähentelee siten Etelä-Suomen pienimpien pientilain viljelijäperheen nk. kulutusmahdollista tuloa, mutta on huomattavasti kokonaistuloa pienempi. Muiden pienviljelmäperheiden tulo on huomattavasti suurempi, niinkuin jo mainittiin. Teollisuustyömiehen palkat taas vaihtelivat eri teollisuuksissa 16—19,000 markkaan miestä ja vuotta kohti, ollen vain muutamissa vaativimmissa työpaikoissa mainittua ylärajaa korkeammat. Nämä tulot — edellytettynä, että perheen on tultava toimeen vain miehen ansioilla — vastaavat suunnilleen 5—10 ha peltoa käsittävien pien viljelmien kulutusmahdollista tuloa.

Kun nämä luvut kuitenkin ovat jo vanhentuneet, tarkastelemme seuraavassa asiaa maatalouden kannatta vaisu ustutkimuksista tilivuodelta 1941—42 saatujen lukujen perusteella. Tuloksia laskiessamme noudatamme vastaavanlaisia menetelmiä kuin tri Willandt on noudattanut edellä - selostetuissa laskelmissa. Muihin kuin pientiloihin ja pienimpiin keskitiloihin emme tässä yhteydessä laskelmia ulota.

Kokonaistuotto oli sanottuna tilivuotena alle 10 muunnettua peltohehtaaria käsittävillä tiloilla 5,640 markkaa ja kustannukset, ilman isäntäväen työkustannuksia, 2,059 mk, joten maataloustulot olivat 3,581 markkaa muunnettua peltohehtaaria kohti, 10—25 hehtaarin tiloilla luvut olivat vastaavasti 4,778, 2,100 ja 2,678 markkaa. Lisäksi on tuloihin laskettava metsä- ja sivuansiotulot, joista kummastakin sitä ennen on vähennetty vastaavat menot. Tässäkin on kulutusmahdollista tuloa laskettaessa vähennettävä vielä verot ja korot. Laskelmat on tehty laskemalla pientilojen keski-peltoalaksi 7.3 ja 10—25 ha tilain 16.2 ha, mikä on useampien vuosien keskimäärää vastaava muunnettu peltoala puheenaolevissa luokissa. Asetelma on seuraava:

Taulukko n:o 23.

Tilasuuruus-luokka	Maatal.-tulot	MetsätaL-tulot	Sivuansio-tulot	Tulot yht.	Verot ja korot	Kulutus-mahd. tulo
I Ik. (7. 3 ha)	26,141; —	1,363: —	9,366: —	36,870: —	3,267: —	33,603: —'
II » (16.2 ha)	43,384: —	2,301: —	12,503: —	58,188: —	8,639: —	49,549: —

Markan arvo oli tilivuonna 1941—42 jo huomattavasti alempi, vastaten noin 2/3 vuoden 1938 arvosta. Jos tämä huomioidaan edellä olevia lukuja tarkkailtaessa, havaitaan, että 1 suuruusluokan kirjanpitotilojen kulutusmahdollinen tulo suunnilleen vastaa etelä-lounaispuoliskon tutkittujen 10—15 peltohehtaaria käsittävien tilojen tuloja, mutta on huomattavasti suurempi kuin vastaavan tilasuuruuden (5—10 ha) keskimäärä, 17,533 koroitettuna rahan arvon laskua vastaavalla 50:llä.

Kirjanpitotilat muihin verrattuina.

Kirjanpitopientilat ovat yleensä keskimäärää voimaperäisemmin viljeltyjä ja näiden haltijaperheetkin useimmiten nähtävästi keskitasoa tarmokkaampia ja siis kykenevämpiä hankkimaan enemmän sivuansioitakin. Lienee sentähden oikeampaa pienviljelijäin kulutusmahdollisen tulon arvioimiseksi laskea jo mainittujen tutkittujen tilojen tulot, koroittaen ne 50 %:lia. Tällä prosenttimäärällä tai hiukan enemmänkin olivat kirjanpitotilojen maataloustulot laskelmien mukaan kohonneet vuodesta 1937—38 tilivuoteen 1941—42. (Alle 10ha:n, keskimääiin 7.3 muunnettua peltohehtaaria käsittävien tilojen maataloustulot olivat vv. 1937—38 16,673 mk, vv. 1941—42 26,141 mk, ollen nousu *56.8%.* 10—25 ha:n, keskimäärin 16.2 ha käsittävien tilojen vastaavat luvut olivat 28,625 ja 43,384 markkaa, ollen nousu 51.5%). Tällöin tultaisiin siihen, että kulutusmahdollinen tulo oli viljelmää kohti tilivuonna 1941—42 keskimäärin suunnilleen seuraava:

Taulukko n:o 24.

Tilan suuruus ha peltoa	Etelä-länsi-puolisko	Pohjois-koillis-puolisko	Asutustilat
I 0.5— 2 ha peltoa.....	15,931: —	25,248: —	19,549:— 1
1 II 2.0— 5 » »	18,436: —	27,987: —	19,017:— 1
III 5—10 » »	26,299: —	29,832: —	22,044: —
iv 10—15 » »	32,236: —		23,634: —

Eräiden laajojen työläisryhmien palkkatuloja.

Vertailtaessa pienviljelijäin asemaa palkkatyöväen asemaan on verrattava palkkatyöläisten tuloja mainittuihin kulutusmahdollisiin tuloihin myöskin uusimpien palkkojen mukaisesti.

Virallisen tilaston mukaan oli omaruokaisen maataloustyömiehen vuosipalkka palkkausvuotena 1941—42 14,137 markkaa. Sensijaan oli muonarengin palkka, luontoisedutkin rahaksi laskettuna 17,050 mk, josta rahapalkan osuus oli 6,749 markkaa, asunnon valoineen ja lämpöi-

neen 3,404 mk, ja muonan osuus 6,897 mk. Teollisuustyöväen palkoista ei ole julkaistu tilastoja viime vuosina samalla tavoin kuin aikaisemmin ja samalla tavoin kuin maataloustyö väen palkoista.

Ainakin yhtä läheisesti kuin teollisuustyö väki, soveltuu taloudelliselta asemaltaan pienviljelijäin kanssa vertailtavaksi maaseudulla eri työvirastojen ja laitosten palveluksessa työskentelevä työväki. Heidän asemaansa kuvaavana esitettäköön tässä seuraava taulukko:

Taulukko n:o 25.

1 Työ virasto		Tuntityössä			Urakkatyössä			Yhteensä		
		'S UI	B <	i		<	a i	la	S	S 1 > w |
Tie-ja vesirak. hali.	1938	5:36	7:25	9:50	6:02	7:92	11:42	5:71	7:56	11: —
	1941	9:66	12:57	17:76	12: —	14: 07	23:70	10:06	12:73	20: 37
	1942	11:79	14:89	22: 34	16:10	17:71	25:07	12: 57	15:17	22: 90
Maatalous hallitus	1938	5: 64	6:54	11:82	6: 36	6:85	11:44	6:31	6:66	11:69
	1941	8: —								
	1942	12:07	15: 73	23:06	17: 18	16: 25	25: 45	15:89	14: 06	23: 60
Rautatierakennukset	1938	5:47	6: 88	10:22	6:36	7: 89	11:98	6:19	7:44	11:54
	1941	10: 61	12: 51	19: 45	12: 15	14: 16	22:96	11:64	13: 19	21:46
	1942	12: 04	13:70	31:20	13: 64	17:67	31:95	13:11	14:77	31:66
Rataosastot	1938	5:44	7:21	10: —	6:53	8:52	11:90	5:58	7:46	10: 32
	1941	8:99	11:80	17:26	10: 66	14:85	19:43	9:09	12:31	17: 55
	1942	11:09	14:27	22:95	15:37	21:44	32:92	11:46	16:05	23:44
Metsähallitus	1938	5: 76		13:48	5:96		10:45	5:71		11:03
	1941									
1	19^2	11:73		32: 33	12:98		37: 74	12:52		36: 26
! Keskimäärin	1938	5:52	7: 18	10: 34	5:90	7:99	11:23	5:75	7:49	11: —
	1941	9:46	12:27	17:89	12: —	14:35	22:99	10: 15	12:69	19:84
	1942	11:55	14:56	26:27	13:89	19:47	36: 16	12: 37	15:40	31:40

Tuntiansiot — vuosiansiot.

Keskimääräiset tuntiansiot eivät sellaisenaan vielä tarkemmin osoita eri työläisryhmien vuosiansioita, mitkä luonnollisesti ovat perheen toimeentulon kannalta ratkaisevia. Tästä saadaan kuitenkin verraten käyttökelpoinen arvio laskemalla kuukausien työtuntien lukumääräksi tavanmukainen 200 tuntia, eli siis vuoden työtuntiluvuksi 2,400. Kertomalla tuntipalkka tällä luvulla saadaan likimääräinen vuosiansio selville.

Kun eri työvirastojen töissä olleiden tuntipalkat eivät kovin jyrkästi eroa toisistaan, voidaan tässä tyytyä vuosiansioiden laskemiseen keskimäärien perusteella. Niinhyvin edelläolevassa tuntipalkkaryhmittelyssä kuin seuraavassa yhdistelmässäkin käsitellään tuloksia vuosilta 1938, 1941 ja 1942. Näin senvuoksi, että vuosi 1938 on, paitsi työsuhteiden kannalta hyvin normaalinen, myöskin se vuosi, joka lähimmäksi sattuu sitä ajankohtaa, jolta pienviljelystutkimuksen tulokset ovat lähtöisin. Sota-ajan tuloksista pientiloilta ei ole käytettävissä, myöhäisempiä numeroita kuin tilivuoden 1941—42 numerot, joiden perusteella aikaisemmin juuri on tehty pientilain sota-ajan taloutta osoittavat päätelmät. Kun näihin tuloksiin olisivat parhaiten rinnastettavissa vuosien 1941—42 vaihteessa vallinneet palkkasuhteet, jotka eivät ole tiedossa, otetaan oheisessa laskelmassa tarkasteltavaksi sekä vuoden 1941 että vuoden 1942 palkkataso puheenaolevilla aloilla. Asetelma on seuraava:

Taulukko n:o 26.

Työvirastojen alaisien työläisten likimääräiset vuosiansiot.

Vuosi	Tuntityössä			Urakkatyössä			Keskimäärin		
	Sekat.	Amm.	Hev. m.	Sekat.	Amm.	Hev. m.	Sekat.	Amm.	Hev. m.
	13,248	17,232	24,816	14,160	19,176	26,952	13,800	17,976	26,400
1941 »	22,704	29,448	42,936	28,800	34,440	55,176	24,360	30,456	47,712
Nousu % v:sta 1938	71.4	69.9	73.o	103.4	79.6	104.7	76.5	69.4	8O.7
	27,720	34,944	63,048	33,336	47,728	86,784	29,688	36,960	75,360
Nousu % v:sta 1938	HO.o	102.8	154.i	135.4	148.9	222.o	115.2	105.6	185.5

Työvirastojen alaisten työläisten ja pienviljelijäin aseman keskinäinen vertailu osoittaa, että sekatyöläisten keskimääräinen vuosiansio v. 1941 oli suunnilleen saman suuruinen kuin pohjois-koillispuoliskon tutkittujen pientilojen pienimmän ryhmän nk. kulutusmahdoUinen tulo, (vertaa taulukko N:o 11 siv. 00 ja taulukko 24, siv 00), mutta huomattavasti suurempi kuin kahdenkin pienimmän ryhmän kulutusmahdollinen tulo etelä-länsipuoliskon ryhmässä, jopa hiukan suurempi kuin asutustilojen suurimmassakin, so. 10—15 ha peltoa käsittävien tilojen ryhmässä. Ammatti työläisten keskimääräinen ansio sensijaan ylittää kaikkien muiden pientilojen kulutusmahdollisen tulon edelläolevassa laskelmassa, paitsi etelä-länsipuoliskon suurimpien tilojen tulon. Vuoden 1942 palkat taas ovat sekatyöläisilläkin keskimäärin pientilallisten suurimpien ryhmien kulutusmahdolliseen tuloon verrattavia, paitsi etelä-länsipuoliskon 10—15 ha:n tilojen ryhmää, joka tämän jonkunverran ylittää. Ammattimiesten keskipalkat ylittävät v. 1942 jo nämäkin.

Hevosmiesten ja yksistään urakkatöissä olevien miesten palkat eivät ole mitenkään vertailukelpoisia, hevosmiesten ansiosta kun olisi vähennettävä hevosen ylläpitokustannukset, vieläpä rekien ja valjaidenkin aiheuttamat kustannukset. Yksinomaan urakkatöinä suoritettavien töiden osuus taas on niin vähäinen, että sitä ei sellaisenaan sovi ottaa vertailun pohjaksi.

10. Pienviljelijäin ja palkkatyöväen asemaa koskevia päätelmiä.

Edelläselostetut luvut eivät sovi vertailtavaksi ilman varauksia. Ensinnäkin on pienviljelijäin tulosta jo edellä vähennetty ei vain velkojen korkoja, vaan myöskin verot, jotka työläisten sensijaan on näistä tuloistaan — vieläpä tavallisesti verraten tarkoin — maksettava. Pienviljelijöillä on lisäksi puolellaan useita muita etuja, jotka palkkatyöväeltä puuttuvat. Ensinnäkin hänellä on aina asunto, josta ei ole muita vuokramenoja kuin perustamiskustannusten vuotuismenot ja korjauskustannukset, kun sensijaan työväen on maksettava enimmissä tapauksissa asunnostaan vuokraa, joka liikekeskusten työläisiltä tavallisesti ottaa noin viidennen osan tuloista, joskus enemmänkin. Pienviljelijällä on myös vakinainen työmaa, josta hänelle miltei aina juoksee suoranaisesti tai välillisesti tuloja, kun sensijaan po. työläisistä suuri osa on tuntuvan ajan vuodesta työttömänä, jolloin vuosiansiot paljon alenevat siitä, minä ne edelläkosketelluissa teoreettisissa ansiolaskelmissa esiintyvät. Pienviljelijä saa muilla paikkakunnilla tapahtuvia sivu ansiotöitä lukuunottamatta työskennellä kotonaan. Hänellä on aina tilaisuus käyttää huomattavassa määrässä hyväkseen myöskin työhön kykenevien perheenjäsenten työtä, mihin palkkatyöläisillä ei ole läheskään aina mahdollisuutta. Jo verraten nuoret lapsetkin toimivat pientiloilla erilaisissa keveämmissä aputehtävissä. Pienviljelijäväki saa myös ruokansa suhteellisen alhaisilla kustannuksilla omalta tilaltaan, kun taas työläisten on yleensä ostettava ainakin pääosa ruoka-aineistaan muualta, usein kulutuskeskusten korkeilla vähittäishinnoilla. Vaatteisiinkin nähden pienviljelijäväki on toki hiukan paremmassa asemassa, sillä usein he saavat ainakin sukat ja käsineet, osaksi jalkineetkin huokeammalla, nk. tilahinnalla, kun taas työläisten on näistäkin maksettava korkeampi liikekeskusten vähittäishinta.

Toisaalta on kuitenkin muistettava, että pienviljelmien nk. kulutusmahdollinen tulo on tavallisesti kahden tai useamman henkilön työn tulosta, kun taas edellä mainitut työläisten tulot ovat lasketut miehen tulo-

jen perusteella. Jos työläisperheen muutkin jäsenet käyvät työssä, kuten usein on asianlaita, muodostuvat tulotkin huomattavasti suuremmiksi.

Vertailu ei ole helppoa.

Aivan mahdotonta on tarkalleen määrätä, minkälaisen pienviljelijän taloudellinen asema missäkin tapauksessa on lähinnä verrattavissa minkäkinlaisen työläisen asemaan. Kuitenkin voitaneen edelläolevien laskelmien avulla melkoisella varmuudella todeta, että pienimpien pientilallisten, so. alle 5 ha peltoa omistavien pienviljelijäperheiden taloudellinen asema on keskimäärin suurin piirtein verrattavissa seka-jateollisuustyöväen asemaan, milloin näillä on työtä säännöllisesti. 10— 15 ha käsittävien pienviljelijäin asema taas on suurin piirtein parhaiten palkattujen ammattityö Iäisten asemaan verrattavissa. Työläisten aseman etuna on suurempi välitön rahavirta ja liikekeskusten työläisillä tilaisuus käyttää hyväkseen nk. elämän mukavuuksia, joilla emme tarkoita vain huvitukseen liittyviä mukavuuksia, vaan myös niitä etuja ja arvoja, jotka sisältyvät sivistysharrastuksiin, taide-elämään jne. joihin osallistumiseen liikekeskusten työläisilläkin on paljon suuremmat mahdollisuudet kuin maaseudun asukkailla. Myöskin työpäivä on palkkatyöläisillä tavallisesti tuntuvasti pienviljelijäin tekemää työpäivää lyhyempi ja asein on työ myös vähemmän rasittavaa. Pienviljelijäin puolella taas on suurempi toimeentulon varmuus, parempi mahdollisuus kasvattaa perhettä ja varallisuuden hiljainen nouseminen, joka ainakin viime vuosikymmeninä on ollut pientiloillemme ominaista, joskaan ei aina rahapääomien, niin useimmiten kuitenkin peltojen kasvamisen, perusparannusten ja irtaimiston kasvun, sekä usein myös rakennusten arvon lisääntymisen muodossa. Edelleen liittyy oman, vaikka pienenkin maatilan omistamiseen ja viljelemiseen sellaisia tunnearvoja, jotka palkkatyöläisten elämästä useimmiten puuttuvat.

Viime vuosikymmenen aikana on tosin erotus maaseudun ja liikekeskusten kulttuurioloissa huomattavasti vähentynyt sanomalehtien, radion, puhelimen ja muiden maaseudun pieneläjäinkin keskuuteen yhä yleisemmin levinneiden kulttuurivälineiden ansiosta. Eroitus ei silti ole kokonaan poistunut. Varsinkin ovat lasten oppikoulussa käyttämisen vaikeudet maaseutulaisille paljon suuremmat kuin liikekeskusten työläisille ja sitäpaitsi ovat muutamat suurimmat asutuskeskukset erikoisasemassa korkeakouluhin nähden, joissa verraten paljon nykyisin opiskelee jo pienelä jäinkin lapsia.

Pienviljelijäin ja palkkatyöläisten keskinäisiä suhteita arvioitaessa on aina muistettava myös se vääjäämätön tosiasia, että pienviljelijäin lapsista hyvin suuri osa asian luonnosta johtuen joutuu aikuisiksi tul-

tuaan siirtymään palkkatyöväen riveihin, sitä vauhdikkaammin, mitä enemmän teollisuus ja sen rinnalla muut liikekeskuselinkeinot kasvavat. Tämä on asiantila, joka tulee aina pitämään pienviljelijä- ja työläisväkeä läheisissä suhteissa keskenään ja tasaamaan niitä pikkuhankauksia, joita taloudellisten seikkojen erikoiskohtien suhteen ajoittain pyrkii syntymään.

11. Taloudellinen asema ja talouspolitiikka.

Pienviljelijäin ja palkkatyöväen taloudellista asemaa koskevien vertailujen perusteella voitanee sanoa, että tähänastisessa talouspoliitikassa on moni kohta ollut toki oikeaankin osuvaa. Tämä tunnustus on ennen muuta annettava vuokralaisten itsenäistyttämisen toimeenpanolle, mitä sosialidemokraattisen puolueen toiminta, monella muotoa valmisteli kuluvan vuosisadan ensimmäisistä vuosista edellisen maailmansodan vuosiin asti, joskin nk. tynkäeduskunta kansalaissodan jälkeisissä poikkeusoloissa hyväksyi lain vuokra-alueiden lunastuksesta. Tämän lain merkityksen lisäämisessä on sosialidemokraattisella puolueella taas suuri ansio, sillä pääasiassa sen toiminnan tuloksesta saatiin lakiin muutos, joka takasi kansalaissotaan punaisten puolella osallistumisesta raskaasti tuomituillekin tai heidän perheilleen lunastusoikeuden. Miten suuri maareformi tässä on kysymyksessä käsittää, kun muistaa, että itsenäistyttämistoimenpiteiden pääasiallisimpana suorituskautena vv. 1919—39 erotettiin kaikkiaan yli 117,600 vuokra-aluetta itsenäiseksi tilaksi, ollen näistä yli 64,400 torppia ja lampuotitiloja ja yli 53,200 mäkitupa-alueita.

Edellä olemme nähneet, että pienviljelyä ei meillä ole suurviljelykseen verrattuna niin paljon voimaperäiseni pää, kuin varemmin on otaksuttu. Toisaalta on selvinnyt, että pienviljelyksen voimaperäisyys kuitenkin on varsin tyydyttävä. Tämä onkin välttämätöntä, sillä kansantaloudellisesti sen paremmin kuin yksityistaloudellisestikaan elinkelpoista pienviljelystä meillä ei voida ajatella muussa muodossa kuin verraten voimaperäisenä viljelyksenä. Yhtä ilmeistä kuin tämä, on myös se, että pientilojen muuttaminen vuokratiloista itsenäisiksi on kohottanut pienviljelyksen tuotantoa ja sen voimaperäisyys tasoa.

Suurin piirtein tyydyttäväksi voinee maatalouspolitiikkamme katsoa myöskin sen toisen tärkeimmän haarautuman, varsinaisen asutustoiminnan, kannalta. Sen avullahan muodostettiin tämän vuosisadan alusta jo vuoden 1934 loppuun mennessä — edellyttäen, että kaikki lainat ovat johtaneet maan ostoon — kaikkiaan 19,681 viljelystilaa ja 11,228 asuntotilaa. Tämän lisäksi oli myönnetty lainoja lisämaan hankkimiseksi lähes 13,000. Myöhemminkin on asutustiloja syntynyt jatkuvasti, joskin

hidastuneessa tahdissa. Kun myöskin osuuskassojen lainojen avulla on vuosittain hankittu suuri määrä niinhyvin viljelys- kuin asuntotilojakin, voidaan katsoa maahamme kuluvan vuosisadan puolella muodostetun yhteensä ainakin noin 40,000 uutta viljelys- ja asuntotilaa, minkä lisäksi ehkä noin 15,000 liian pientä tilaa on saanut lisämaata.

Monien mielestä asutustoiminta on meillä edistynyt liian hitaasti. Nämä väitteet eivät kuitenkaan voi rakentua kovinkaan lujille perusteille. Muut elinkeinothan ovat itsenäisyytemme aikana kehittyneet myös hyvin voimakkaasti ja siten kyenneet tarjoamaan verraten siedettävän toimeentulon maataloudesta ylettyvälle väestölle, kuten edellä on havaittu ns. työväen palkkausolojen vertailusta pienviljelijäin tuloihin.

Minkälaiseksi talouspolitiikkamme on pienviljelijäin ja palkkatyöväen kannalta arvioitava muussa suhteessa kuin kahdessa edelläkosketellussa kohdassa, on jo vaikeampi määritellä. Niiden tarkastamista ei kuitenkaan ole mahdollista välttää, jos mielitään löytää oikea arvostelupohja menneiden tapahtumain arvioimiseksi ja tulevien toimenpiteiden suunnittelemiseksi. Käsittelyn helpottamiseksi jaetaan talouspoliittiset toimenpiteet seuraavassa maatalouspoliittisiin ja yleispoliittisiin toimenpiteisiin. Kummassakin rajoitumme vain muutamien kehitykseen ratkaisevimmin vaikuttaneiden kohtien tarkasteluun.

12. Tärkeimmät maatalouspoliittiset toimenpiteet maan itsenäisyyden aikana.

Suomen oltua Venäjän vallan alaisuudessa oli maatalouspolitiikkamme tuntuvasti riippuvainen »emämaan» talouspolitiikan vaatimuksista. Vasta maan tultua valtioilisesti itsenäiseksi, voitiin täällä hoitaa tätä, kuten muutakin talouspolitiikkaa, täysin oman harkinnan mukaisesti.

Itsenäisyytemme ensimmäisten aikojen varsinaisen maatalouspolitiikan määritteli se taloudellinen ja psykologinen tilanne, johon maamme oli maailmansodan ja siihen meillä liittyneen kansalaissodan johdosta joutunut. Tämä tilanne kypsytti ensinnäkin kauan kypsytettävänä olleen vuokra-alueiden itsenäistyttämisen, josta edellä puhuttiin lähemmin. Se nosti myöskin päiväjärjestykseen maataloustuotannon voimakkaan tukemisen * nimenomaan elintarvikeomavaraisuuden lisäämiseksi, sillä sota-ajan opetukset siitä, mihin elintarvikkeiden tuotannossa kovin suuresti ulkomaista riippuvainen maa voi joutua kauppasuhteiden ollessa katkenneina, olivat silloin tuoreessa muistissa. Myöskin sodan aikana heikentynyt maataloustuotanto sinänsä kehoitti valtiota toimenpiteisiin tuotannon tehostamiseksi. Päämääräksi otettiin voimakas omavaraiuuden lisääminen lukuisilla maataloustuotannon aloilla. Keskeisimmäksi

keinoksi tähän valittiin maataloustuotteiden hintojen tukeminen, jonka keinon valitseminen oli sitäkin yksinkertaisempaa, kun se oli täydessä sopusoinnussa varsinaisten maataloustuottajain yksityistaloudellisten intressien kanssa.

Viljatullit.

Sodan aikana olivat maataloustuotteiden hinnat kohonneet hyvin jyrkästi ja olisivat nousseet vieläkin enemmän, ellei olisi ryhdytty hintain nousua ehkäiseviin toimenpiteisiin, kuten kulutuksen säännöstelyyn, rajahintojen asettamiseen jne. Sodan jälkeen seasijaan, markkinain avautuessa, painoivat ulkomaisten maataloustuotteiden hinnat kotimaisiakin hintoja voimakkaasti alaspäin. Tämän ehkäisemiseksi tartuttiin viljatulleihin, joita ajoittain tosin oli käytetty jo Venäjän vallan aikana, huomattavasti voimakkaammin kuin aikaisemmin oli tapahtunut. Liikkeelle lähdettiin kyllä varovasti. Rukiin tulli, joka säädettiin jo v. 1919, oli aluksi 8 penniä, vehnän ja lestyjen ruisjauhojen tulli 11 penniä, sekä lestyjen vehnäjauhojen tulli 18 penniä kilolta. Vuonna 1922 ruis- ja ohratulli koroitettiin 25 penniin ja seuraavana vuonna 50 penniin kilolta, kun taas vehnän tulli nostettiin jo v. 1922 75 penniin ja seuraavana vuonna aina 1 markkaan kilolta. Samalla nostettiin vastaavasti vehnäjauhojen ja ryynien tullia.

Niillä toimenpiteillä pantiin alulle se »suojaava, palkitseva ja avustava» maatalouspolitiikka, joka on koko itsenäisyyden ajan ollut hallitsevana piirteenä maatalouspolitiikallemme ja joka myöhemmin sai yhä uusia muotoja.

Voimatta tässä yksityiskohtaisemmin seurata mainitun politiikan kehitystä on kuitenkin todettava, että tullisuoja on jonkinverran vaihdellut, mutta yleensä pysytellyt suhteellisen korkeana. Vuosina 1923—29 ei kuitenkaan tapahtunut mainittavia muutoksia, mutta kun ulkomaisen viljan hinnat olivat tuotannon lisääntymisen ja kuljetussuhteiden parantumisen, sekä ilmeisesti myöskin v. 1929 puhjenneen yleismaailmallisen talouspulan vuoksi vähitellen alentuneet, alettiin maataloustuottajataholla yhä voimakkaammin vaatia viljatullien korottamista. Marraskuussa 1930 eduskunta hyväksyikin lain korotettujen tullien kantamisesta. Samaan aikaan annetulla valtioneuvoston päätöksellä korotettiin rukiin perustulli, joka jo ennen oli nostettu 75 penniin, 1: 25 markkaan, lestyjen ruisjauhojen tulli 1: 30:stä 2: 25 markkaan, kaurajauhojen ja kauraryynien- tulli 80:stä 90 penniin, ohrajauhojen ja -ryynien samoin kuin tattari-ja hirssiryynien tulli l:stä 1: 50 markkaan. Lestyjen vehnäjauhojen tulli nostettiin nyt 1: 50:stä 2: 10 markkaan kilolta.

Jo mainitussa laissa säädettiin myös rukiin ja ruisjauhojen tulli liu-

kuvaksi. Tällä tahdottiin tasata kotimaisen rukiin hinta siinä tapauksessa, että ulkomaisen viljan hinta nousisi tahi laskisi. Liukuvan tullin liikkuma-ala oli 75 pennistä 1: 25 markkaan ja tarkoituksena oli estää ulkomaissen rukiin tullattu hinta laskemasta ainakaan mainittavammin alle 2: 25 markan kilolta. Ruisjauhojen tulli oli vastaavalla tavalla liukuva.

Kotimaisen rukiin menekin varmentamiseksi säädettiin v. 1931 sekoituspakkolaki, joka ulotettiin käsittämään myöskin kotimaisen ryynikauran. Tämän lain perusteella määrättiin, minkä verran kotimaista viljaa oli minäkin ajankohtana sekoitettava kauppamyllyissä ulkomaiseen ja tämä määrä vahvistettiin sen mukaan kuin kotimaisen viljan tarjontasuhde edellytti.

Näiden toimenpiteiden tuloksena saatiin viljan hinta kotimaassa pysymään verraten vakaana. Viime vuosikymmenen ensi puoliskolla esim. rukiin tukkuhinta pysytteli enimmäkseen 2:——2: 25 markan vaiheilla kilolta. Vehnän hinta taas liikkui 2: 25 — 2: 65 markan välillä. Pellervo-Seuran Markkinatutkimuslaitoksen mukaan olivat eri viljalajien nk. luovutushinnat vv. 1935—39 keskimäärin: rukiin 2: 14, vehnän 2: 60, ohran 1: 95 ja kauran 1: 52 mk kilolta.

Kotieläintuotannon tukeminen.

Ennen edellistä maailmansotaa oli varsinkin nautakarjatalouden kannattavaisuus meillä suhteellisen hyvä. Teollisuuden voimistuminen ja siihen sekä kaupan laajenemiseen liittynyt liikekeskusväestön lisääntyminen Länsi-Euroopan maissa ja Amerikassa teki voin kysynnän hyvin suureksi, eikä valtamerentakaisilla mailla ollut vielä tällöin paljoakaan sanomista Euroopan voimarkkinoilla. Näinollen meillä oli voilla ennenkaikkea Englantiin hyvä menekki ja hintain perussuunta oli vahvistuva Sianlihan ja kananmunien tuotanto sensijaan oli epäedullisempaa, minkä johdosta maamme ei näiden tuotteiden tuottamisessa ollut edistynyt läheskään samoin kuin maidon ja voin tuottamisessa.

Karjatalouden tuotteiden hintoja ryhdyttiin »kaiken varalta» tukemaan tulleilla samanaikaisesti kuin viljan hintoja. Niinpä voin tulli asetettiin v. 1919 70 penniksi. V. 1920—21 se oli 2: 10 mk ja vv. 1922—28 2 mk kilolta. Myös munille ja sianlihalle asetettiin tuontitullit. Maitotaloustuotteiden hintaan ja tuotantoon tullit tuskin vaikuttivat, sillä maa oli voin suhteen ylituotantoasteella. Sensijaan alkoi niin munien kuin sianlihankin tuotanto lisääntyä ja syntyi tarvetta niidenkin viennin aikaansaamiseen. Kun vientimaiden hinnat kuitenkin olivat verraten alhaiset, alettiin meillä maksaa sianlihasta ja kananmunista v. 1928 vientipalkkioita: aluksi nk. vientitodistusten muodossa, mitkä osoittivat sen rahamäärän, jolla mainittujen tuotteiden myyjä sai hankkia määrättyjä tava-

roita maahan tullivapaasti. Keväällä, 1931 asiaa koskevaa lakia muutettiin siten, että vientitodistukset muuttuivat selvemmin vientipalkkioiden luontoisiksi. Syksyllä 1932 säädettiin myös laki maitotaloustuotteiden vientipalkkioista. Myöskin kaikenlainen liha saatettin ennen pitkää vientipalkkioiden alaiseksi.

Vientipalkkiot vaihtelivat eri vuosina, ulkomaiden, hintatason kehityksestä riippuen. Niinpä voin vientipalkkio liikkui enimmäkseen. 4:——— 6: 50 markan välillä kilolta, juuston vientipalkkio 1: 50— 2: 50 markan, munien 2: 50 — 3: 50 markan ja sianlihan 2: 50 — 3: 25 markan välillä kilolta, minkä lisäksi naudanlihasta suoritettiin vuoden 1935 alusta lähtien vientipalkkiota 1 markka ja poronlihasta 1: 50 — 3 markkaa kilolta.

Näillä toimenpiteillä tietenkin voitiin tehokkaasti tukea maataloustuotteiden hintoja, jotka varsinkin vuosien 1929—32 talouspulan takia olisivat ilman tukea ollen nähtävästi painuneet meillä kovin alhaisiksi. Tukemistoimenpiteistä huolimatta maitotaloustuotteiden hinnat laskivat vv:n 1926—28 keskihinnoista vuoteen 1934 mennessä noin 30 %:lla kun taas viljan hinnat alenivat vain 23 %:lla. Myöhemmin nykyisen sodan edellä oli kehitys suotuisampi, mutta selvästä noususta ei vielä 1939 mennessä voitu puhua. Tämä kuvastuu mm. Pellervo-Seuran markkinatutkimuslaitoksen hintakäyristä, joiden mukaan maidon keskimääräinen luovutushinta (mikä olennaisesti riippuu voin hinnasta) oli vv. 1935—39 1: 18 mk ja v. 1939 1: 26 mk. Munien osalta hinnat olivat vastaavasti 13: 61 ja 14: 52 mk, sianlihan osalta 11 :10 ja 11: 72 sekä naudanlihan 7: 17 ja 7: 17 mk kilolta.

Maatalouden suoranainen palkitseminen.

Paitsi edelläkuvattua hintatukea on valtio tukenut maataloutta myöskin suoranaisesti. Tällaisena on mainittava mm. pienviljelijöille myönnetyt uudisviljelys-ja laidunraivauspalkkiot, joita myönnettiin jo vuosina 1919—22 46.2 milj. markkaa, joilla maata raivattiin kaikkiaan 49.400 ha ja uudelleen vuosina 1929—34 kaikkiaan 89 milj. markkaa. Kaikkiaan on vv. 1919—33 raivattu palkkioiden avulla noin 158,900 ha peltoa ja 16,100 ha viljeltyä laidunmaata. Myöhemmin ovat määrät vielä lisääntyneet. On ilmeistä, että näihin tarkoituksiin sijoitetut valtionvarat ovat tulleet käytetyksi kansantaloudellisesti varsin edullisella tavalla.

Tavallaan tähän ryhmään on luettava myöskin maataloudelle myönnetyt huokeakorkoiset ja korottomat lainat, joista varsinkin ensinmainittuja on myönnetty tuntuvasti, nimenomaan asutustoiminnan rahoittamisen yhteydessä. Samaan ryhmään kuuluvat edelleen avustuksen luontoiset määrärahat salaojitustarkoituksiin, siitoseläinyhtymille, kuten myös syrjäseutujen rahtiavustukset ja eräät tientekoavustukset. Kaik-

kiin näihin tarkoituksiin on vuosittain käytetty koko huomattavia summia.

Maataloudellisen valistuksen lisääminen.

Tärkeän ryhmän maatalouden tukemiseksi muodostavat ne toimenpiteet, joiden tarkoituksena on maatalousväestön ammattitaidon kohottaminen. Perimmältään kuuluvat tähän jo valistustoiminnan »esityöt», kuten maataloudellinen tutkimus- ja koetoiminta sekä korkein ja ylempi maatalousopetus, joiden avulla selvitetään parhaat linjat maatalouden harjoittamiselle sekä kasvatetaan maataloudellisen opetus- ja neuvontatyön palvelukseen antautuvia henkilöitä. Maatalousväen ammattitaidon kohottamistyö tapahtuu kuitenkin varsinaisesti erilaisissa maatalouskouluissa ja maatalousneuvonnan muodossa, joiden kautta tieteellisen tutkimuksen ja koetoiminnan saavutukset välitetään maanviljelijäväestölle helppotajuisessa, käytäntöön soveltuvassa muodossa. Niinhyvin maataloudellista tutkimus- ja koetoimintaa kuin kaikenasteista maatalousopetusta on meillä itsenäisyyden aikana valtion taholta runsaasti tuettu ja kehitys on tässä suhteessa mennyt varsin tyydyttävästi eteenpäin. Maataloudellinen neuvontatoimi taas on varsinkin maatalousjärjestöjen toimesta saatettu erittäin laajaksi ja epäilemättä myös verraten tehokkaaksi. Ovathan maatalousteknillisellä alalla toimivat järjestöt jo nykyisin niin jäsenrikkaat, että vain harva todellinen maanviljelijä on niiden jäsenyyden ulkopuolella ja se neuvontatyö, mitä näiden toimesta tehdään niinhyvin suoranaisen neuvonta- ja suunnittelutoiminnan kuin esitelmä- ja kurssitoiminnankin muodossa on saavuttanut vuosien kuluessa valtaisat mittasuhteet, joskin tässä toiminnassa on todettavissa eräänlaista hajanaisuutta ja järjestöllistä epätarkoituksenmukaisuutta. Kaikkea tätä työtä on valtio tukenut vuosittain yhä kasvavilla määrärahoilla.

Paitsi varsinaisia yleisneuvontajärjestöjä, so. maatalousseura- ja pienviljelijäjärjestöjä, toimii maassamme myös lukuisia maataloudellisia erikoisyhdistyksiä, jotka harjoittavat laajaa valistus-, opastus-, suunnittelu- ja tarkastustoimintaa maanviljelijäin keskuudessa. Jo vuonna 1930 nousi maatalousjärjestöjen yhteinen jäsenmäärä yli neljännesmiljoonan, joista pienviljelijöitä oli noin 100,000. Konsulenttien ja neuvo jäin luku oli tällöin noin 1,500 henkilöä. Myöhemmin ovat luvut vielä huomattavasti kasvaneet.

Maataloudellisen valistuksen jakamiseen osallistuvat myöskin maataloudelliset tarkastuslaitokset, joskin näiden toiminta ensiasteessa kohdistuu tavarain tarkastukseen kaupallista puolta silmälläpitäen. Nimenomaan väärennettyjen tahi muuten huononlaatuisten tarvikkeiden kau-

pan ehkäisemisen kannalta tällä toiminnalla on erinomaisen suuri merkitys.

Maataloudellinen osuustoiminta.

Maatalouden menestymisessä on tuotteiden tarkoituksenmukaisella markkinoille saamisella ja tarvikkeiden hankinnalla mahdollisimman edullisesti erittäin tärkeä osa. Kun maatalous valtaosaltaan on pientuottajista ja tarvikkeiden pienostajista kokoonpantu, joutuisi se ilman yhteisesiintymistä kärsimään kaikki ne vaikeudet, jotka markkinoilla kohtaavat pienmyyjää ja pienostajaa suurempiin ammattitovereihinsa verrattuna. Tätä haittaa ovat maanviljelijät kaikkialla koettaneet poistaa osuustoiminnan avulla. Meidän maamme kuuluu tässä suhteellisesti ottaen ensimmäisten joukkoon Euroopassa ja koko maailmassakin. Niinpä meijeritoiminnassa, jonka kautta ratkaiseva osa maidontuotannosta muutetaan rahaksi, on osuustoiminta niin hallitseva, että yksityisillä tahi osakeyhtiöillä ei siinä ole suurtakaan sanansijaa. Munanmyynti on samoin suurimmalta osaltaan keskittynyt munanmyyntiosuuskuntiin ja osuuskauppoihin, lihakaupasta lähes 60 % suuriin osuusteurastamoihin, viljakaupasta noin 60 % osuustoiminnallisille liikkeille j.n.e. Maatalouskoneiden, väkilannoitteiden, väkirehujen, siementen ja lukuisien muiden maataloustarvikkeiden hankinnassa maanviljelijöille on niinikään osuuskauppojen osuus muita suurempi. Lopuksi on osuustoiminta sijoittunut maatalouden luottotoiminnankin alalle osuuskassalaitoksen muodossa. Osuustoiminnan laajuudesta eri aloilla esitettäköön tässä seuraavat numerotiedot, joiden suhteen kuitenkin on huomattava, että rahan arvo v. 1920 oli korkeampi, v. 1941 ja 1942 taas alempi kuin 1930 ja 1939.

Taulukko N:o 27.

Toiminnassa olevat osuuskaupat:	1920	1930	1939	1942
Lukumäärä	634	534	545	538
Jäsenmäärä	331,000	467,000	641,000	718,000
Liikevaihto milj. mk	1,450	2,986	5,466	7,732
Omat varat » »	93. a	435.5	772.9	1,072.5
Toiminnassa olevat osuusmeijerit:				1941
Lukumäärä	434	697	677	546
Jäsenmäärä	46,000	75,000	80,000	73,000
Liikevaihto milj. mk	311	827	1,414	1,238
Vastaanotettu maitom. milj. kg	242.6	726.5	1,014	559,o
Valmistettu voita Hiili, kg	10.4	25.2	32.6	18,4
» juustoa » »	l.o	2.7	7.5	2.97

Toiminnassa olevat osuuskassat:				
Lukumäärä	602	1,416	1,085	1,073
Jäsenmäärä	31,000	144,000	157,000	157,000
Saatavat milj. mk	24	1,242	2,250	2,216
Talletukset m il j. mk	8.7	402.5	1,4S4	1,917

Edelläolevan lisäksi oli nk. muita osuuskuntia:				1940	1941
Koneosuuskvmtia	322	696	738	340	340
Turvepehkuosuuskuntia	185	245	232	95	95
Sähkö- ja sahaosuuskuntia	126	355	428	275	290
Sonni-ja karjaosuuskuntia	11	961	1,954	1,509	1,625
Asunto-ja rakennusosuusk	55	151	149	100	100
Munanmyyntiosuuskuntia	78	166	262	64	—
Osuusteurastamoja	—	8	10	—	11

Näistä munanmyyntiosuuskunnat välittivät v. 1939 64.5 milj. kappaletta eli yli 3.7 milj. kiloa munia, joiden yhteinen myyntiarvo oli lähes 58 milj. markkaa. Edellisenä vuotena nämä luvut olivat vielä jonkinverran suuremmat. Osuusteurastamojen liikevaihto taas oli v. 1935 141.5 milj., v. 1939 364.5 ja v. 1941 454 milj. markkaa.

Niinkuin edelläolevasta havaitaan, on osuustoiminta maassamme itse näisyytemme aikana hyvin voimakkaasti kasvanut. Sen avulla o maatalous päässyt nauttimaan niitä etuja, jotka ilman tätä olisiv< pientuotannon luontoiselle maataloudelle saavuttamattomissa. Sama! on maatalous päässyt nauttimaan niistä aatteellisista ja kauppamoraalisista eduista, joita osuustoimintaan liittyy varsin paljon, varsinkin vanhemman ajan yksityiskauppatoimintaan verrattuna.

Osuustoimintaa ei valtiovalta ole mainittavammin *suoranaisesti* tukenut. Pitämällä osuuskuntien verotuksen jonkinverran yksityisliikkeidea verotusta helpompana, antamalla eräille osuuskunnille kuten siitoseläinosuuskunnille, vähäistä rahallista tukea, osuuskassojen Keskuslainarahastolle osakkeiden haltuunoton sekä lainojen takuiden muodossa välillistä tukea, saattamalla osuustoiminnallisen lainsäädännön terveelle pohjalle jne., on valtio kuitenkin arvokkaalla tavalla tukenut tätäkin yhteistoiminnan muotoa.

Muita maatalouden tukemismuotoja.

Edelläselostettujen lisäksi on yhteiskuntamme tukenut maataloutta, monilla muilla keinoilla. Tällaisina on mainittava m.m. eläinlääkintätoimen tehostaminen eläinlääkintähallinnon uudistamisen, eläinlääkintälaboratorion perustamisen ja käytännöllisen eläinlääkintätoimen uudistamisen muodossa. Tarttuvien eläintautien ehkäisemistä koskeva lain-

säädäntö on saatettu ajan- ja tarkoituksenmukaiseksi, lihan tarkastusvelvoitus ulotettu kaikkeen kauppaan tulevaan lihaan j.n.e. Vielä on tällaisina mainittava maataloushallinnan tehostaminen, joka on ulotettu niin paikalliseen kuin keskushallintaankin. Korkein maataloudellinen hallintaelin on maatalousministeriö. Sen alaisina ovat keskusvirastoina maataloushallitus eri osastoineen, metsähallitus eri osastoineen, sekä maanmittaushallitus ja maatalousministeriön asutusasiainosasto, osastoineen.

13. Sotavuosien maatalouspolitiikka.

Vuonna 1939 alkanut maailmansota, joka veti meidän maammekin välittömästi mukaan sotaan jo joulukuun alussa v. 1939, missä sodassa olemme, lyhytaikaista välirauhaa lukuunottamatta, olleet siitä asti, on antanut maatalouspolitiikalle huomattavasti toisenlaisen leiman, kuin sillä oli aikaisemmin. Kotieläintuotteiden viennin pysähtyminen luonnollisesti hävitti vientipalkkioiden merkityksen. Ja kun ulkomaisen tuontiviljan cif-hinta piankin nousi useammankertaiseksi rauhanaikaiseen hintaan verrattuna, ei viljatulleillakaan enää ole ollut merkitystä, eikä niitä enää pitkiin aikoihin ole kannettukaan.

Siirtoväen pika-asutus.

Maatalouspolitiikan keskeisemmäksi suurkysymykseksi muodostui *siirtoväen pika-asutus,* jota koskeva laki annettiin kesäkuun 28 p:nä 1940. Moskovan rauhassa oli nimittäin noin 200,000 henkilöä käsittävä luku maataloussiirtoväkeä menettänyt maatilansa ja kotinsa. Tarkoituksena oli sijoittaa heidät uudestaan maatavilj ele vaksi väestöksi muuhun Suomeen. Lakia toimeenpanemaan ryhdyttäessä ilmeni, että siirtoväen asuttamiseksi olisi ollut muodostettava 23,669 viljelystilaa, 1,886 perikuntatilaa, 3,384 sekamuotoista ja 9,184 asuntotilaa sekä vielä 750 kalastustilaa, eli yhteensä kaikkiaan 38,873 tilaa. Nykyisen sodan alkuun mennessä kesällä 1941 oli ennätetty jo muodostaa valmiita tiloja 8,422, minkä lisäksi ulkotyöt oli ennätetty suorittaa 2,605 tilalla ja lopuksi oli paalutettuja tiloja 1,928. Valrniitten ja puoli valmi itten tilojen lukumäärä oli siis yhteensä 12,955.

Tämän sodan alettua pika-asutustyöt kuitenkin keskeytettiin, koska alkoi piankin näyttää siltä, että karjalaiset voivatkin palata entisille asuinsijoilleen. Suurin osa siirtoväestä onkin, Karjalan tultua palautetuksi maan muiden alueiden yhteyteen, jo muuttanut takaisin Karjalaan ja valtio on korvausmaksujen muodossa sijoittanut suuria summia heidän tukemisekseen, ennenkaikkea rakennusten, kaluston ja kotieläin-

ten hankkimiseksi. Siirtoväen palauttamisen yhteydessä olevat monet tärkeät ratkaisut ovatkin nykyisen sodan aikana vaatineet osakseen paljon maataiouspolitikkojen huomiota ja alan virastoilta ja järjestöiltä suuria ponnistuksia.

Sotavuosien hintapolitiikka.

Toinen maatalouspoliittisten suurkysymysten sarja on kytkeytynyt *maataloustuotteiden hintakysymykseen.* ' Maataloustuotteiden tuonti ulkomailta vaikeutui heti sodan alettua. Jo vuonna **1940** myös kotimainen tuotanto supistui suuresti. Karjalan menetyksen yhteydessä kadotimme näet noin 1/10 maatalouden tuotantoedellytyksistä. Samanaikaisesti sota-ajan kanssa sattui myös kaksi erittäin kuivaa kesää, jotka ehkäisivät satojen muodostumisen läheskään normaalinsuuruiseksi jäljelläolevaltakaan osalta maata. Haittaa alkoi piankin tehdä myös kotieläinkannan jyrkkä aleneminen, luontoislantavarojen väheneminen ja väkilannoitteiden sekä väkirehujen saannin suuri supistuminen. Kohta alkoivat myös muokkaustyöt, kasvienhoitotyöt ja korjuutyöt kärsiä työvoiman puutteesta ja ojitukset ja perusparannukset hiljalleen rappeutua. Myöhemmin alkoi vielä kaluston, jopa rakennustenkin, kunto kärsiä uudistuksien ja korjausten puutteellisuudesta.

Seurauksena tästä kaikesta oli, että satotulokset ja kotieläintuotanto alenivat lyhyessä ajassa varsin tuntuvasti. Niinpä oli sadon suhdeluku Maataloustuottajain Keskusliiton laskelmien mukaan, kiin vuosien 1930—**39** sadon määrä merkitään luvulla 100, vuonna **1938 114.5** ja vuonna **1939 98.5,** mutta v. 1940 enää **74.4** ja **1941** 69. Sato oli siten viimeksimainittuna vuotena laskenut lähimain 2/3: aan vuosien **1930—39** keskimäärästä ja noin 60 %:iin vuoden **1938** sadosta. Ja kun karjantuotanto oli ennen sotaa jo lähimain 2,000 kiloa lehmää kohti, laskettiin sen tuotanto vuonna **1941**—42 olleen enää vain noin 1,300 kiloa. Samanaikaisesti oli lypsylehmien luku alentunut noin **1.14** miljoonasta noin 1.08 miljoonaan. Maan kokonaismaitomäärä, edellyttäen, että jo mainitut olettamukset lehmien tuotannon kehityksestä, osuvat oikeaan, oli siis tuotantovuonna- **1941** — **42** laskenut lähimain 60 %:iin, sodan edellisestä määrästä. Itsestään selvää on, että kaikkien maataloustuotteiden hinnoille näissä oloissa muodostui voimakas nousutaipumus, sillä tuotanto ei nyt riittänyt lähimainkaan tyydyttämään normaalikysyntää. Asia olisi tietenkin ollut hoidettavissa ulkomaisen tuonnin avulla, mutta viljan, niin hyvin kuin kotieläintenkin, saanti ulkomailta osoittautui piankin hyvin vaikeaksi. Tuontia olisi kuitenkin ilman tätäkin ollut rajoitettava maksusuhteiden siedettävinä säilymistä ajatellen. Näinollen ei jäänyt muuta mahdollisuutta kuin että valtio ryhtyi säännöstelemään maataloustuotteiden hintoja.

Hintatuesta hintasäännöstelyyn.

Puuttumatta tässä yksityiskohtaisemmin hintasäännöstelyyn, toteamme vain, että tässä on koko sodan ajan ollut kuluttajapiirien ja tuottajapiirien välillä varsin suuri käsitysten — ja myös vaatimusten — eroavaisuus. Maataloustuottajain järjestö on aina vaatinut hintojen nostamisessa mentäväksi hyvin pitkälle, kun taas kuluttajain edustajat ovat — tosin kieltämättä sitä, että hintakehityksen ollessa yleensä nouseva, myöskin maataloustuotteiden hintojen on annettava jonkinverran kohota — olleet tuntuvasti pidättyväisempiä, vaatien hintojen nostossa pysyttäväksi vain välttämättömän tarpeen sanelemissa rajoissa.

Maataloustuotteiden hintoja on kuitenkin nostettu tuntuvasti enemmän kuin elinkustannusindeksin kohoamista vastaavan määrän. Osoitukseksi hintakehityksestä esitettäköön seuraava asetelma:

Taulukko N:o 28

	Nk. luovutushinnat Pellervon Mt:n*) mukaan		Valtioneuvoston vahvistamat hinnat	
	Keskimäärin vv. 1937—39	huhti—heinäkuu 1943	**1942**	**1943—44**
Syysvehnä .	2:62	4:35	4: 10	5:40
Kevätvehnä.			4:40	5:40
Ruis.....	2:25	4:02	3:95	5:
Ohra.....	2:07	3:93	3: 80	4:55
Kaura	1:62	2:25	3: —	3:70
Herne ——	3:20	5:78	5:60	7: —
Maito	1:24	2:86	3:60	4:70
Meijerivoi .			51:50	71:50
Koti voi	11:75	25:44	48:50	67: —
Sianliha			25! 50	39: 50

Niinkuin havaitaan, olivat varsinkin viime kesänä toimeenpannut hintainkorotukset varsin suuret. Lisäksi maksetaan siementavarasta vielä hyvin tuntuvia ylihintoja. Samoin siitä osasta leipäviljaa, jonka viljelijä tuottaa säännösteltyyn kulutukseen yli 80% kunnalle määrätystä keskiarvosta, jolloin ylihinta on 80—100%:n väliin sattuvalta osalta 1 markkaa ja yli 100 %:n menevältä osalta 3 markkaa kiloa kohti. Keväällä 1944 tuki muutettiin sellaiseksi, että palkkio on 80—120 prosenttiin kunnalle määrätystä keskiarvosta tuotetusta viljasta 2 mk kilolta ja 120 prosenttia tahi enemmän kunnan keskimäärästä tuotetusta leipäviljasta 3 mk kilolta.

*) Mt Markkinatutkimuslaitos.

Kuten huomataan, ovat viime kesän keskimääräiset *luovutushinnat* olleet suunnilleen yhtä korkeat tahi hiukan korkeammat kuin samaan aikaan olleet takuuhinnat. Tuskin on aihetta otaksua, että suhde hintain korotusten jälkeenkään tulee ainakaan mainittavammin muuttumaan. Näinollen tullaan siihen, että vehnän luovutushinta on nykyisin noin 106 %, rukiin hinta noin 122 %, ohran hinta noin 120 %, kauran hinta noin 128 % sekä herneen hinta noin 119 % vuosien 1937—39 keskimääräisiä luovutushintoja korkeammat. Lisäksi tulee se ylijäämä, mikä saadaan siitä viljasta, jonka viljelijä tuottaa säännösteltyyn kulutukseen yli kunnalle säädetystä keskimäärästä.

Karjätaloustuotteiden hinnoissa nousut ovat paljon tätäkin valtavammat. Valtioneuvoston kesällä 1943 päättämät ja vuosien 1937—39 keskihinnat eivät tosin ole verrattavissa aivan niinkään hyvin kuin viljan hinnat. Kovin kauaksi ei vertailu kuitenkaan eksytä, minkä vuoksi mainittakoon, että maidon nyt hyväksytyt hinnat ovat lähes 280 % ja sianlihan hinnat noin 235 % vuoden 1937—39 keskimääräisiä luovutushintoja korkeammat.

Hintain korotukset kustantaa osittain valtio.

Aikaisemmin annettiin hintain korotusten aiheuttaman rasituksen ilman muuta siirtyä kulutta jäin kannettavaksi. Viime kesän hintainnostopäätöksessä kuitenkin meneteltiin toisella tavalla. Kun jo asiaa valmisteltaessa lähdettiin siitä, että nousut tulevat olemaan melkoisen korkeat, oli aihetta pelätä, että kuluttajat suhtautuisivat niihin jyrkän kielteisesti, jos koko hintalisä asetettaisiin heidän kannettavakseen. Huomioon oli otettava myöskin se, että voimakas elintarvikkeiden hintojen nosto tietenkin olisi tuntuvasti kohottanut elinkustannusindeksiä, johon palkat olivat sidotut. Tämä hintain nousu olisi saman tien aiheuttanut palkkojen nousua ja siten synnyttänyt uutta painetta rahan arvon säilymistä vastaan, muutenkin kuin maatalouden kasvaneiden rahatulojen muodossa. Sen välttämiseksi otettiin käytäntöön sellainen menetelmä, että valtio maksaa maanviljelijöille sen eron, mikä on entisten ja viime kesänä hyväksyttyjen uusien hintojen välillä. Näin vältyttiin tarpeelta nostaa työläisten ja viran- ja toimenhaltijani palkkoja samassa yhteydessä. Valtiolle asia tuli hyvin kalliiksi. Kaikkiaan laskettiin palkkioihin tarvittavan noin 1,600 milj. markkaa. Summa on niin suuri, että sen inflatoorinen vaikutus olisi huomattava, ellei sitä kerättäisi verotuksen muodossa. Täten maataloudelle annettu hintahyvitys leviää koko kansan kannettavaksi. Kuluttajatkin saavat siitä tietenkin verojen maksajina osansa.

14. Muut sota-ajan tärkeimmät maatalouspoliittiset toimenpiteet.

Muista sota-ajan tärkeimmistä maatalouspoliittisista toimenpiteistä ovat ehkä enimmin vaatineet huomiota osakseen *rintamamiesten, sotaleskien, sotaorpojen, ja invaliidien* asuttamiseen tähtäävät toimenpiteet. Asiaa on perusteellisesti valmistellut prof. K. T. Jutilan puheenjohdolla työskennellyt valtiokomitea, joka sai mietintönsä valmiiksi viime kesänä. Komitean ehdotuksen mukaan voidaan mainituille väestönryhmille muodostaa asutustiloja suurin piirtein samojen periaatteiden mukaisesti, jotka sisältyvät voimassaolevaan asutuslakiin vuodelta 1936 ja jakaantuisivat nämä tilat viljelys-, sekamuotois-, kalastus- ja asuntotiloihin. Maata esitetään otettavaksi lähinnä »ensiasteisilta luovutusvelvollisilta, kuten valtion, seurakuntien, papiston ja itse seurakuntien, yhtiöiden ja muiden yhtymien sekä keinottelu ja rappiotilojen omistajien maista, mutta pakkolunastusta voidaan, milloin niin tarvitaan, soveltaa yksityistiloihinkin, mikäli niiden pelto- ja peltoviljelyskelpoinen maa-ala on vähintään 60 ha ja koko ala vähintään 140 ha. Mikäli tilan omistajalla kuitenkin on kaksi tai useampia lapsia, ottolapset mukaanluettuina, vapautetaan pakkolunastuksesta *lisäksi* toisesta lapsesta alkaen maata enintään viljelystilan suurinta alaa vastaava määrä kutakin lasta kohti.

Komitean ehdotuksen johdosta on pyydetty lausuntoja lukuisilta maatalousalan järjestöiltä, Kansantaloudelliselta neuvottelukunnalta jne. Varsinkin maataloustuottajain järjestön taholta on kovasti painostettu sitä, että puheenaolevien piirien asuttamisen tulisi tapahtua pääasiassa vapaaehtoista tietä ja että se olisi myös suunnattava mahdollisimman .suureksi osaksi viljelyskelpoisille maille, kun sensijaan pakkolunastuksen ulottaminen yksityisten viljelysmaihin tahdotaan saada supistetuksi mahdollisimman vähäiseen.

Lakiesitys on parhaillaan valmisteltavana maatalousministeriössä. Tätä kirjoitettaessa ei siten ole vielä tietoa edes siitä, minkälaisen muodon asia saa valtioneuvostossa, ennenkuin se hallituksen esityksenä jätetään eduskunnalle.

Varsinainen asutustoiminta on tällä hetkellä käytännöllisesti katsoen kuolleessa pisteessä. Niin myös pika-asutustilain kohtalo. Ne ovat nykyisin, mikäli siirtoväki ei ole niitä ottanut haltuunsa —ja näin on tapahtunut vain vähäiselle osalle tiloista — väliaikaisesti vuokrattuna, lukuisissa tapauksissa luovuttajatilan omistajalle. Maataloustuottajataholla on yhä toistuvasti vaadittu, että ainakin yksityismaille perustetut pika-asutustilat olisi sinänsä palautettava luovuttajatilalle, mutta tätä vaatimusta ei.ole ainakaan toistaiseksi noudatettu, koska nähtävästi tahdotaan ensinnä katsoa, missä määrin yksityismaillekin perustettuja

pika-asutustiloja on kenties tarkoituksenmukaista käyttää invaliidien, sotaleskien ja sotaorpojen sekä rintamamiesten asuttamiseen.

Sota-aikana on jouduttu toteuttamaan myös lukuisia sellaisia toimenpiteitä, jotka perustuvat kansanhuollollisiin välttämättömyyksiin ja jotka siten ovat lähinnä kansanhuollon luontoisia toimenpiteitä, mutta joilla silti on ollut paljon maatalouspoliittistakin luonnetta. Tällaisena on ennen muita mainittava puiden luovutusvelvollisuus ja puun hinnan säännöstely, rajoitukset viljan käytössä eläinten rehuksi, määräykset erilaisten maataloustuotteiden - luovutuksesta yleiseen kulutukseen ja kotikulutuksen rajoittamisesta, kuuluen tähän myöskin vuotakaupan säännöstely, villan säännöstely, kotivoin valmistuksen rajoittaminen, lihakaupan säännöstely jne. ^ „v

Pienviljelijäväestön kannalta luonnollisesti on hyvin suuri merkitys myöskin työväenolojen parantamista tarkoittavalla politiikalla, koska pienviljelijäperheiden jäsenet joutuvat hankkimaan tuntuvan osan tuloistaan palkkatyöstä. Tämän puolen tarkastelu veisi kuitenkin niin laajalle tyoehtopölitiikkaan, että siihen ei tässä voida antautua.

15, Itsenäisyysajan maatalouspolitiikan arvostelua.

Itsenäisyysajan maatalouspolitiikkaa arvosteltaessa on ensinnäkin tarkasteltava, mitä se on tullut maksamaan valtiolle ja kansantaloudelle ja mitä sen avulla on voitettu. Edelleen on kiinnitettävä huomiota siihen, miten paljon maatalouden osakseen saama tuki on tullut maksamaan muille väestöpiireille.

Mitä ensinnäkin tulee valtion maataloudelle antamaan tukeen, on tästä tehty laskeimia maataloushallituksessa, ollen nämä laskelmat jo kuitenkin verraten vanhat, sillä nykyisenä sotakautena ei tällaisia laskelmia ole suoritettu, Maataloushallituksesta saatujen tietojen perusteella esitämme seuraavan taulukon:

Taulukko N:o 29.

Valtion tuki maataloudelle iniij. mk.

Tilinpäätöksen mukaan	Yht.	Suoranainen tuki	Muu tuki	Asutustoim.	Eläinlääk.	Maanmittaus
V. 1920	39.2 7	33.21	5.95	7.13	1. 82	4.46
» 1925	61.12	23.61	37.5i	99.26	3.88	22.5 0
» 1930	96.6 9	22.7 0	73.9 9	67.8 6	5.79	41.07
» 1935	223.3	151.il	72.19	23.2 6	6.71	43.5 7
» 1936	247.6 4	169 8 8	77.7 7	28.6 4	6.45	45.05
» 1937	200.9 4	116.05	84.8 9	36. 20	7.6 9	45.9 8
» 1939	264.8 4	165.60	99.2 4	51.73	9.52	48.7 0

Edelläolevat luvut ovat lasketut valtion tilinpäätöksestä, lukuunottamatta vuotta 1937, jolloin tulokset on otettu valtion tulo- ja menoarviosta. Vuoden 1939 tuloksista ei tietojen antaja ollut varma, perustuvatko ne tulo- ja menoarvioon, vai valtion tilinpäätökseen. Niitä muihin vuosiin vertailtaessa on tämä epäselvyys pidettävä mielessä.

Niinkuin nähdään, maatalouden tukeminen on valtiolle tullut maksamaan koko tuntuvia summia jo normaalioloissa. Viimeisinä aikoina, jolloin normaaliluontoisiin tukimuotoihin on lisätty vielä viljan hintain tukemiseen menevät kustannukset, joihin yksin kesällä 1943 tapahtuneiden hintain koroitusten johdosta laskettiin menevän yhteensä noin 1,600 milj. markkaa, ovat tukisummat tietenkin vielä paljon suuremmat.

Tähän tulee lisäksi se välillinen tuki, jonka valtio on antanut maata loudelle tullien, vientipalkkioiden ja alhaiskorkoisten lainojen muodossa. Näistä on vain kaksi viimeksimainittua koitunut valtiolle rasitukseksi, kun taas maataloustulleista valtio sai rauhanvuosina hyvin huomattavia tuloja. Tullitilastoista ei sinänsä selviä, kuinka suuret nämä tulot olivat yhteensä, mutta jonkinlaisena osoituksena asiantilalta voidaan kuitenkin mainita, että yksistään vehnän, vehnäjauhojen ja -ryynien tuontitulli tuotti 1927—36 yhteensä 1,556.6 milj. mk, eli 155 milj. markkaa keskimäärin vuosittain, mistä alkaen tullin tuotto alkoi säännöllisesti laskea kotimaisen vehnänviljelyksen voimakkaan lisääntymisen ansiosta, ollen viimeisenä rauhan vuotena 1938 enää noki 105 milj. markkaa,.

Myöskin muiden viljalajien — varsinkin rukiin — ja kotieläintuotteiden tulli on antanut huomattavasti tuloja. Niinpä rukiin tulli tuotti vv. 1927—36 yhteensä 636 milj. mk, eli keskimäärin vuotta kohti 63.6 milj. mk. Yhteensä tuottivat ruis- ja vehnätullit valtiolle noina vuosina keskimäärin noin 219 milj. markkaa vuotta kohti. Maataloustullien voidaan siten katsoa antaneen valtiolle suunnilleen saman verran tuloja kuin valtiolla on ollut suoranaisia maatalousmenoja, lukuunottamatta asutustoiminta-, eläinlääkintä- ja maanmittausmenoja.

Toisenlaisen tuloksen on valtion taloudelle antanut vientipalkkioiden muodossa tapahtunut maatalouden tuki. Vakiinnu ttamispalkkiokomitean mukaan maksettiin kotieläintuotteista valtion tukea eri vuosina seuraavasti:

Taulukko n:o 30.

Vuosi	Milj. markkaa
1933	*9-s
1934	103.8
1935	84 5
1936	97.7
1937	12 0-2
1938	153 -s
1939	145 -o
Yhteensä	795.2

Lisäksi maksettiin vuosina 1929—32 vientipalkkioita munista 43 ja sianlihasta 12.9 milj. markkaa, eli yhteensä 55.9 milj. markkaa. Kaikkiaan käytettiin sanottuihin tarkoituksiin ennen sotaa siten noin 850 milj. markkaa.

Nämä luvut sisältyvät jo edelläesitettyyn taulukkoon »Valtion tuki maataloudelle'), eivätkä näinollen lisää enää valtion rasitusta siitä, miksi se edellä on esitetty. Sensijaan on maatalouden kuluttajille aiheuttama rasitus vielä kokonaan näiden numeroiden ulkopuolella. — Erikoisen nurinkuriseksi ja kansantaloudellisesti epäedulliseksi kehittyi tilanne vientipalkkioiden aikana sen johdosta, että tuotantoa kiihoitettiin saman aikaisesti tuomalla maahan varsin runsaat määrät ostoväkirehuja.

16. Maatalouden tukemisen kuluttajille aiheuttama rasitus.

Maatalouden tukemisen kuluttajille aiheuttamaa rasitusta ei voida laskea niin tarkoin kuin sen valtiolle aiheuttama rasitus, koska tämän seikan selville saamiseksi olisi tarkoin tunnettava, ovatko tullit ja vientipalkkiot vaikuttaneet hintoihin koko määrällään, vai pienemmällä tahi suuremmalla määrällä, kuinka suuri on ollut eri tuotteiden myynti kuluttajille jne. Näistä seikoista ei ole, eikä saadakaan, tarkkoja tietoja. Likiiääräisesti asia on sensijaan arvioitavissa eräiden tunnettujen seikkojen perusteella.

Mitä ensinnäkin tulee viljaan, näyttää siltä, että ainakin kotimaisen rukiin hinta on liikkunut muutamia pennejä alempana kuin ulkomaisen viljan hinta satamissamme tullattuna. Vv. 1931—34 oli erotus noin 8 penniä kotimaisen viljan vahingoksi, tullatun ulkolaisen rukiin hinta kun oli näinä vuosina keskimäärin 2: 27 markkaa ja kotimaisen rukiin hinta vastaanottoasemalla 2:19 markkaa. Erotus johtui nähtävästi pääasiassa kotoisen viljan heikommasta laadusta. Tällaisena lienee suhde säilynyt myöhemminkin, eikä se kovin paljon toisenlainen voi olla muunkaan viljan osalta. Ei siis liene uskallettua olettaa, että viljatullit ovat vaikuttaneet meillä leipäviljan hintaan lähes, mutta ei aivan, koko määrällään.

Viljatullien maanviljelijöille tuoman hyödyn voi likimääräisesti laskea siitä, että rukiin markkinoille tulo ennen nykyistä sotakautta teki eri tahoilla tehtyjen laskelmien mukaan vuonna 1930 noin 75 milj. kiloa, vehnän noin 7 milj. kiloa ja ohran noin 26 milj. kiloa sekä leipäviljan yhteensä noin 107 milj. kiloa. Kaupassa kä}^vän rukiin määrä liikkui 1930—39 75—115 milj. kilon välillä ja oli keskimäärin noin 93 milj. kiloa. Vehnän myyntimäärä kasvoi mainittuna vuosikymmenenä voimakkaasti, ollen 1938 jo yli 100 milj. kiloa, eli lähimain yhtä suuri kuin

rukiin myyntimäärä. Kymmenvuotiskauden keskimäärä oli kuitenkin vain noin 42 milj. kiloa. Kauppaan tulevan ohran määrässä ei ollut selvää suuntaa. Keskimäärä vuotta kohti oli noin 32 milj. kiloa. Yhteensä, oli kauppaan tulevan leipäviljan määrä kymmenvuotiskauden lopulla noin kaksinkertainen alkuvuosiin verrattuna ja 10 vuoden yhteinen myyntimäärä oli lähimain 1,680 milj. kiloa, eli keskimäärin vuotta kohti noin *168* milj. kiloa.

Jos siis laskee viljatullin keskimäärän sanottuna ajanjaksona olleen 1 markkaa, joutuivat kuluttajat antamaan maanviljelijöille leipäviljan tullien muodossa noin 168 milj. markan keskimääräisen vuotuisen hyvityksen. Kun keskimääräinen punnittu tullirasitus lienee kuitenkin ollut suurempi kuin 1 markka kilolta, nousee myös maatalouden näin saama tuki jonkinverran suuremmaksi.

Viljatullien aiheuttama rasitus.

Kuluttajain viljatulleista kärsimä rasitus ei ole kuitenkaan vielä tällä ilmaistu. Tästä saa parhaimman selvyyden laskemalla, miten paljon leipäviljaa kuluttajat keskimäärin käyttävät vuosittain. Yksityiskohtaisempien laskelmien puuttuessa on tyydyttävä virallisen tilaston laskelmiin siitä, kuinka paljon viljaa omassa maassamme keskimäärin on kulutukseen käytetty. Tämä käyttö oli henkilöä kohti vv. 1930—31—1940—41 keskimäärin seuraava:

Ruista	97.62	kiloa
Vehnää	56.53	»
Ohraa	41.85	»
Yhteensä	195.00	kiloa

Tuosta määrästä on kuitenkin ilmeisesti mennyt osa eläinten rehuksi. Liikekeskusten kuluttama leipä viljamäärä arvioidaan normaalivuosina keskimäärin noin 150 kiloksi kulutusyksikköä kohti.

Laskemalla keskimääräisen viljatullin 1 markaksi kilolta merkitsee viljatulli siten kuluttajille noin 150 markan menoerää henkilöä kohti vuodessa, 3-henkiselle perheelle noin 450 markan, 5-henkiselle perheelle noin 750 markan menoa jne. Mikäli tulli on ollut korkeampi kuin 1 markkaa viljakiloa kohti — kuten puheenaolevana vuosikymmenenä asianlaita useimmiten on ollut — on kuluttajain kärsimä rasituskin ollut vastaavasti suurempi. Sotavuosina ei viljatullirasituksista sinänsä enää voida puhua, joskin viljan hinnan muu tuki on — viimeistä hintainnostoa lukuunottamatta — tällöinkin siirtynyt kuluttajain kannettavaksi.

Vientipalkkiotkin ovat kuluttajille olleet kallista lystiä.

Edellä on jo viitattu kotieläintuotteiden vientipalkkioiden valtiolle aiheuttamiin rasituksiin. On tietenkin mahdotonta tarkemmin määritellä, kohottivatko vientipalkkiot koko määrällään näiden tuotteiden hintoja siitä, miksi ne vientimaittemme hintojen mukaan olisivat muodostuneet. Useiden asiantuntijain mielestä näin kyllä tapahtui. Tri O. W. Willandt on nk. vakiinnuttamispalkkiokomitealle tekemässään laskelmassa arvioinut maanviljelijäin saaneen kotieläintuotteiden vientipalkkioista hinnanlisänä vv. 1929—36 seuraavat määrät:

Taulukko n:o 31.

Vuosi	Kotieläintuotteista maksettu palkkiota yht. milj. mk	Hinnanlisänä saatu arviolta milj mk	Yhteensä milj. mk
1928	0.34	0.04	0.38
1930	2.84	0.40	3.24
1931	13.75	25.10	38.25
1932	36.41	57.oo	93.41
1933	87.94	149.40	237.34
1934	103.85	226.60	330.45
1935	84.47	210.25	295.32
1936	97.70	211.15	308.85
	427.30	880.54	1,307.84

Kuluttajille vientipalkkioista koitunut rasitus on vaihdellut vientipalkkiomäärän mukaisesti. Kokonaisuutena ottaen se tietenkin on ollut suunnilleen samansuuruinen kuin maanviljelijäin näistä saama hyöty. Henkilöä ja perhettä kohti laskettuna ovat nämä rasitukset vaihdelleet vuosittain palkkioni äärien ja kulutuksen vaihteluu mukaisesti. Vientipalkkiokomitean laskelman mukaan oli kuluttajaväen eri maataloustuotteiden kulutus viime vuosikymmenen keskivaiheilla allaolevan taulukon mukainen, mihin taulukkoon lisäämme laskelman, millaiseksi muodostuu kulutusmäärän, sekä toisaalta kaavamaisesti pyöristettyjen vientipalkkiomäärien perusteella vientipalkkioiden aiheuttama rasitus kuluttajayksikköä ja useampia kulutusyksikköjä käsittäviä perheitä kohti. Laskelma muodostuu seuraavaksi:

Taulukko n:o 32.

Kulutettu tuotemäärä, kiloa					
Täysimaitoa	215	21	45: 15	135:45	225 75
Voita	10		50: —	150:---	250
Juustoa	2.		5: —	15: —	25
Sianlihaa	7	50	17:50	52: 50	87: 50
Naudanliha	36		36: —	108: —	180
Kananmunia	3.	50	12:25	36: 75	61 25
Yhteensä keskim.	—		165:90	497: 70	829: 50

Eräinä vuosina olivat eri tuotteiden vientipalkkiot huomattavasti edellämainittuja korkeammat, toisinaan taas alhaisemmat, mutta edelläolevat luvut ovat verraten lähellä vuosien 1933—36 keskimääriä. Niiden perusteella tullaan siihen, että kotieläintuotteiden hintojen tukemisesta vientipalkkioilla on kuluttajille koitunut varsin huomattavia rasituksia; niinä vuosina, joina vientipalkkiot olivat korkeimmillaan, jopa suuremmat rasitukset kuin viljatulleista.

Muiden maatalouden tukimuotojen välittömästi kuluttajille aiheuttama rasitus on ollut niin vähäinen, että sitä ei tässä yhteydessä ole aihetta lähemmin huomioida.

17. Itsenäisyysajan maatalouspolitiikan vaikutukset maatalouden kehitykseen.

Täysin mahdotonta on arvostella, kuinka suuri osuus itsenäisyysaikamme maatalouspolitiikalla on ollut maatalouden kehitykseen. Epäilemättä on vuokralaisten itsenäistyttäminen suuresti edistänyt nimenomaan pien viljelyksen kehitystä ja asutustoiminta helpottanut kasvavan väestön sijoittamista tuottavaan työhön, vieläpä tavalla, josta voinee katsoa olevan niin taloudellisia kuin väestöpoliittisiakin etuja. Maatalouden osakseen saama hintatuki puolestaan on lisännyt maatalouden kannattavaisuutta ja siten myös ilmeisesti parantanut yrittäjätoimintaa tällä alalla, joskaan ei käy kieltäminen, että hintatuki on elinkustannuksia voimakkaasti kohottamalla vetänyt myös palkkatasoa ylöspäin, siten lisäten maatalouden ja maatalousväen kuluttamien tarvikkeiden hintoja ja työpalkkoja. Maatalouden tukitoimenpiteet ovat siten osit-

tain moudostuneet toisella kädellä antamiseksi, toisella ottamiseksi. Asutustoiminnan kannalta ja osittain maatalouden kannalta yleensäkin, on tästä ollut myös sellainen haitta, että maatalouden kohonnut kannattavaisuus on lisännyt maan ja maatalouskiinteistöjen muidenkin osien liitoja, tehden uusien tilojen aseman vaikeammaksi kuin se olisi, jos hinnat olisivat alhaisemmat ja tietenkin myös lisännyt asutustoitninnan valtiolle aiheuttamia menoja. Kuinka suuren nettoedun maatalous voi hintaintukitoimista kaikenkaikkiaan lukea hyväkseen, on tietenkin mahdotonta tarkasti määritellä.

Missään tapauksessa ei hintatuen merkitystä maatalouden kehitykselle voi katsoa olemattomaksi, eikä edes kovin vähäiseksi. On näet otettava huomioon, että ulkomaisten maataloustuotteiden hinta maailmansodan jälkeen on ollut verraten häilyvä ja pitkiä aikoja laskusuunnan vallassa, minkä johdosta Suomen maatalouden asema olisi suuresti vaikeutunut, ellei hintoja olisi yritetty vakauttaa keinotekoisilla toimenpiteillä. Vallan eri asia on, onko ollut eduksi itse maataloudellekaan saattaa hintatukea niin voimakkaaksi, minä se meillä on pidetty. Tämän kysymyksen suhteen ovat tuottajain ja kuluttajain katsantokannat olleet jyrkästi toisistaan poikkeavia.

Mitä tulee muihin maatalouden tukimuotoihin, kuten tämän talouden suoranaiseen avustamiseen edelläkuvatuin tavoin, sekä maataloudellisen opetuksen, neuvonnan, osuustoiminnan ym. edistämiseen, on näillä kaikilla kieltämättä ollut hyvin suuri vaikutus maataloustuotannon ja maatalouden kannattavaisuuden lisääntymiseen.

18. Maataloustuotannon kehitys.

' Maataloustuotannon kehitystä kuvaavana voidaan ensinnäkin mainita, että peltoala on maamme itsenäisyyden aikana lisääntynyt lähimain kolmanneksella. Vuonna 1920 laskettiin näet maamme peltoala 2.01 milj. hehtaariksi, mutta v. 1939 jo 2.63 milj. hehtaariksi. Rinnan peltoalojen kasvun kanssa ovat myös hehtaarisadot kohonneet. Niinpä olivat sadot eräinä vuosijaksoina kiloissa hehtaaria kohti seuraavat:

Taulukko n:o 33.

Vuosisarja	Vehniä	Rukiita	Ohria	Kauroja	Sekulia	Perunoita
1911—15	1,246	1,028	948	966		
1921—25	1,389	1,228	1,139	1,170	1,273	8,797
1931—35	1,711	1,528	1,421	1,454	1,632	14,183
11937	1,850	1,787	1,454	1,588	1,670	15,984!
1938	1,960	1,561	1,719	1,784	1,852	14,032

Myöskin rehusadot kasvoivat itsenäisyytemme kahtena ensimmäisenä vuosikymmenenä varsin voimakkaasti. Peltoalan ja hehtaarisatojen lisääntymisen yhteisenä tuloksena oli kokonaissatojen voimakas kasvaminen. Rehuyksiköissä laskettuna oli maan kokonaissato eräinä vuosina milj. rehuyksiköissä seuraava:

Taulukko n:o 34.

Vuosi	Vehniä	Rukiita	Ohria	Kauroja	Sekulia	Herneitä	Perunoita	Juurikasveja	Vihantarehuja	Heiniä	Olkia	Yhteensä
1920	9.4	150.1	105.8	330.3	7.8		111.6	12.7	5.2	817.2	282.4	1,941.4
1925	25.3	347. e	128.0	488.8	13.o	15.9	144.6	42.6	21.i	l,408,o	406.2	2,774.3
1930	23.6	336.4	149.8	522.2	15.6	lO.o	185.7	81.7	33.8	1,283.3	425.3	3,067.4
1935	115.2	349.5	165.9	507.4	21.4	22.4	253.8	70.i	30.3	l,409,o	463.3	3,409.5
1938	255.9	368.5	207.6	688.0	16.i	17.9	239.6	81.i	24.5	1,701.6	611.2	4,211.9)

Viljaomavaraisuus nousi voimakkaasti.

Edelläolevista taulukoista selviää, että tärkeimpien kasviemme hehtaarisadot ennättivät itsenäisyysaikamme parina ensimmäisenä vuosikymmenenä kohota lähimmain kolmanneksella ja että koko rehuyksikkösato, vaikka vuoden 1938 tavallista runsaamman sadon erikoishyppäys ylöspäin jätetään huomioonottamattakin, noin kaksinkertaiseksi. Tämä luonnollisesti kohotti leipä vii jaomavaraisuutta hyvin tuntuvasti, vaikka väkilukukin samanaikaisesti kasvoi yli puolella miljoonalla asukkaalla. Leipäviljaomavaraisuus liikkui sodan edellisinä vuosina 80—90 %:n vaiheilla, joskin tämä perustui osittain ulkomailta tuotujen väkilannoitteiden ja tavallaan myöskin väkirehujen käyttöön.

Kotieläinkanta lisääntyi.

Hyvin huomattava oli myöskin kotieläintalouden kehitys itsenäisyytemme kahtena ensimmäisenä vuosikymmenenä. Nousua tapahtui niinhyvin kotieläinten lukumäärän kuin yksilötuotannonkin osalta. Ensinmainittu kuvastuu seuraavasta asetelmasta, joka osoittaa eläimet täysiikäisiksi muunnettuina tuhansissa:

Taulukko n:o 37.

Vv.	1926-2S	27	tonnia
»	1929	40	»
»	1930	433	»
»	1931	1,885	»
»	1932	6,267	»
»	1933	9,976	»
»	1934	9,954	»
»	1935	8,730	»
»	1936	7,750	»

Niinkuin nähdään, nousi munien vientimäärä parhaina vuosina jo lähes voin viennin tasalle. Senjälkeen vientimäärä alkoi hiljalleen alentua, loppuakseen sota-aikana kokonaan.

Totuus on tällainen.

Edellämainitut maataloutemme kehitystä osoittavat tilastotiedot antavat kumoamattoman todistuksen siitä, että maataloutemme tuotannollinen kehitys itsenäisyytemme aikana, ennen nykyistä maailmansotaa, oli varsin voimakas, jopa niin voimakas, että sille saa hakea vertaa Euroopasta ja muistakin maanosista. Kuinka suuri ansio tässä lankeaa maatalouden hintaintukitoimenpiteille, kuinka suuri taas muille maatalouden edistämismuodoille, on tietenkin mahdotonta tarkemmin sanoa. Itsepetosta kuitenkin olisi kieltää, etteikö hintain tukemistoimenpiteilläkin olisi ollut asiaan vaikutusta, erittäinkin siten, että. niiden avulla voitiin ehkäistä ulkomailla ajoittain sattuneet voimakkaat hintainlaskut täydellä tehollaan häiritsemästä oman maamme maatalouden kannattavaisuusedellytyksiä.

19. Hintatukitoimenpiteiden erilainen vaikutus erikokoisiin tiloihin.

Se etu, minkä maataloustuotteiden hintojen tukeminen aiheuttaa eri-' suuruisille tiloille, on kuitenkin kovin erilainen. Suurtilat, joiden tuotemäärä jo sinänsä on suuri ja joiden tuotteista pääosa saatetaan markkinoille, ovat tietenkin vallan toisessa asemassa kuin pientilalliset, joiden tuotemäärä kokonaisuudessaan on vähäinen ja joiden tuotteista sen lisäksi suuri osa kulutetaan kotona, jolloin korkeampi hinta ei koidn aloudelle millään tavoin hyödyksi. Toisaalta taas vähentää myytävienkin tuotteiden korkeamman hinnan pientiloille aiheuttamaa etua suuresti se, että näille tiloille tavallisesti täytyy ostaa tuntuvia määriä maatalous-

tuotteita, joiden hinnat ovat nekin hintatukitoimenpiteiden ansiosta muodostuneet korkeammiksi kuin ne muuten olisivat. Tästä kaikesta onkin ollut seurauksena, että ainakin kirjanpitotilojen tulostilastoista voi havaita maatilojen kannattavaisuussuhteiden kehittyneen keski- ja suurtiloilla suotuisampaan suuntaan kuin pientiloilla. Tätä asiaa valaisee seuraava asetelma:

Taulukko n:o 38.

Tilivuosi	Nimitys	Suuruusluokka *)				
		I	II	III	IV	V
1921—25	Kokonaistuotto	3,635	2,659	2,416	2,210	2,090
	Kustannus.....	3,162	2,319	1,954	1,803	1,670
	Puhdastuotto ...	473	340	462	407	420
1926—28	Kokonaistuotto	4,293	3,105	2,763	2,499	2,480
	Kustannus.....	3,814	2,658	2,278	2,131	2,121
	Puhdastuotto ...	479	447	485	368	359
1932—34	Kokonaistuotto	3,107	2,483	2,284	2,231	2,237
	Kustannus.....	2,533	1,929	1,692	1,675	1,727
	Puhdas tuotto .	574	554	592	556	510
1935—36	Kokonaistuotto	3,340	2,660	2,402	2,523	2,556
	Kustannus.....	2,775	2,034	1,856	1,886	1,870
	Puhdas tuotto .	565	566	546	637	686
1937—38	Kokonaistuotto	3,995	3,274	3,109	3,327	3,345
	Kustannus.....	3,278	2,493	2,254	2,298	2,396
	Puhdas tuotto '..	717	781	855	1,029	949
1938—39	Kokonaistuotto	4,175	3,264	3,212	3,336	3,182
	Kustannus.....	3,474	2,571	2,440	2,412	2,424
	Puhdas tuotto .	701	693	772	924	758
1939—40	Kokonaistuotto	4,229	3,466	3,290	3,447	3,183
	Kustannus.....	3,395	2,631	2,380	2,365	2,323
	Puhdas tuotto .	834	835	910	1,082	860
1940—41	Kokonaistuotto	5,119	4,347	4,184	4,170	3,952
	Kustannus.....	4,075	3,164	2,996	2,895	2,902
	Puhdas tuotto .	1,044	1,183	1,188	1,275	1,050

*) Suuruusluokat:

I	Muunnettu peltoala	alle	10 ha
II	»	»	10--25
III	»	»	25--50
IV	»	»	50--100
V	»	»	yli 100

Niinhyvin hehtaarinalan puhtaantuoton kehitys, jossa varsinkin 50—100 ha:n tilat ovat selvästi astuneet 1920-luvun lopun ja 1930-luvun alkupuolen voimakkaan tukitoiminnan aikana pientiloja parempaan asemaan, kuin myöskin suurempien tilojen kokonaistuoton nouseminen paljon lähemmäksi pientilojen kokonaistuottoa, viittaa selvästi siihen, että silloinen hintaintukisysteemi on vaikuttanut suhteellisen voimakkaasti suurempien ja keskitilojen tuottoon. Näin siitä huolimatta, että pientilat näinä aikoina hyötyivät tuntuvasti munien vientipalkkioista.

Suurtilat vievät leijonanosan.

Kannattavaisuussuhteiden kehittyminen pientilojen kannalta noin epäedulliseksi suurempiin tiloihin verrattuna voitaisiin havainnollistuttaa kaaviomaisella laskelmalla siitä, mikä vaikutus on tuotteiden korkeammalla tahi alemmalla hinnalla silloin, kun toiselta tilalta voidaan myydä esim. viiden, toiselta taas 50 ja kolmannelta 150 lehmän tuotanto, mitä vastaavia suhde-eroja voidaan esittää tietenkin sikatalouden tuotteiden, viljan jne. myyntiin nähden. Kaavamaisiin laskelmiin tässä antautumatta palautettakoon mieleen edelle lainattu tri Willandtin laskema taulukko N:o 16. siv. —, jonka mukaan hyvienkin vuosien sarjana 1937—40 0.5—5 peltohehtaaria käsittäviltä tiloilta voitiin myydä tuotteita 664 markan arvosta ha:lta, mutta yli 50 ha:n tilojen sarjassa 1,660 kiloa ha:lta. Ja kun taulukon toisen osan mukaan, joka käsittää myynnit huonona satovuonna 1941—42 yli 50 ha:n tiloilta kyettiin m y y m ä ä n tuotteita 1,167 markalla hehtaaria kohti, oli niitä alle 5 peltohehtaaria käsittävälle tilalle o s t e t t a v a 1,534 markan arvosta hehtaaria kohti. Vielä 5 —10 peltohehtaaria käsittävillä tiloillakin rajoittui myynti tällöin 52 markkaan ha kohti. Mikä vaikutus tällä on, kun kyseessä on moninkertainen tahi monikymmenkertainen ero tilasuuruudessa, on itsestään selvä asia.

Mainitut luvut osoittavat vakuuttavasti, että hintatuen antama etu aina on suurtiloilla ja suuremmilta keskitiloilla aivan omaa luokkaansa verrattuna siihen etuun, mikä näistä koituu pientilallisille. Tämä myöskin selittää sen, miksi pientilalliset meillä ovatkin olleet paljon kohtuullisempia hintain koroitusvaatimuksissa kuin suurempien tilojen omistajat, joskaan he eivät ole hintain nostamiseen tarkoittaviin toimenpiteisiin nähden olleet yhtä pidättyväisiä kuin palkkatyöläiset.

20. Tukitoimenpiteiden tarkoituksenmukaisuuden arvostelun yhteenveto.

Yhteenvetona maatalouspoliittisten toimenpiteiden arvostelevasta tarkastelusta voidaan sanoa, että niiden avulla on ilmeisesti voitu tuntuvasti lisätä maan elintarviketuotantoa ja epäilemättä myös kansantuloa maatalouden osalta. Maatalousväen varallisuus ja maatalouden osalle lankeava osa kansan varallisuudesta on nähtävästi ainakin osittain lisääntynyt kosketeltujen maatalouspoliittisten toimenpiteiden ansiosta. Maan kansantaloudelle on noudatettu politiikka tuskin aiheuttanut ainakaan mainittavampia takaiskuja, joskin se edellä viitattujen ansioiden ohessa on aikaansaanut myöskin sen, että eräät toiset tuotantoalat ja muut kansantalouden kannalta tärkeät taloudelliset toimialat ovat nähtävästi menestyneet jonkinverran huonommin, kuin ilman maatalouden voimakasta hintatukea olisi tapahtunut, koska viimeksimainittu on elinkustannuksia korottamalla lisännyt muiden tuotantoalojen kustannuksia. Vastapainoksi viimeksisanotulle on kuitenkin myönnettävä, että varsinkin maailmanpulan aikaisen elintarvikkeiden polkumyynnin kestäessä olisi ilman voimakasta hintatukea niin suuri osa maanviljelijöistä ilmeisesti kärsinyt taloudellisen romahduksen, että siitä olisi saattanut olla vakavat seurakset ainakin eräille muillekin kansantalouden haaroille.

Sensijaan on riidatonta, että noudatettu maatalouspolitiikka kehitti maataloutamme sisäisesti epäterveeseen suuntaan. Ennenkaikkea se vei siihen, että tuotanto suuntautui osittain väärille linjoille. JSTäin on sanottava mm. karjataloustuotannosta, jonka tuotteista vietiin keskimäärin noin 15 milj. kiloa voita ja lisäksi muutamia miljoonia kiloja juustoa ulkomaille, vaikka maailman markkinahinnat olivat tuntuvasti alle täkäläisten tuotantokustannusten. Erotus maksettiin noin 10 vuoden aikana valtion varoilla. Samanaikaisesti tuotiin tämän kannattamattoman tuotannon ylläpitämiseksi maahan suuria määriä ulkolaisia valkuaisrehuja. Vientiin ei ollut mitään tarvetta, sillä ravintorasvojen kulutus kotimaassa olisi kansanravitsemisen kannalta saanut olla suurempi kuin se oli, ja kuitenkin oli kulutetusta rasvasta lähimain voin vientiä vastaava määrä ulkomailta tuotettuihin ravintorasvoihin perustuvaa margariinia.

Ulkomaisten rehuaineiden jalostamisessa meillä kannattamattomaan hintaan ulkomaille myytäviksi karjantuotteiksi oli kieltämättä jotakin pahoin nurinkurista. Samaa on sanottava myöskin sianlihan tuottamisesta ulkomaille vietäväksi, kun sitä ei kuitenkaan voitu myydä hinnalla, jonka olisi katsottu vastaavan tuotantokustannuksia. Ja kumpaakin näitä vielä nurinkurisempi oli kananmunain viennin paisuttaminen tavattoman laajaksi, sen perusteella, että ulkomailta saatava liian alhainen

hinta voitiin nostaa tyydyttäväksi valtion maksamien vientipalkkioiden avulla.

On myös itsestään selvää, että ne suuret rasitukset, jotka puheenaolevasta maatalouspolitiikasta koituivat kuluttajille, heikensivät tuntuvasti nimenomaan vähävaraisten suuriperheisten kuluttajatalouksien elinkantaa. Usein on tämö mennyt niin pitkälle, että siitä on ollut suorastaan vaikeita ravitsemustaloudellisia vaurioita, erikoisesti köyhille lapsirikkaille perheille.

Sota-aika on katkaissut tämän epäterveen kehityksen, asettamalla esteet sen edellytyksenä olevalle raaka-aineiden tuonnille ja tuotteiden viennille. On toivottavaa, että sodan jälkeen osataan riittävästi varoa kuvatunlaisen kasvannaisen uudelleen henkiinherättämistä talouselämäämme. Huomautettakoon kuitenkin, että joissakin poikkeustapauksissa maksettavien, lähinnä tilapäisluontoisten vientipalkkioiden varovainen käyttäminen ei vielä merkitse sellaista kehityksen harhaan suuntaamista, mistä edellä on ollut kysymys.

Maatalouspolitiikan arvostelevassa tarkastelussa kiintyy huomio myös siihen epäsuhteeseen, mikä on muodostunut eri tilasuuruuksien tukitoimenpiteistä saamien etujen välille. Suurtilojen suhteettoman hyvä kannattayaisuus pientiloihin verrattuna olisi yhteiskunnalle toisarvoisempi asia, ellei se olisi aikaansaatu tärkeältä osaltaan hintapolitiikalla, joka on osittain koitunut yhteiskunnankin, mutta viimekädessä tietenkin muiden kansalaispiirien kuin maanviljelijäin maksettavaksi. Tulleilla annettu tuki vielä rasittaa edes yhdeltä puolelta, nimittäin hintojen nousun kautta, mutta vientipalkkioin annettu tuki kasvattaa sen lisäksi verorasitusta. Mitä tärkeintä olisikin vastaisuudessa löytää keinot maatalouden mahdollisesti tarvitseman tuen siirtämiseksi paljon tähänastista enemmän sellaisten tukimuotojen puoleen, jotka rasittavat yhteiskuntaa vähemmän ja antavat tasaisemman tuen eri tilasuuruusluokille.

21. Onko hintatuki vastaisuudessakin suotava?

Virallisen tilaston mukaan Suomessa oli v. 1941 sellaisia maatiloja, joiden viljelysala on 0.25 ha tahi sitä suurempi, kaikkiaan 315,759. Näistä oli kuitenkin 15,442 niin pieniä, että niiden viljelysala oli vain 0.25—0.50 ha, 26,257 sellaisia, joiden viljelysala oli 0.50—1.00 ha ja 38,712 sellaista tilaa, joiden viljelysala oli 1—2 ha. Kaikkiaan oli siis näitä suuruudeltaan asuntotiloja vastaavia tiloja 80,411. Edelleen oli 31,630 tilaa, joiden viljelysala oli 2—3 ha ja 49,581 tilaa sellaista, joiden viljelysmaa oli 3—5 ha. Kun pienviljelyskomitean tutkimusten perusteella voidaan sanoa, että tämäkään tilasuuruusluokka ei vielä ole selvästi maataloustuotteiden

nettomyynti-asteella, joskin siltä hyvinä vuosina myydään jonkinverran tuotteita, tullaan siihen, että maassamme on vain noin 154,000 sellaista maatilaa, joiden voi katsoa säännöllisesti myyvän maataloustuotteita. Käistäkin vielä suuri osa tuottaa niin vähän näitä tuotteita markkinoille, että ne eivät ole vallan ratkaisevasti riippuvaisia tuotteiden hintasuhteista, varsinkaan, kunne toisina aikoina joutuvat ostamaan maataloustuotteitakin huomattavasti. Noiden 154,000 viljelmän asema nyt kuitenkin ratkaisee sen, onko maassamme edelleenkin ylläpidettävä sitä »suojaavaa, palkitsevaa ja avustavaa» suuntausta, joka on ollut meidän maamme maatalouspolitiikalle niin leimanantavaa itsenäisyytemme aikana.

Tuotantokustannuksia alennettava rationalisoinnin avulla.

Kukaan tietenkään ei tällä hetkellä voi varmuudella sanoa, millaiseksi maataloustuotteiden markkinat sodan jälkeen muodostuvat. Hyvinkin mahdollista on, että tarjonta tulee taas uudestaan muodostumaan runsaaksi ja että hinnoilla on pyrkimys painua alhaisiksi. Olisi tietenkin luonnotonta, että täällä näissä oloissa pyrittäisiin vain pitämään ero oman maan tuotteiden ja ulkomaisten tuotteiden hintojen välillä kyllin suurena, eikä sensijaan välitettäisi tuotantokustannusten alentamisesta oman maan tuotannossa. Päinvastoin on juuri viimeksimainittuun kohdistettava erikoisen suurta huomiota. Erittäinkin on maatalouden koneellistaminen saatava entistä voimakkaammaksi ja koneiden käyttö saatava tähänastista paljon yleisemmäksi myöskin pienviljelmillä. Muussakin suhteessa on rationalisointi koetettava saada maataloudessa viedyksi mahdollisimman pitkälle. Viljelystekniikan kehittämiseen on kaikissa suhteissa omistettava entistä enemmän huomiota. Oikeiden kasvinlaajuussuhteiden aikaansaamiseen, parhaitten kasvijalosteiden yleistämiseen, kotieläinruokinnan kehittämiseen ja eläinten tarkastukseen, sekä tuotanto- ja muiden ominaisuuksien jalostamiseen pientiloillakin on myös omistettava entistä enemmän huomiota. Maatalousneuvonta on saatava entistä tehokkaammaksi ja maataloudellinen peruskoulutus tähänastista useamman maatalousmiehen ja -naisen osaksi. Maatalousharrastusta ja taidon alkeita on jo lapsuudesta alkaen istutettava maalaisnuorisöon, johtamalla heitä yhä yleisemmin maatalouskerhotoimintaan ja kehittämällä tämä toiminta yhä tehokkaammaksi ja tarkoituksenmukaisemmaksi. Kaikenlainen yhteistoiminta on myös tehtävä entistä yleisemmäksi ja varsinkin yhteisten koneiden käyttö on saatava paljon enemmän leviämään pientilojen keskuuteen, kuten myös yhteisten laitumien käyttäminen.

Kevytmielistä tukipolitiikkaa varottava.

Itsestään selvää on kuitenkin, että hintatuen käytössä on oltava pidättyväisempiä kuin oltiin ennen nykyistä sotakautta. Tämä saattaa olla jo ulkomaiden vaatimuksestakin välttämätöntä, mutta se on sitä myös oman maan tuotantosuunnan terveen hoitamisen kannalta, kuten myös siksi, että yhteiskunnan tuki ei aiheettoman paljon hyödyttäisi keski- ja suurviljelystä muiden kustannuksella, josta taas on seurauksena maan hinnan jyrkkä nousu, joka on omansa vaikeuttamaan mm. uusien ja omistajaa vaihtavien tilojen kannattavaksi saamista. On myös syytä ottaa harkittavaksi, eikö niinä aikoina, jolloin viljatullit ja vientipalkkiot kenties on pakko pitää verraten tuntuvina, keski- ja suurviljelykselle olisi asetettava erikoisverotusta, jonka kautta tärkeä osa näin muodostuneesta ansiottomasta tulosta palautettaisiin yhteiskunnalle.

Ollakseen tarkoituksenmukainen tulee maatalouden tukemisen samalla kun sen avulla tarpeenollen tuetaan maanviljelijäin taloudellista asemaa, vaikuttaa siihen suuntaan, että tuotanto yleensä pysyy tehokkaana ja että se ohjautuu niille linjoille, jotka kansantalouden kannalta on pidettävä toivottavana. Tämän vuoksi saattaa joidenkin erikoistuotteiden tukeminen tulla kysymykseen silloinkin, kun maatalous muuten selviäisi kilpailusta omin voiminsa. On hyvin tärkeätä, että näitä erikoistukimuotoja suunniteltaessa aina samalla pidetään pienviljelijäin taloudellista tukea kyllin voimakkaasti silmällä. Saattaapa olla tarkoituksenmukaista antaa joidenkin tuotteiden tuottamisessa tukea pienviljelijöille, samalla kuin muut jätetään sellaisen ulkopuolelle. Tällaisina tuotteina voidaan mainita mm. öljykasvit, vaatetuskasvit ja sokerijuurikas, mutta milloin on tarkoituksenmukaista, voidaan joidenkin muidenkin tuotteiden tuotannon tukemista pitää sallittavana.

Kotoinen kulutus suuremmaksi!

Kun on hyvin mahdollista, että maataloustuotteiden ulkomaille vienti sodan jälkeen muodostuu maallemme vieläkin vaikeammaksi, kuin se oli ennen nykyistä maailmantotaa, on terveen maatalouspolitiikan kannalta välttämätöntä löytää näille tuotteille mahdollisimman runsas sijoitusmahdollisuus kotimaahan. Maatalouspolitiikan on siten kohdistettava tärkeä osa toimenpiteistään ensinnäkin kotimaisten markkinain varaamiseen oman maan tuotteille, mikä sivumennen sanoen ei saata muodostua kansainvälisiä suhteita ajatellen kovinkaan helpoksi tehtäväksi. Mutta tämä ei ole vielä riittävää. Valtion on politiikallaan myös vointinsa mukaan myötävaikutettava siihen, että oman maan väestön ostovoima muodostuu riittävän suureksi, jotta kulutus voisi kohdistua

Tilussuhteita on parannettava.

Edellä jo selvisi, että erittäin suuri osa maamme maatiloista on liian pieniä, suoranaisia kääpiötiloja, jotka antavat viljelijäperheelle vain asunnon ja osan ruoasta, mutta eivät suinkaan sinänsä muodosta heille mitään turvattua toimeentuloa. Hyvin lukuisissa tapauksissa tällaisia tiloja viljelevät henkilöt ovatkin varsinaisesti työläisiä tahi toimenhaltijoita, jotka ovat hankkineetkin asuntotilan tahi »sekamuotoistilan» vain kodikseen, joka samalla antaa suuremman tai pienemmän osan perheen tarvitsemista ruoka-aineista. Mitään epäilyä ei ole siinä, etteikö hyvin huomattava osa tällaisten tilojen haltijaperheistä hyvin kipeästi kaipaisi suurempaakin osaa toimeentulostaan omalta tilaltaan. Lähimainkaan kaikkien tällaisten tilojen laajentaminen viljelystilaksi ei kuitenkaan ole mahdollista pirstomatta haitallisesti naapuritiloja, joskin varsin yleisesti on lisämaan hankintaan tietenkin mahdollisuuksia. Näiden mahdollisuuksien tehokas hyväksikäyttäminen on vastaisuuden maapolitiikan eräs tärkeimpiä kohtia, vaikkakin se asutuspolitiikassamme on tähän mennessä jäänyt liian paljon taka-alalle. Myöskin sopimattomat tilusmuodot ovat tuhansilla tiloilla kannattavan tuotannon esteenä, minkä vuoksi tilussuhteiden järjestelyynkin on vastaisessa maatalouspolitiikassa kiinnitettävä paljon tähänastista enemmän huomiota.

Mutta vaikka näillä kaikilla tavoin koetettaisiin maataloustuotantoa vastaisuudessa tehostaa ja kustannuksia tuoteyksikköä kohti alentaa, saattaa ulkomaiden hintataso sittenkin ainakin ajoittain olla niin alhainen, että mainitut toimenpiteet eivät olisi riittäviä turvaamaan oman maan maanviljelijäväestölle tyydyttävää toimeentuloa. Työläisten ja muiden yhteiskuntapiirienkin kannalta on kuitenkin tärkeätä, että maanviljelijäväestön toimeentulotaso, pienviljelijäväki mukaanluettuna, on suhteellisen korkea. Muussa tapauksessa tämän väestön kyky ostaa teollisuustuotteita ja siis sen kyky tukea teollisuutta, pysyy niin alhaisena, että siitä on teollisuuden työskentelylle haittoja. Sama koskee myös rakennusteollisuutta ja kauppaa. Toisaalta taas on maatalouden liian huono asema omansa vetämään liian voimakkaasti väkeä maaseudulta liikekeskuksiin, mistä voi olla työmarkkinoillekin häiriöitä, joten jo tämäkin kehoittaa yhteiskuntaa huolehtimaan siitä, että maatalouden kannattavaisuus pysyy tyydyttävänä. Maatalouden suoranainen tuki tietenkin on omansa parantamaan maanviljelijäväestön asemaa, mutta se ei kuitenkaan voi ehkä muodostua riittäväksi. Sen vuoksi saattaa olla vastaisuudessa välttämätöntä uudelleen palata osittain myös menetelmiin, jotka olivat ennen nykyistä sotakautta käytännössä, nimittäin maatalouden hintasuojaan tuontitullien, kenties vientipalkkioiden, erilaisten käyttöpakkojen jne. muodossa.

jalostettuihin tuotteisiin. Sota-aikana on pyritty johtamaan kehitystä siihen suuntaan, että maataloustuotteet mahdollisimman tarkoin käytettäisiin raakana tai vain osittain jalostettuna. Siten on esim. leipäviljan tuotanto koetettu saada mahdollisimman suureksi ja siitä taas mahdollisimman suuri osa kulutetuksi suoraan viljatuotteina, kun taas jalostusta karjantuotteiksi, hienommiksi leipä- ja leivoslajeiksi jne. on suorastaan lain määräyksin estetty. Mitä suurempi osa viljelysmaiden tuotosta on voitu käyttää suoraan ihmisten ruoaksi, sitä parempana on asiaa pidetty. Sodan jälkeen tulee kehitys ilmeisesti uudestaan kääntymään toiseen suuntaan. Miten nopeasti ja miten pitkälle näin tapahtuu, riippuu siitä, millaiseksi kuluttajain elintaso voidaan täällä kohottaa. Sodan aiheuttama köyhtyminen asettaa tälle todennäköisesti verraten ahtaat rajat useiksi vuosiksi eteenpäin, mutta niinhyvin kuluttajain kuin maataloustuottajainkin kannalta olisi mitä tärkeintä, että väestön ostovoima voitaisiin uudelleen kohottaa sellaiseksi, että kulutus voisi muodostua ei vain määrällisesri runsaaksi, vaan myös korkealaatuisia jalostettuja tuotteita, kuten voita, lihaa, maitoa, juustoa, munia, tuoreita hedelmiä, vihanneksia, pitkälle jalostettuja viljatuotteita jne., mahdollisimman runsaasti käsittäväksi. Vain tätä tietä on maataloudella mahdollisuus saada tuotteita sijoitetuksi tähänastista enemmän elintarviketeollisuuden raaka-aineiksi, mikä lisää niiden menekkiä hyvin suuresti siitä, miksi se muodostuu silloin, kun pellot pidetään suhteettoman suurelta osaltaan kasvamassa viljaa, kuluttajain sellaisenaan käytettäväksi.

Kotimaan markkinain varaaminen lähinnä oman maan maatalouden tuotteille edellyttää myös, että ulkomaisten vaate- ja nahkateollisuustuotteiden maahan tulo supistetaan vain todellisen tarpeen vaatimaan määrään ja että kotimaiselle vaatetuskasvien viljelykselle, ehkäpä lampaanhoidollekin varataan entistä enemmän mahdollisuuksia. Tässä saatetaan tosin tarvita hintatuen aiheuttamaa kiihoketta, mutta ei ole luultavaa, että tämä muodostuu sentään niin raskaaksi — ainakaan se ei muodostu niin nurinkuriseksi — kuin suurien kotieläintuotemäärien ulkomaille vienti korkeiden vientipalkkioiden varassa.

22. Tarvitaanko yhäkin asutustoimintaa?

Asutustoimintakysymys näyttää yhä vieläkin olevan eräs maatalouspolitiikkamme kipeimpiä kohtia. Tämä on kuvastunut selvästi niistä lausunnoista, joita eri tahoilta on. annettu nk. väliaikaisen asutuslain valmistelun yhteydessä. Rintamamiestaholla näyttävät tunnesyyt ainakin jossain määrin värittävän kannanilmaisuja. Asia on hyvin ymmärrettävä. Vuodesta toiseen rintamilla olemaan joutuvien mieleen näet tulee helposti ajatus, että kun he saavat jatkuvasti olla maata puolusta-

massa, on vain oikein ja kohtuullista, että he rintamalta päästyään saavat puolustamaansa maata viljeltäväkseen, tahi että heidän perheensä pääsee tähän asemaan jo ennenkin. Läheskään kaikki eivät tällöin tule tarkemmin ajatelleeksi, onko asutustilallisen asema parhaiten heidän tahi heidän omaistensa työkykyä, taitoa, harrastuksia ja muita edellytyksiä vastaava, vai olisiko joku muu ammatti sitä kenties paremminkin. Osittain tunnutaan muullakin taholla antauduttavan samanlaisen ajatustavan valtaan, varsinkin maaseudun nk. tilattoman väestön ja usein myös työläisten piirissä. Myöskin muiden yhteiskuntapiirien, yksinpä maanomistajienkin taholla ollaan samoin usein myötämieliset ajatukselle, että valtaosa rintamamiehistä sekä sotaleski- ja sotaorpo- ynnä invaliidiperheistä olisi sijoitettava maatalouden harjoittajiksi.

Rintamamiesten asuttamistavasta ollaan erimielisiä.

Sensijaan on tuntuva erotus käsityskannoissa siinä, miten puheenaolevan asuttamisen tulisi tapahtua. Kun muiden keskuudessa ollaan sitä mieltä, että sen tulisi tapahtua pääasiassa siten kuin asutustoimintaa meillä yleensä on harjoitettu, so. erottamalla maata tosin ensisijassa valtion, seurakuntien, kuntien ja yhtiöiden maista, sekä mikäli maata ei näin saada tarpeeksi, myöskin yksityisten maasta pakko-ottotoimenpitein, katsotaan maanomistajapiirien taholla, että yksityismaiden asuttamisessa olisi pakko-ottoa yleensä vältettävä, lukuunottamatta, kenties keinottelu-ja rappiomaita. Kun sillä taholla pelätään, että valmista maata ei ehkä sittenkään saataisi riittävästi, puuttumatta yksityisiin maihin, ollaan siellä valmiit johtamaankin puheenaoleva asutustoiminta pääasiassa juuri uudismaille, joita esitetään raivattavaksi ja rakennettavaksi ja muutenkin kuntoonpantavaksi yhteiskunnan voimilla.

Asiasta ei vielä tätä kirjoitettaessa ole annettu esitystä eduskunnalle, joten tiedossa ei ole mikä tulee olemaan hallituksen kanta asiassa. Vielä vähemmän on eduskunnan kanta asiassa tunnettu.

On ilmeistä, että yhteiskunta on velvoitettu antamaan tuntuvaa hyvitystä niille, jotka ovat joutuneet kauan olemaan käytännöllisesti katsoen palkatta maanpuolustustehtävissä ja erittäinkin niille, jotka ovat sodassa menettäneet omaisensa tai tämä on joutunut invaliidiksL Tämä ei kuitenkaan vielä sano, että rintamamiehiä ja muita, joista edellä, on ollut puhe, olisi sijoitettava yksinomaan, tai edes pääasiassa asutustilallisiksi. On päinvastoin lähdettävä siitä, että kellä on halua ja muita edellytyksiä ryhtyä pienviljelijöiksi, hänelle on varattava siihen mahdollisuus. Kenen toimeentulo on taas paremmin järjestettävissä muiden elinkeinojen piirissä, hänelle on tie tasattava näillä linjoilla. Hetken mielijohteet eivät voi tätä kysymystä kyllin asiallisesti ratkaista. Il-

meistä kuitenkin on, että rintamamiesten asuttamisessakin on laaja työmaa ja että sille tietä avaava lainsäädäntö on saatava valmiiksi ajoissa. Se on myöskin saatava tarkoituksenmukaiseksi sillä uhallakin, että se joutuisi kenties tuntuvastikin koskemaan yksityistenkin maanomistajain etuihin.

Mutta *koko asutuskysymys* ei ole vielä tällä kuitattu. Jo aikaisemmin on viitattu siihen, että maahamme on tämän vuosisadan aikana perustettu ainakin noin 40,000 uutta viljelys- ja asuntotilaa. Valtaosa näistä on muodostettu maamme itsenäisyyden aikana, jolloin useina vuosina muodostui eri tavoin noin 3,000 asutustilaa vuotta kohden. Eri mieliä ollaan siitä, onko asutustoiminta meillä ollut kyllin vilkasta. Muiden elinkeinojen kehitykseen katsoen on tähän kysymykseen kuitenkin vastattava myöntävästi.

Muun asutustoiminnan tarpeellisuus vastaisuudessa.

Minkälainen tulee asutustoiminnan tarve olemaan vastaisuudessa, riippuu kokonaan talouselämän muiden puolien kehityksestä. Edellyttäen, että maamme saa sodan jälkeen pääasiassa itse määrätä taloutensa suuntaamisesta ja että saamme pitää maamme luonnonrikkaudet omassa hallussamme, on pidettävä ilmeisenä, että varsinkin mineraaleihin ja puuhun perustuvat teollisuusalat täällä tulevat edelleen kehittymään voimakkasti, viimemainitut erikoisesti jalostusasteen kohottamisen alalla. Samoin on meillä mahdollisuuksia voimantuotannon kehittämiseen ja sitä tietä vapauttaa puuraaka-ainetta entistä enemmän teollisiin tarkoituksiin. Myöskin maanparannustöiden ja metsätalouden kaikinpuolinen edistäminen tulevat lisäämään teollisuuden puuraaka-ainevaroja. Voidaan siis katsoa mahdolliseksi, että täällä ei kenties ole vastaisuudessa tarvis pitää asutustoimintaa enää säännöllisesti yhtä laajana kuin sitä pidettiin — ilmeisesti maalle onneksi — itsenäisyytemme kahtena ensimmäisenä vuosikymmenenä, vaan että siinä saadaan asettua pidättyvä mmälle kannalle, kuten on asianlaita ollut jo pitkän aikaa Ruotsissa.

Asutustoiminnan edistämistä tietenkin voitaisiin puoltaa siinäkin tapauksessa, että »maanälkäisten» joukko ei olisi kovin suuri, jos olisi osoitettavissa, että pientilat ovat maan elintarviketuotannon ja kansantalouden kannalta suurempia tiloja edullisempia. Elintarviketuotannon kannalta asiaa valaistiin lähemmin edellä ja silloin selvisi, että pientilat eivät tässä ole keskimäärin mainittavasti suurempia tiloja paremmat. Tämän ei sinänsä tarvitse ratkaista asiaa meillä suuntaan paremmin kuin toiseenkaan, sillä elintarviketuotannossa tulemme joka tapauksessa verraten lyhyessä ajassa sodan jälkeen ilmeisesti ponnis-

tautumaan lähelle omavaraisuusrajaa, eikä täydellä omavaraisuudella sitäpaitsi liene taas pitkiin aikoihin samaa merkitystäkään kuin sillä on sotavuosina.

Asuttamisen kansantaloudellinen puolikin huomioitava.

Ainakin yhtä tärkeä kuin tämä näkökohta meillä on lähivuosina, on maatalouden kansantaloudellinen kannattavaisuus. Tässä suhteessa pientilat tuskin tulevat olemaan ainakaan niin paljon suurempia viljelmiä etevämpiä, että tilojen määrätietoinen jakaminen meillä enää olisi tältä kannalta asianmukaista. On näet muistettava, että pientiloilla sitoutuu ensinnäkin rakennuksiin ja kalustoon paljon enemmän työtä ja pääomaa pinta-alayksikköä kohti kuin on asianlaita suuremmilla tiloilla. Toisaalta taas jää pientilain koneellistuminen yhteiskunnan avusta ja yhteistoiminnasta huolimatta puutteellisemmaksi kuin suuremmilla tiloilla ja koneiden, vieläpä hevostenkin käyttö suhteellisesti vähäisemmäksi. Kaiken tämän johdosta muodostuu myöskin tuotannollinen toiminta pientiloilla suuremmalta osaltaan ihmistyöhön perustuvaksi, kuin on asianlaita suuremmilla tiloilla. Kun työ on miltei poikkeuksetta sitä tehokkaampaa, mitä enemmän se voi käyttää apunaan koneita, jäävät suuremmat tilat tuotantonsa hyväksi suoritetun työn osalta siten aina pientiloja edullisempaan asemaan. Tämä seikka yhdessä pinta-alaa kohti vaadittavan suuremman rakennus- ja kalustopääoman kanssa ottaakin takaisin tuntuvan osan siitä kansantaloudellisesta edusta, minkä tuotannon voimaperäisyys ja suuremmalla innolla ia antautumuksella suoritettu työ pientilojen osalta synnyttää.

Tällaiseksi on asiantila havaittu viime aikoina useissa taloudellisesti johtavissa maissa. Niinpä Saksassa on tultu siihen (prof. Lang, Königsberg) että tasapainoisessa maataloudessa noin puolet maatalousmaasta pitäisi olla perheviljelmien hallussa, noin 20—25 % suuremmilla keskiviljelmillä, noin 15 % suurviljelmillä ja loput maataloustyöläisten ja käsityöläisten hallussa sekä reservinä mahdollisesti tarvittavaan uudisasutukseen. Ruotsin sosialidemokraattisen puolueen ohjelman perusteluissa taas sanotaan: Maassamme tulee yritysmuotojen, pienviljelyksen ja suurviljelyksen, luonnollisten edellytysten —ilmasto- ja maaperäsuhteiden — takia keskenään vaihdella ja kehittyä rinnan toistensa kanssa.

Tämäntapaiset periaatteet ovat epäilemättä Suomessakin noudatettavaksi soveltuvia, mikäli asiaa katsotaan puhtaasti taloudelliselta kannalta. Näin sitäkin suuremmalla syyllä, kun Suomen maatalousmaa on jo tähän mennessä jaettu pien- ja kääpiötiloiksi paljon suuremmassa määrässä kuin on asianlaita niin Saksassa kuin Ruotsissakin.

Portit pidettävä avoinna.

Kun meillä kuitenkin on asuttamiseen yhä edelleenkin suuria mahdollisuuksia, erittäinkin viljelyskelpoisen maan hyvin runsaau esiintymisen ansiosta, on syytä varustautua täällä siihen, että asutustoimintaa vastakin voidaan tarpeenollen harjoittaa riittävässä, laajuudessa.

Tässä yhteydessä lienee viisasta viitata myös suurtilain omistussuhteisiin. Jo tämän esityksen alkuluvussa on viitattu siihen, että pientilojen, joiden talous hoidetaan pääasiassa perhetalouden luontoisesti ja omalla työvoimalla, omistus tulee siinäkin tapauksessa, että maataloutta jouduttaisiin sosialisoimaan, jäämään viljelijäperheensä omistukseen ja vapaaseen viljelykseen joskin luonnollisesti jo pientilallisten oman menestyksen kannalta olisi mitä tärkeintä saada pientilat mahdollisimman laajaan ja monipuoliseen yhteistöoimintaan ei vain kaupallisessa, vaan myöskin tuotannollisessa toiminnassa. Samaa ei tietenkään voida sanoa suurviljelyksestä, mikäli aika kypsyy sellaiseksi, että sen ottaminen yhteiskunnan haltuun on ajankohtainen.

Uuden köyhälistön muodostamista vältettävä.

Erikoisesti on korostettava sitä, että asutustoiminnan kautta ei saa luoda maaseudulle varsinaista köyhälistöä, joka on yhteiskunnan huollon tarpeessa, vaan että tilojen tulee muodostua itsekannattaviksi, lukuun ottamatta tietenkään asuntotiloja ja sellaisille paikkakunnille muodostettavia nk. sekamuotoistiloja, joilla paikkakunnilla on kyllin tuottavien sivuansiotöiden jatkuva saanti turvattu. Tätä päämärää on sovellettava myös vanhoihin tiloihin. Niiden maasuhteita on kaikiss-e tarkoituksenmukaisissa tapauksissa järjestettävä siten, että perheen toimeentulo joko tilalla sinänsä tai jatkuvasti tarjolla olevan työansion kanssa yhdessä muodostuu tyydyttäväksi. Pientilain liiallinen pirstominen on lainsäädännöllä ehkäistävä.

23. Pienviljelijäin ja työläisten asema verotuksessa.

Normaalisen verotuksen pääkohteet, kansalaisten tulot, joutuvat kokonaisuudessaan verotuksen kohteiksi, mikäli niiden kokonaismäärä on tiedossa. Muuten verotus ei voisi olla oikeudenmukainen. Verotukseen on kuitenkin yleensä yhdistetty sosiaalisia näkökohtia, mitkä ilmenevät siten, että pienissä tuloluokissa saadaan tehdä tavallisesti erilaisia verohelpotuksia, kuten perusvähennyksiä, lapsivähennyksiä, huoltovähennyksiä jne. Ovatpa tulot yleisesti määrättyyn rajaan asti verosta vapaitakin. Sosiaalisten seikkojen huomioonottamiseksi voidaan

katsoa myöskin verotuksen progressioaste, jota sovelletaan erinäisessä, joskaan ei tavallisesti kaikessa verotuksessa.

Edelläolevasta johtuu, että palkkatyöläiset ja heihin verrattavat toimenhaltijat joutuvat maksamaan veroja kaikista tuloistaan, lukuunottamatta jo mainittuja sosiaalisluonteisia vähennyksiä. Kaikkien tulojen verottajan tietoon tuleminen on näihin asti järjestetty siten, että pitempiaikaisen työmaan työnantajan oli ilmoitettava verotusviranomaisille työntekijälle maksamansa palkan määrä. Nyttemmin on osittain siirrytty jo siihen, että verotukseen menevä erä pidätetään määrättyyn rajaan asti jo itse palkkaa maksettaessa. Kun näin on asianlaita, on luonnollista, että ei vain yhteiskunta, vaan myöskin ne, jotka joutuvat joka tapauksessa verotettavaksi koko tuloistaan, vaativat, että kaikki muutkin kansalaiset joutuisivat samanlaiseen asemaan verotuksessa.

"Kunnia ja omatunto" venyviä käsitteitä.

Tosiasia on näihin asti ollut kuitenkin toisenlainen. Varsinkin erilaiset pienet liikkeet, käsiteollisuuden ja vapaiden ammattienharjoittajat jne., ovat voineet verotuksessa hyvin suuressa määrin nojautua »kunniaan ja omaantuntoonsa», mikä, niinkuin hyvin tunnetaan, on eri yksilöillä hyvin erilaatuinen ja vain harvalla pikkumaisen tarkka. Uusimmassa lainsäädännössä on kirjanpitovelvollisuutta suuresti laajennettu, mutta mitään epäilyä ei liene siinä, etteikö puheenaolevilla ryhmillä olisi vieläkin mahdollisuutta joidenkin tuloerien suhteen turvautua huomattavassa määrässä vain omaantuntoonsa, näiden verottajan tietoon saattamisessa. Myöskin suuret talousyksiköt ovat usein eri teitä kiertäneet tulojensa ja omaisuutensa mukaista verotusta. Aivan täydelliseen tasapuolisuuteen tässä tuskin tullaan koskaan pääsemäänkään, joskin verotusta ja sen valvontaa on viime aikoina suuresti tehostettu.

Maatalouden verotus on luku erikseen.

Eräs kaikkein riidanalaisimpia kohtia verotuksessa on maatalouden verottaminen. Maatalousliikkeen verotuksessa ei voimassaolevien verolakien mukaan ole vaadittu, eikä vaadita, kirjanpidollista näytettä tuloista, vaan verotuksessa käytetään arviomenetelmiä. Ensinnäkin arvioidaan pellon, niityn ja metsämaan hehtaarinalaa kohti laskettu keskimääräinen tuotto eri luokissa ja vyöhykkeissä. Lisäksi on arvioitava nk: isännänpalkka. On hyvin ymmärrettävää, että maanviljelijät ovat tällöin nähneet etujensa vaativan mahdollisimman alhaiset veroperusteet, samoin kuin isännänpalkankin, koska heidän maataloustulonsa muodostavat pääosan tuloista, joka siten on verottajan näkökoh-

dalta muodostunut sitä pienemmäksi, mitä alhaisemmaksi perusteet ja isännänpalkka on saatu painetuksi. Mitään koetiloja, joiden tulosten perusteella olisi asiaa voitu arvostella, ei kunnissa ole ollut. Nk. kirjanpitotilat tosin antavat viitteitä asian suhteen, mutta, näitä ei ole tarkemmin seurattu, koska katsotaan, että näiden tilain hoito on taloudellisessakin suhteessa tuntuvasti keskitason yläpuolella. Milloin kunnan johtoelimissä on ollut maanviljelijöillä tai heidän kannattajillaan määräämisvalta, on veroperusteet asetettu tietenkin mahdollisimman alhaisiksi. Ellei asiasta muiden taholta valitettu, saivat veroperusteet lainvoiman asianomaiseksi verotusvuodeksi. Jos taas niistä valitettiin, niin maaherra otti asian harkittavakseen ja teki ratkaisunsa. Myöhemmin siirtyi päätöksen tarkastus automaattisesti maaherralle. Tästä oli seurauksena, että maaherran tuoleja pyrittiin maanviljelijöitä edustavien piirien toimesta varaamaan mahdollisimman mukaan maatalousintressejä 'omaaville henkilöille. Parina viime vuotena on maatalouden veroperusteiden ratkaisu kuulunut valtiovarainministeriölle. Mutta varsinaiset kokeelliset tai kirjanpidolliset perusteet puuttuvat yhä vieläkin.

Edelläviitatuista seikoista johtuen on maatalouden verottamisessa päässyt syntymään räikeitä epäkohtia. Monissa tapauksissa ovat veroperusteet tulleet määrätyiksi kohtuuttoman alhaisiksi ja samoin on suurien kartanoiden omistajienkin isännänpalkka määrätty vain osaksi siitä, mitä toimesta olisi ollut vieraalle maksettava, mikä päämäärä kuitenkin sisältyy asiaa koskevaan lakiin. Seurauksena on ollut, että muut veronmaksajat ovat saaneet maksaa veroja maanviljelijäinkin puolesta. Viime aikojen tarkistuksetkaan eivät ole kyenneet sanottua epäkohtaa kaikissa kunnissa poistamaan eikä epätasaisuuksia eri kuntien välillä riittävästi tasaamaan.

Palkkatyöväki luonnollisesti on kaikissa kunnissa vaatinut maataloudenkin oikeudenmukaista verottamista, so. sen verottamista ainakin osapuilleen koko tulojen määrän mukaisesti. Tämän ymmärtää helposti muistaessaan, että mitä lähemmäksi tulojen todellista määrää maatalous verotetaan, sitä enemmän kunnassa karttuu veroäyrejä ja sitä pienemmäksi laskee veroäyrin rahamäärä, niinhyvin kunnanverotuksessa kuin valtion ja kirkonkin verotuksessa. Kamppailu maatalouden veroperusteista onkin tämän vuoksi kunnissa usein ollut hyvin kireä maanviljelijäin ja työläisten edustajain välillä.

Pienviljelijä ja verokarhu vastatusten.

Pienviljelijäin asema ei maatalouden veroperusteiden suhteen ole aina ollut läheskään yhtä selvä kuin palkkatyöläisten. Kun pienvil-

jelijät itse joutuvat maksamaan veroa hehtaarintuoton perusteella peltomaasta ja tavallisesti myös metsämaasta, ovat he monasti olleet epätietoisia siitä, olisiko heidän ollut asetuttava korkeiden tai alhaisten veroperusteiden puoltajain kannalle. Selvyyden saamista asiassa on vaikeuttanut se, että pienviljelijät ja heidän perheensä jäsenet miltei poikkeuksetta saavat myöskin sivuansiotuloja, joiden verotus tietenkin muodostuu sitä raskaammaksi, mitä pienempi osa kunnan verotettavista tuloista asetetaan maataloustuoton osalle. Usein ovat ainakin suurempien pientilain omistajat verraten viileitä maatalouden riittävän korkeille veroperusteille, mikä asenne johtuu kyllä usein siitäkin, että. heidän näkökantaansa on vaikuttanut maanviljelijäpiirien taholta harjoitettu voimakas propaganda, jota varsinkin maataloustuottajajärjestön äänenkannattaja, Maaseudun Tulevaisuus, mutta hyvin paljon myöskin muut maanviljelijäpiirien määrättävissä olevat lehdet ovat harjoittaneet.

Toistaiseksi puuttuu kyllin laajoja tutkimuksia siitä, minkälaisissa, kunnissa olisi korkeampi, missä taas alhaisempi verotusperuste minkäkin suuruisille pientiloille edullisempi. Aikanaan teki asiassa sos.-dem. pienviljelijäin neuvottelukunta tutkimuksen 6—7 kunnassa. Nämä tutkimukset, jotka jo ovat vanhentuneet, osoittivat selvästi sen muutenkin tunnetun tosiasian, että sellaisissa maatalousvaltaisissa kunnissa, joissa, on runsaasti keski- ja suurtiloja, joiden osuus kuntalaisten kaikista tuloista on suhteellisen suuri, on vielä verraten suurienkin pientilojen omistajille eduksi se, että maataloudelle asetetaan suhteellisen korkeat veroperusteet. Hiukan toisin on asianlaita ollut sellaisissa kunnissa, joissa teollisuus, kauppa, liikenne jne. ovat olleet korostetusti etualalla maatalouteen verrattuna. Tällaisissa kunnissa on pinta-alatuoton korkea, verottaminen lopultakin verraten vähän lisännyt kunnan koko verotettavia tuloja ja siten vain vähäisen alentanut äyrin hintaa, inistä johtuen se raja, josta lukien korkea verotus olisi pientilallisille edullinen,, lankeaa huomattavasti alemmaksi.

Kun hehtaarinalan tuoton verotusta korkeammaksi tai alhaisemmaksi määrättäessä kuitenkin on kysymys liikkumisesta vain korkeintaan muutaman sadan markan perusteesta hehtaaria kohden — useimmiten riita koskee vain muutamia kymmeniä markkoja — ja kun pienviljelijöillä, niinkuin jo viitattiin, on miltei aina myöskin tuntuvasti muita — etupäässä sivuansioksi suoritetusta työstä saatuja palkkatuloja — ei. maatalouden verottaminen osapuilleen sen tuottoa vastaavasti merkitse missään tapauksessa pienviljelijöille huomattavampaa lisää verorasitukseen.

Pientilain verorasitus normaalioloissa.

Valtion pienviljelyskomitean jo aikaisemmin kosketellun tutkimuksen mukaan meni pientilain kokonaistulosta veroihin ja korkoihin seuraavat erät:

Taulukko n:o 39.

Suuruusluokka	Kokonais-tulo	Verot			Korot ia lainain hoit.	Yht. % tuloista
		Val-tion	Kun-nan	Kir-kon		
Etelä-länsipuolisko ha						
I peltoa 0.s—2.0 ...	11.100	7	257	46	169	**4.3**
II „ 2—5 ...	13.000	12	344	59	294	**5.4**
III „ 5—10 ...	18.800	9	598	96	534	**6.7**
IV „ 10—15 ...	23.500	94	902	148	865	**8.5**
Keskimäärin	15.300	23	462	77	398	**6.3%**
Pohjois-koillisp.						
I peltoa ha O.s—2...	17.500	20	356	51	241	**3.8**
II „ „ 2—5...	19.700	44	732	111	155	**5.3**
III „ „ 10—15	21.500	101	1.014	159	338	**7.5**
Keskimäärin	19.000	36	541	81	213	**4.6%**

Edelläolevia ryhmien keskimääriä alentaa jonkinverran se, että huomattava osa tiloista jäi kokonaan verotuksen ulkopuolelle. Etelä- ja länsipuoliskon tiloista maksoi näet valtion veroja vain 29 % kaikista tiloista, kunnallisveroja 94 %, kirkollisveroja 94 % ja velkojen korkoja 47 % tiloista. Pohjois-koillispuoliskolla maksoi valtion veroja 32 %, kunnallisveroja 69 %, kirkollisveroja 92°/0 ja velkojen korkoja 47 %. tiloista.

Taulukosta nähdään, että pienviljelijäin verotus kokonaisuudessaan oli mainittuna ajankohtana, niinkuin se oli yleensäkin sotaa edeltäneinä, vuosina verraten vähäinen. Samoin nähdään, että kunnallisverot olivat valtatekijä verotuksessa, nousten jonkinverran suuremmiksi kuin. velkarasitukset, pohjois-koillispuoliskolla jopa yli kaksinkertaisiksi velkarasitusten määrää. Varsinkin Viimeksimainitulla alueella on pienviljelijäin palkkatuloilla ollut hyvin tuntuva, . suorastaan ratkaiseva osuus koko verorasituksessa ja molemmillakin alueilla on asianlaita ollut näin pienimpien tilojen ryhmissä.

Verokuorma kasvanut sodanaikana.

Sodan aikana on pientilainkin verorasitus kasvanut epäilemättä varsin voimakkaasti. Pienikin lisä jo perusteiden nousussa tietenkin tun-

tuu tällöin haitalliselta suurempien pientilojen osalta. Siitä huolimatta on pienviljelijäinkin, jos he asiaa oikein ajattelevat, mahdotonta asettua muulle kannalle kuin sille, että maatalouskin on verotettava koko tulostaan ja maatalousomaisuuden omistajia — mikäli omaisuuden verottamisesta on kysymys —; koko omaisuutensa arvosta. Sikäli kuin maanviljelijäin verotus edelleenkin tapahtuu kaavamaisesti pinta-alatuoton pohjalla, on pienviljelijäinkin myönnyttävä siihen, että perusteet saa-' tetaan todellista tuottoa vastaaviksi. Mitään muuta keinoa ei näet löydy toisten kansalaispiirien vapauttamiseksi oman raskaan verokuormansa lisäksi maksamasta veroja vielä maanviljelijäinkin puolesta, mikä tietenkin käy näille kansalaisille sitä rasittavammaksi, nata raskaampi verotus on kokonaisuudessaan. Mitään epäilyä ei voi olla myöskään siitä, etteikö siitä rasituksesta, mikä maanviljelijäin todellisia tuloja vastaavaa keveämmästä verotuksesta aiheutuu muille, osa koituisi korkeampien äyrinhintojen muodossa myöskin pienviljelijöille rasitukseksi.

Metsäntuoton, isännänpalkan ja asuntoedun verotus.

los jo viljellyn maan pinta-alaverotuksessa on ollut — ja on edelleen — pahoja epäkohtia, ovat epäkohdat metsäntuoton verotuksessa muodostuneet vieläkin suuremmiksi, kuten *Metsätieteellinen Tutkimuslaitos* on asiaa koskevissa tutkimuksissaan todennut. Myöskin professori Y. *Ilvessalon* puheenjohdolla toiminut *metsänver otusta selvitellyt valtionkomitea* on todennut metsäntuoton verotuksessa vallitsevan pahoja epäkohtia. Komitea on päätelmissään tullut siihen, että käytäntöön olisi otettava verotusmuoto, jossa metsänpinta-alatuoton verotuksen ohella sovellettaisiin myös osittaista metsänmyynnin verotusta. Tämä muutos antaisi oikeutta erikoisesti huonotuottoisten metsien omistajille, jollaisia maamme pienviljelijät ovat enimmissä tapauksissa. Pienviljelijäin, metsäalat ovat niin vähäiset ja heidän metsänmyyntitulonsakin niin pieniä, että heille ei metsäntuoton oikeudenmukaisesta verotuksesta koituisi lisärasituksia, kun sensijaan verotuksen kannalta yleensä olisi suurempien metsätulojen tehokas verottaminen ensiarvoinen asia; sitä tärkeämpi, mitä metsävaltaisempi kunta on kysymyksessä.

Maatalouden verotuksessa huomattavaa osaa esittävät nk. isännänpalkan verottaminen on myös sellainen kohta verotuksessa, jossa epäkohdat ovat olleet miltei yhtä suuret kuin kahdessa ensinmainitussa. Lukuisissa kunnissa on »isännänpalkka» suurtiloilla arvioitu vain hiukkasen suuremmaksi kuin pientiloilla. Tosiasiassa olisi esim. 100 hehtaarin tilan viljelijälle laskettava »isännänpalkkaa>> jo ammattimiehen, so. hyvän maatalousteknikon, ellei suorastaan agronomin palkkaa vastaa-

»

vaksi ja tätä suuremmilla tiloilla ehkä vieläkin suuremmaksi. Asiaa arvioitaessa olisi myös johtotyö selvästi huomioitava. Pientilain »isännänpalkka» sensijaan voisi olla esim. muonamiehen tuloon verrattava, pienimmillä pientiloilla sitä pienempikin. Verotuksessa olisi myös huomioitava sellaiset tapaukset, jolloin pientilan perheenjäsenten luku on niin suuri, että kaikille ei riitä tilalla hyödyllistä työtä, eikä sivuansioitakaan ole saatavissa.

Mitä taas tulee perheenjäsenten verottamiseen, olisi tämä tehtävä sen mukaisesti, onko näillä ja minkä verran tilaisuus sijoittaa työvoimaansa tilalla erilaisiin tuottaviin töihin, vaikka siitä ei maksettaisikaan palkkaa. Muuten näiden työn arvo jää kokonaan verottamatta, samalla kun esim. pientilallisen perheen ansiossa käyvä jäsen joutuu verotettavaksi koko tulostaan. Ja kuitenkin saattaa tilalla toimivan perheenjäsenen työ hyödyttää tilaa enemmänkin kuin sen summan arvosta, minkä pienviljelijäperheen jäsen saa suorittamastaan palkkatyöstä.

Hyvin usein esiintyy maaseudun verotuksessa pahoja epäkohtia myös asuntoedun verottamisessa. Tässä suhteessa on yleisestikin tyydytty alhaisiin määriin ja myöskin erotukset erilaisten asuntojen välillä ovat olleet mitättömän pienet. Ilahduttavia poikkeuksiakin on toki olemassa. Lienee syytä mainita, että. esim. Janakkalassa määrättiin eräinä vuosina ennen sotaa asuntoedun verotusarvo seuraavasti:

Vuokra-arvo	huonetta	kohti	250—1,400	mk
Vapaa lämpö	»	»	275—600	»
» valo	»	»	75—200	»

Korkein luontoisetu I vyöhykkeen I luokassa oli siten 2,200 markkaa ja alhaisin 2 vyöhykkeen V luokassa 600 markkaa huonetta kohti. Nämä jo jossain määrin vastaavat todellisten asuntoetujen vaihtelua, joskin vieläkin suuremmat erot saattaisivat joissakin tapauksissa olla paikallaan.

Niinhyvin pienviljelijäin kuin palkkatyöväenkin kannalta on erittäin tärkeätä, että verotuksen sosiaalinen luonne saatetaan kyllin tehokkaaksi. Siihen on suunta sota-ajan erikoisverotuksessa voimakkaasti kulkenutkin. Toisaalta on maatalouden verotuksessa pyrittävä siihen^ että pientilojen useinkin huonommassa asemassa olevat ja huonompilaatuiset maat, liikeyhteydet, huonompituottoinen karja jne. otettaisiin *riittävästi* huomioon näitä tiloja verotusluokkiin sijoitettaessa. Kotitarvemetsät olisi myös aihetta erottaa metsien pinta-alaverotuksen ulkoduolelle, varsinkin milloin asuntoetuihin sisältyvästä lämmöstä jo siuänsä verotetaan riittävästi.

Asiasta ennen sanottua.

Syksyllä 1938 hyväksyttiin sos.-dem. pienviljelijäpäivillä Helsingissä verotuksen uudistamisen suhteen seuraava toivomusponsi:

»että hallitus ja eduskunta ryhtyisivät toimenpiteisiin kunnallisverolain uusimiseksi, jolloin verovapaan tulorajan korottamisen, korkotulojen tarkoituksenmukaisemman verottamisen, ansiottoman arvonnousun verottamisen ym. ohella uusittaisiin myös metsäntuoton verotus ottamalla käytäntöön osittainen metsämyyntiverotus sekä samalla harkiten, missä määrin pinta-alatuottoveroa olisi lievennettävä; sekä myöskin viljellyn maankin pinta-alaverotuksen uusimiseksi varaamalla liikkumisalaa, milloin viljelijän poikkeusluontoiset edut toisiin verraten sitä vaativat.»

Niin paljon kuin olosuhteet senjälkeen ovatkin muuttuneet, ovat tuossa ponnessa esitetyt päämäärät monessa suhteessa yhä vieläkin tavoittelemisen arvoiset.

Exikoisesti on syytä vielä huomauttaa, että sellaiset tilat, joiden viljelys erityisen suotuisien olosuhteiden takia, kuten esim. mainion maanlaadun, liikepaikkojen läheisyyven, erikoiskasvien viljelyksen ym. seikkojen ansiosta ovat erikoisen tuottoisia, olisi saatava erikoisverotuksen alaiseksi, tilan todellisen tuottavuuden perusteella.

24. Pienviljelijäin ja työläisten suhde kansanhuoltokysymyksiin.

Kansanhuolto ja säännöstely eivät teoreettisesti ottaen ole välttämättä rinnakkaiskysymyksiä. Mikäli kansanhuolto voisi toimia niin, että tavarain tarjonta vastaisi kysyntää, ei säännöstelyä mainittavasti tarvittaisi. Harva puolueetonkaan maa on kuitenkaan nykyisen maailmansodan aikana selviytynyt kokonaan ilman säännöstelytoimenpiteiden käytäntöönottoa. Sotaakäyvistä maista ei yksikään ole välttynyt säännöstelyltä, joskin säännöstelyn ala ja asteikko on eri maissa erilainen, riippuen siitä, minkälainen kunkin maan taloudellinen asema on sodan luomissa olosuhteissa.

Meidän maassamme oli ensimmäisiin säännöstelytoimenpiteisiin ryhdyttävä jokseenkin pian suurvaltain sodan alettua, jolloin ensinnä oli kahvin ja sokerin jakelu säännösteltävä. Oma sotamme lisäsi säännöstelytarvetta, joskin vilja, kuten useimmat muutkin tärkeät elintarvikkeet saatettiin säännöstelyn alaiseksi vasta hyvän aikaa talvisodan jälkeen. Nykyisen sotamme alettua säännöstelytoimenpiteet on ollut ulotettava yhä laajemmalle alalle, joten vain muutamat elintarvikkeet ja erilaiset korviketavarat ovat jakeluun nähden vapaat, mutta näidenkin hinnat ovat yleensä säännöstellyt. Yksinpä kiinteistökaupatkin ovat

säännöstellyt sikäli, että kaupalle on hankittava viranomaisten hyväksyminen, ennenkuin se voi saavuttaa lain voiman.

Säännöstely ei ole nautintoa.

Niinhyvin jakelun kuin luovutuksenkin säännöstely, samoin kuin hintasäännöstelykin, tuottavat aina haittoja jollekulle asianosaiselle, monissa tapauksissa eräitä vaikeuksia ja hankaluuksia kaikillekin heistä. Ensinmainittu tietenkin tuottaa lisätyötä liikkeille ja ajanhukkaa kuluttajille. Luovutuksen säännöstely taas rajoittaa paljon tuottajain vapautta luovuttaa tavaransa markkinoille silloin ja sillä tavalla, kuin se hänelle työsuhteiden ja muiden asianhaarain mukaisesti olisi soveliainta. Luovutuksen säännöstely vie myös sellaiseen mittaus ja punnitustyöhön, josta varsinkin pientiloilla voitaisiin huomattavalta osaltaan ilman puheenaolevaa velvollisuutta välttyä. Lopuksi liittyy luovutusvelvollisuuteen ja säännöstelyyn yleensä suuri määrä erilaisten kaavakkeiden täyttämistä, usein muuttuvien asetusten, valtioneuvoston ja kansanhuoltoministeriön sekä kansanhuoltolautakuntien päätösten seuraamistyötä jne. Näinkin syntyvien haittojen yhteismäärä on hyvin huomattava. Erikoisen haitalliseksi se käy senvuoksi, että sodan aikana on kotirintamalla kaikki tehtävä normaalia paljon pienemmällä työvoimamäärällä.

Mitä lopuksi tulee hintasäännöstelyyn, katsovat tuottajat ja usein myös tavarain välittäjät senkin itselleen haitalliseksi. Eräiden tavarain hintasäännöstelyä pitävät jopa kuluttajatkin joskus haitallisena itselleen.

Anarkia vielä pahempi kuin säännöstely.

Kaikesta tästä huolimatta ei ilman säännöstelyä kuitenkaan voida sota-aikana tulla toimeen. Niinpaljon kuin tästä onkin haittoja, on tämä haittojen määrä kokonaisuudessaankin silti pienempi paha verrattuna siihen, mikä koituisi siitä, että sodan luomasta ankarasta tavarapulasta huolimatta tuotannon, jakelun ja kulutuksen annettaisiin toimia täysin »luonnon lakien» mukaisesti. Silloin jouduttaisiin täyteen anarkiaan, jonkia synnyttämä kaaos olisi sentään vallan omaa luokkaansa, verrattuna säännöstelyn tuottamiin haittoihin. Eräissä sodan jaloissa olevissa maissa on tätä ajoittain kokeiltu. Näin on tapahtunut ennen kaikkea Kreikassa, jossa muutenkin sekavat asiat menivät vapaakauppakokeilun takia vielä pahemmin sekaisin. Tärkeimpiäkään elintarvikkeita ei ollut pitkiin aikoihin saatavissa juuri nimeksikään — ainakaan ne eivät olleet muiden kuin rikkaiden ulottuvilla, rahan arvo laski romahdusmaisesti ja kaikki taloudelliset suhteet joutuivat uhkaavaan käymistilaan. Jo aikaisemmin saavutetun kokemuksen opettamina on miltei kaikissa

muissa maissa varottu tällaisia kokeiluja ja olot on voitu pitää näissä sodasta huolimatta toki siedettävässä järjestyksessä.

Säännöstely pientuottajani kiusana.

Yhtä totta kuin on se, että säännöstelystä ei voida sodan jatkuessa, enempää kuin uskottavasti välittömästi sen jälkeenkään luopua, on myös se, että säännöstely on koetettava johtaa sellaisiin uomiin, että siitä syntyy niin vähän kuin suinkin hankauksia talouselämään. Tällainen vaatimus on esitettävä tietenkin kuluttajain, mutta yhtä selvästi myöskin tuottajain näkökannalta ottaen. Erikoisesti on huomattava, että mitä pienempi ja mitä useampien tavarain tuottaja on kysymyksessä, sitä suuremmat vaikeudet hänelle koituvat. Tällaisessa asemassa ovat erikoisesti pienviljelijät. Heidän on otettava selvyys tuotemääristään monissa sellaisissakin tapauksissa, missä se ei normaalioloissa ollut lainkaan tarpeellista, heidän on ainakin periaatteessa mitattava ja punnittava oman ruokakuntansakin kuluttamat tavarat, samoin kuin koti-' eläinten käyttämät rehumäärät, heidän on vähäisiä myyntituotemääriään kuljettava useinkin määrättyihin paikkoihin, sensijaan että ne normaalioloissa saatiin myydä siellä, missä se tapahtui taloudellisesti edullisesti. Pysyäkseen säännöstelymääräyksistä perillä on heidän kulutettava aikaansa näiden tutkimiseen. Heidän on tehtävä kaukaisista syrjäkylistä matkoja kansanhuoltotoimistoihin saadakseen tarvittavia lomakkeita tahi neuvoja niiden täyttämiseen. Usein on myös luovutettava tuotteita tavalla, joka on omansa heikentämään talouden tuotantoa, kuten on ollut asianlaita monesti lihan luovutuksessa, jolloin hyviä tuotantoeläimiä on ollut luovutettava teuraseläimiksi. Pienviljelijä joutuu'usein myös pahaan ristiriitaan säännöstelymääräysten kanssa siinä, että hänen on mahdotonta saada itselleen tarvitsemaansa tilapäistä työvoimaa, ellei hän anna tälle elintarvikkeita ilman kuponkeja, mitä ei säännöstelymääräysten mukaan kuitenkaan saisi tapahtua.

Näin ollen ei voi ihmetellä, että moni pienviljelijä tuntee säännöstely^ määräysten kuorman raskaana harteillaan, eikä edes sitä, että pienviljelijäinkin keskuudessa tilaisuuden tullen säännöstelymääräyksiä kierretään.

On itsestään selvää, että suuri osa edelläsanotusta soveltuu myöskin suurempiin maataloustuottajiin. Suuremmilla tiloilla tapahtuu kuitenkin kaikki suuremmassa mittasuhteessa, joten vaikeudet tavarayksikköä kohti ovat vain murto-osa siitä, mitä ne ovat pientiloilla. Suuremmilla tiloilla sitäpaitsi jo normaalioloissakin on »mitta- ja punnitustalous» käytännössä enemmän kuin pientiloilla ja suurempien tilojen haltijain, joiden tehtävänä on lähinnä vain johtotyö on myös enimmissä

tapauksissa helpompi hoitaa säännöstelytalouden aiheuttamat kirjalliset tehtävät kuin on asianlaita pientiloilla.

Määräykset saatava yksinkertaisiksi.

Edelläkuvatuista vaikeuksista huolimatta ei pienviljelijöitä voida eroittaa säännöstelytalouden ulkopuolelle. Tosin saattaisi olla aihetta, harkita, eikö säännöstelyn alaisten tuotteiden minimimääriä voitaisi nykyisestään jonkinverran korottaa, mutta vaikka näinkin tapahtuisi,, ei kuitenkaan voida ajatella, että pientilain tuotteita missään mainittavammassa määrässä voitaisiin jättää luovutusvelvollisuuden ulkopuolelle. Sitäkin tärkeämpää on aikaansaada säännöstelymä äräyksien mahdollisimman suuri yksinkertaisuus ja johdonmukaisuus. On myös. aihetta tehostaa säännöstelyneuvontapuolta kansanhuoltotoimistoissa, joten virheiden aiheuttamilta suurilta haitoilta mahdollisimman mukaan vältyttäisiin. On paljon valitettu sitä, että kansanhuoltoministeriössä tehdään päätöksiä olematta riittävässä yhteistyössä käytännössä toimivien kansanhuoltomiesten kanssa ja että suureksi osaksi juuri tämän syytä on se, että ministeriö tekee paljon epäkäytännöllisiä päätöksiä, joiden soveltaminen on hankalaa ja vaivaloista ja joita on myös usein ollut muutettava. Kaikin käytännössäolevin keinoin on pyrittävä siihen, että tällaisten syiden aiheuttamat haitat ja epäkohdat kansanhuoltotoiminnasta viipymättä poistuvat.

Salakauppa ja annosten suuruus.

Mitä lopuksi tulee kansanhuoltomääräysten kiertämiseen, joista salakauppa on luonteeltaan vakavin, on sen johdosta huomautettava, että. tämä on tapahtuma, jonka seuraukset ovat laajakantoiset siinäkin suhteessa, että asianomaisten onnistuisi välttyä joutumasta rikkomuksistaan rangaistukseen. Asian moraalinen puoli ei kuulu tähän esitykseen,, mutta'huomauttamatta ei voi olla siitä, että salakaupalla ja siinä käytännössä olevilla laillisiin verrattuna moninkertaisilla hinnoilla on tuntuva vaikutus rahan arvon alenemiseen. Tämä vaikutus on sitä suurempi, mitä laajemmaksi salakauppa muodostuu. Salakaupasta ei kuitenkaan ole vastuussa yksistään myyjä, vaan on siinä myöskin ostajalla osansa. Ostajalla on siten osuutta myös siinä häiriössä, minkä salakauppa muodostaa maan talouselämässä.

Puuttumatta tässä lähemmin niihin keinoihin, joilla salakauppaa voidaan ehkäistä, haluamme viitata vain siihen, että tehokkain tällainen on säännöstelyannosten pitäminen niin suurina, että ne ainakin osapuilleen vastaavat kuluttajain tarvetta. On itsestään selvä asia, että salakauppa loppuu samalla hetkellä, jolloin lailliset annokset lähimain vas-

taavat tarvetta. Eihän näet kenellekään ole halua maksaa salakaupan moninkertaisia hintoja, jos säännöstellyssä jakelussa saadaan tavaraa «des osapuilleen riittävästi. Esimerkkinä tästä voidaan mainita mm. se, että kun liikekeskuksissa oli viime syksynä sianlihaa huvilasikain ja »oskarien», so. kaupungeissa kasvatettujen sikojen teurastuksen jälkeen huomattavasti runsaammin kuin pitkinä aikoina sitä ennen, laski sianlihan hinta salakaupassa lyhyessä ajassa noin 100 markalla kilolta.

Mikäli siis maan taloudelliset edellytykset, lähinnä elintarvikkeiden saanti, luovat mahdollisuuden välttämättömimpien ruokatavarain annoksien kohottamiselle osapuilleen tarvetta vastaavaksi, hupenevat myös salakaupan mahdollisuudet mitättömiin.

Edelläolevan perusteluihin vedoten toimikunta esittää puoluekokouksen hyväksyttäväksi seuraavan päätöslauselman.

Puoluekokous toteaa.

I. Varsinaisen palkkatyöväen rinnalla muodostaa pienviljelijäväestö suurimman osan kansastamme. Molempien näiden väestöryhmien taloudellinen asema on heikko, sillä kumpikin kuuluvat vähävaraisiin työtätekeviin luokkiin, jotka kapitalistisessa yhteiskunnassa ovat epävarmassa asemassa ja usein suoranaisissa toimeentulovaikeuksissa. Vähävaraisten ja taloudellisen sorron alaisena elävien etuja valvovana sosialidemokraattinen puolue ponnistelee ajankohtaisia poliittisia tehtäviä hoitaessaan kummankin puheenaolevan väestöryhmän hyväksi, samalla kun se määrätietoisesti pyrkii johtamaan yhteiskunnan kehitystä sosialistiseksi yhteiskunnaksi, jossa eri väestöpiirien toistensa sortaminen ei enää ole mahdollista ja jossa kansakunnan taloudelliset voimavarat tulevat parhaiten käytetyksi kokonaisuuden hyväksi.

Samalla kun puoluekokous toteaa edelläsanotun, selittää se myöskin, että poliittisia asioita käsiteltäessä yleensäkin, mutta erikoisesti talouspoliittisia kysymyksiä ratkaistaessa, on otettava riittävästi huomioon se eroitus, mikä palkkatyöväen ja pienviljelijäin taloudellisen aseman erikoiskohdissa vallitsee. Tämän vuoksi kokous katsoo, että samalla kun kaikessa talouspolitiikassa on tavoiteltava kansantalouden kannalta mahdollisimman edullista kokonaistulosta, on toisaalta työväkeä koskevassa politiikassa, toisaalta taas maatalouspolitiikassa otettava huomioon palkkatyöväen ja pienviljelijäin aseman erilaisuus.

Edelläolevan todeten ja huomioonottaen, että puolueen työehtopolitiikkaa koskevat periaatteet ovat määritellyt puolueen työväensuojeluohjelmassa ja maatalouspolitiikkaa koskevat periaatteet maatalousohjelmassa, puoluekokous korostaa tässä yhteydessä erikoisesti:

a) että pientilojen tilapäinen palkkatyöväen käyttö ei saa olla esteenä maataloustyöväen olojen kehittämiselle tyydyttäväksi ja muiden työläisten elinehtoja vastaavaksi niin hyvin työajan pituuteen kuin palkkaukseen ja muihinkin etuihin nähden; ja

b) että maatalouspolitiikassa on toisaalta varottava sellaisia toimenpiteitä, jotka tuottavat työläisille kuluttajina ja palkannauttijoita suurempia rasituksia kuin myönteiseen kokonaistulokseen pääsemiseksi on välttämätöntä.

II. Pienviljelyksen tukemisessa on erikoisesti huomioonotettava:

1. että pienviljelijäin etu voi erikoisissa tapauksissa, esim. toimenpiteissä uusien haluttujen viljelyskasvien, kuten öljykasvien, vaatetuskasvien, sokerijuurikkaan ym. viljelyksen alkuunsaattamiseksi, pulakausien polkumyynnin turmiollisten vaikutusten ehkäisemiseksi, tilapäisen ylituotannon varastoimiseksi ja markkinoille sijoittamiseksi ym. näihin verrattavissa toimenpiteissä vaatia maataloustuotteiden hintojen tukea suojatulleilla ja vientipälkkioillakin, mutta tulee näiden kuitenkin rajoittua mahdollisimman kohtuullisiin määriin, paitsi kansantaloudellisten näkökohtien ja hyvien kansainvälisten suhteiden säilymisen takia jo senkin vuoksi, että pienimmät pientilalliset, jotka muodostavat pienviljelijäin enemmistön, joutuvat, kotieläintuotteita lukuunottamatta, ostamaan maataloustuotteita enemmän kuin he voivat niitä myydä;

2. että maatalouden tarvitsemaa hintatukea järjestettäessä on vältettävä menetelmiä, joista koituu maan talouselämän muille aloille tahi maan ulkomaisille suhteille häiriöitä, kuten helposti tapahtuu silloin, kun maatalouden tukeminen nojautuu tärkeältä osaltaan suojatulleihin ja vientipalkkioihin;

3. että sodanjälkeisessä maatalouspolitiikassa on päähuomio kiinnitettävä oman maan markkinain varaamiseen kotimaisille maataloustuotteille ja kuluttajain ostovoiman lisäämiseen tarpeellisia valtion toimenpiteitäkin käyttäen siihen määrään, että he voivat kuluttaa entistä yleisemmin ja tähänastista runsaammin maatalouden jalostustuotteita, joiden runsas kulutus luo edellytykset maataloustuotteiden entistä paljon runsaammalle käytölle elintarviketeollisuuden raaka-aineiksi;

4. että pienviljelyksen tukemisessa on tarvittavassa laajuudessa käytettävä suoranaisia tukimuotoja, kuten helpotuksia ja avustuksia perus- ja käyttötarvikkeiden hankinnassa, uudisraivaus- ja salaojituspalkkioita, toivottujen kasvien viljelyspalkkioita, siitoseläin- ja koneyhtymien sekä muidenkin taloudellisten

yhteistoimintamuotojen avustamista ynnä muita avustamisia palkitsemismuotoja, joilla voidaan edistää pienviljelmien tuotantoa tahi pienentää heidän liikekustannuksiaan ja joita käyttäen samalla voidaan eri suuruisten ja eri tuotantoalueilla olevien tilojen tukimäärä muodostaa olosuhteiden vaatimusten mukaiseksi.

III. Pienviljelystuotannon edistämiseksi ja pienviljelijäin tukemiseksi kansantaloudellisesti mahdollisimman edullisella tavalla on erittäin tärkeätä, että pientilat koetetaan kehittää joka suMeessa tarkoituksenmukaisiksi ja että niiden talous rationalisoidaan mahdollisimman pitkälle. Näiden päämäärien saavuttamiseksi on välttämätöntä

1. että uusia viljelystiloja muodostettaessa tilat tehdään niin suuriksi, että ne paikalliset olosuhteet ja jatkuvat sivuansiomahdollisuudet huomioonottaen turvaavat viljelijäperheelle ainakin pääasiallisimman toimeentulon ja että tilussuhteet järjestetään niiden edullisinta käyttöä silmälläpitäen;

2. että asuntotiloille järjestetään tontti- ja kotipuutarhamaan lisäksi muutakin maatalousmaata sos.-dem. puolueen maatalousohjelman viidennen pykälän viidennen kohdan mukaisesti, kaikissa niissä tapauksissa, joissa sellainen on tarkoituksenmukaista ja mahdollista;

3. että uudistilojen maiden hinnat ja rakennuskustannukset valtion välityksellä saatetaan kannattavan viljelyksen vaatimusten mukaisiksi ja että rakennuksia näille hankittaessa kiinnitetään niiden tarkoituksenmukaisuuteen ja käytännöllisyyteen mahdollisimman paljon huomiota;

4. että jo olevia pientiloja tarpeen mukaan järjestellään entistä, paremmin tarkoitustaan vastaaviksi, hankkimalla liian pienille tiloille tarpeellisia lisämaita, muuttamalla tilusmuotoja ja -suhteita tehokkaan tuotannon vaatimusten mukaiseksi, suorittamalla rakennusten uusimiset edellämainittuja periaatteita noudattaen sekä ehkäisemällä pientilojen pirstomisen liian pieniksi;

5. että pientilojen ja pienviljelysseutujen tie- ja liikennesuhteita valtionkin toimenpitein kehitetään tarpeen ja olosuhteiden mukaisesti, kiinnittäen tässä erikoista huomiota tuotteiden ja tarvikkeiden sekä yhteisten koneiden kuljetuksen helpottamiseen;

6. että pienviljelijäin liikesuhteita kehitetään osuustoiminnan ja muun taloudellisen yhteistoiminnan muodossa, tarpeenollen valtion ja muidenkin julkisten yhdyskuntien tuella.

IV. Pienviljelijäin kasvattamiseksi kykeneviksi käyttämään hyväkseen kaikkia taloutensa rationalisoimiskeinoja on erikoisesti myötä vaikutetta-

va siihen, että pienviljelijäväestön ammattitaito ja -harrastus saadaan mahdollisimman hyväksi. Tässä tarkoituksessa on:

1. pienviljelijäriuoriso saatava mahdollisimman yleisesti erilaisiin maatalousammattikouluihin, helpottamalla heidän koulunkäyntiään valtionkin varoilla;
2. kehitettävä maatalousopetusta erityisesti pienviljelyksen taloudellisten tulosten parantamista silmälläpitäen; ja
3. edistettävä pienviljelijäin osallistumista maataloudelliseen järjestötoimintaan, nimenomaan sellaiseen, joka voi tarjota pienviljelijäväeile mahdollisimman runsaasti ja jatkuvasti heille soveltuvaa ammatillista valistusta ja harrastusta samoinkuin pienviljelijäin lasten ja varhaisnuorten osallistumista maatalouskerhotoimintaan.

V. Pienviljelijäin enemmistön joutuessa hankkimaan huomattavan osan tuloistaan sivuansiotöistä vaatii heidän etunsa osallistumista asianomaisen työalan työläisten ammatilliseen järjestötoimintaan ja työehtojen saattamista metsä- ja uittotöissä tyydyttäviksi, tarpeenollen valtionkin välitystä käyttäen.

VI. Samoin vaatii heidän asemansa, että metsätaloutta koskevat asiat hoidetaan toisaalta heidän, toisaalta yhteiskunnan etujen mukaisesti tavalla, joka on määritelty lähemmin Sos.-dem. puolueen maa- ja metsätalousohjelmassa.

VII. Pienviljelijäin verotus on pysytettävä kohtuuden rajoissa ja on siinä noudatettava niitä periaatteita, jotka sisältyvät sos.-dem. puolueen verotusohjelmaan. Maatalouden antama tulo ja maatalousomaisuus on kuitenkin saatettava verotettavaksi muun tulon ja omaisuuden verotusta vastaavasti, koska tämä on ainoa keino saattaa keski- ja suurviljelijät oikeudenmukaisesti verotetuksi ja estää heidän vero-osuutensa joutuminen toisten väestöpiirien kannettavaksi. Ns. isännanpalkka ja perheenjäsenten työn arvo sekä asuntoedut on verotuksessa saatettava asiaa koskevan lain hengen mukaisesti oikeaan suhteeseen näistä koituviin todellisiin etuihin, jolloin pienviljelijäin verorasitus jää keveäksi, samalla kun suuremmat tilalliset joutuvat maksamaan näistäkin eduista, niiden todellista arvoa vastaavasti veroa.

VIII. Sota-aikana on kansan ja armeijan huollon takia jouduttu säätämään erittäin paljon asetuksia sekä valtioneuvoston ja eri ministeriöiden päätöksiä, joiden noudattaminen on varsinkin syrjäseutujen pienvil-

jeliiöille usein kovin raskasta ja vaikeata. Kansanhuoltotoimenpiteistä ei sodan aikana, eikä nähtävästi lähiaikana sen jälkeenkään, voida luopua, mutta pienviljelijäin asemaa silmälläpitäen on kuitenkin päästävä siihen, että huoltoa koskevat määräykset saatetaan mahdollisimman yksinkertaisiksi ja täsmällisiksi sekä että niiden muuttamisissa rajoitutaan vähimpään mahdolliseen.

Sisällysluettelo.

Sivu

Johdannoksi 3

1. luku. *Maamme työtätekevien luokkien perusryhmät ja näiden keskinäiset suhteet* 5

2. » *Pientilojen talouden selvittelyä* 9

Pienviljelys tiedustelun valossa 9

Tutkituilla pientiloilla oli kulutusyksiköltä seuraavasti ... 11

Maa-alan suuruuden vaihtelut eri pienviljelmillä 12

Kotieläinmäärä erikokoisilla pientiloilla 13

Pienviljelijäin sivuansiotyöt 14

Pienviljelmien omavaraisuusaste ..... IS

Pien viljelmien kokonaistulo ja sen rakenne 16

Maatilatalouden tulojen ja sivuansioiden suhteet 18

Kulutukseen jäävä osa tuloista 19

Toimeentulotaso numeroiden valossa 20

3. » *Yhteenveto taulukoin esitetyistä tiedoista* 21

4. » *Pienviljelys kirjanpitotilojen tulostilastoissa* 23

Mihin peltoja käytetään 23

Hehtaarisatojen suuruus eri tilaluokissa 24

Pientiloilla on suhteellisen runsaasti kotieläimiä 25

5. » *Pientilat liikekeskusten elintarvikehuoltajina* 26

Myyntituotantoa valaisevia laskelmia 26

Pientilat huonoja liikekeskusten muonittajia 28

Kotona kulutettujen ja myytyjen tuotteiden raha-arvot .. 29

Myyntituotteiden keskinäinen suhde 30

6. » *Kansanhuoltoministeriön tutkimukset eri suuruisten tilojen tuotannosta ja tuotteiden myynnistä* 31

Erisuuruisten tilojen erilainen asema 33

Säännöstellyt nettosadot 34

7. » *Yhteenvetoja tuotteiden kokonaiskäytöstä ja luovutuksesta* ... 35

8. » *Tuotteiden myyntimäärät kirjanpitotiloilla* 38

Näkymättömiä tekijöitä 39

9. » *Pienviljelijäin taloudellinen asema* 39

Kirjanpitotilat muihin verrattuna 41

Eräiden laajojen työläisryhmien palkkatuloja 41

Tuntiansiot — vuosiansiot 42

10. » *Pienviljelijäin ja palkkatyöväen asemaa koskevia päätelmiä* 44

Vertailu ei ole helppoa 45

Sivu

11. luku Taloudellinen asema ja talouspolitiikka 46

12. » Tärkeimmät maatalouspoliittiset toimenpiteet maan itsenäisyyden aikana 47

Viljatullit 48

Kotieläintuotannon tukeminen 49

Maatalouden suoranainen palkitsemi-nen 50

Maataloudellisen valistuksen lisäämi-nen 51

Maataloudellinen osuustoiminta 52

Muita maatalouden tukemismuotoja ... 53

13. » Sotavuosien maatalouspolitiikka 54

Siirtoväen pika-asutus 54

Sotavuosien hintapolitiikka 55

Hintatuesta hintasäännöstelyyn 56

Hintain korotukset kustantaa osittain valtio 57

14. » Muut sota-ajan tärkeimmät maatalouspoliittiset toimenpiteet 58

15. » Itsenäisyysajan maatalouspolitiikan arvostelua 59

Valtion tuki maataloudelle milj. mk 59

16. » Maatalouden tukemisen kuluttajille aiheuttama rasitus 61

Viljatullien aiheuttama rasitus 62

Vientipalkkiotkin ovat kuluttajille olleet kallista lystiä .... .63

17. » Itsenäisyysajan maatalouspolitiikan vaikutukset maatalouden kehitykseen 64

18. » Maataloustuotannon kehitys 65

Viljaomavaraisuus nousi voimakkaasti 66

Kotieläinkanta lisääntyi 66

Karjantuotanto kasvoi tasaisesti 67

Lihankin tuotanto j a vienti lisääntyivät 68

Kanatalouden hyökyaalto 1930-luvulla 68

Totuus on tällainen 69

19. » Hintaintukitoimenpiteiden erilainen vaikutus erikokoisiin tiloihin 69

Suurtilat vievät leijonanosan 71

20. » Tukitoimenpiteiden tarkoituksenmukaisuuden arvostelun yhteenveto 72

21. » Onko hintatuki vastaisuudessakin suotava? 73

Tuotantokustannuksia alennettava rationalisoinnin avulla 74

Tiluussuhteita on parannettava 75

Kevytmielistä tukipolitiikkaa varottava 76

Kotoinen kulutus suuremmaksi 76

Sivu

22 luku Tarvitaanko yhäkin asutustoimintaa 77
Rintamamiesten asuttamistavasta ollaan erimielisiä 78
Muun asutustoiminnan tarkoituksenmukaisuus vastaisuudessa 79
Asuttamisen kansantaloudellinen puolikin huomioittava . . 80
Portit pidettävä avoimina 81
Uuden köyhälistön muodostamista vältettävä 81
23 » Pienviljelijäin ja työläisten asema verotuksessa 81
»Kunnia ja omatunto» venyviä käsitteitä 82
Maatalouden verotus on luku erikseen 82
Pienviljelijä ja verokarhu vastatusten 83
Pientilain verorasitus normaalioloissa 85
Verokuorma kasvanut sodan aikana 85
Metsän tuoton, isännänpalkan ja asuntoedun verotus 86
Asiasta ennen sanottua 88
24. » Pienviljelijäin ja työläisten suhde kansanhuoltokysymyksiin 88
Säännöstely ei ole nautintoa 89
Anarkia vielä pahempi kuin säännöstely 89
Säännöstely pientuottajani kiusana 90
Määräykset saatava yksinkertaisiksi 91
Salakauppa ja annosten suuruus 91
Loppuponnet 92
Sisällysluettelo 97

SUUNNITELMALLISEMPAA PIENVILJELYSPULITIIKKAA

II

LIITE

Sos.-dem. pienviljelyskomitean ehdotukseen lähiaikojen maatalouspoliittiseksi ohjelmaksi

HELSINKI 1944, TYÖVÄEN KIRJAPAINO

Sisällysluettelo.

Siv.

1. Johdanto 3
2. Siirtoväen aseman järjestäminen 3
3. Maataloussiirtoväen sijoittaminen 4
4. Rappiotilat asutukseen 6
5. »Kylmän käden» tilojen kohtelu 6
6. Maan luovutuksessa huomio viljelyksen voimaperäisyyteen 6
7. Sosiaalisesti tärkeät maat vapautettava 7
8. Yhteistaloudellinenkin maatalous käytäntöön 7
9. Yksityistilajärjestelmä hallitseva 8
10. Lisämaakysymys ratkaistava asuttamisen yhteydessä 9
11. Peltoalaa lisättävä kaikilla tahoilla 9
12. Salaojituksen suuret edut 10
13. Rehunviljelystä on kehitettävä 11
14. Rationalisointi sodan jälkeen erityisen tärkeä 11
15. Maatalousrakennusten rationalisointi' 12
16. Maataloudellinen neuvontatyö tehostettava 12
17. Päätöslauselma 13

Liite sos.-dem. pienviljelyskomitean ehdotukseen lähiaikojen maatalouspoliittiseksi ohjelmaksi.

1. Johdanto.

Senjälkeen kun otsikossa nimettyyn kirjaan sisältyvä komitean ehdotus sos.-dem. puolueen lähiaikojen pienviljelyspolitiikkaa koskevaksi ohjelmaksi oli valmistunut, on niinhyvin ulkomailla kuin meidänkin maassamme tapahtunut niin syvällekäypiä olojen mullistuksia, että. nämä on sos.-dem. puolueen lähiaikojen maatalouspolitiikkaa koskevaa ohjelmaa laadittaessakin otettava huomioon. Tämän vuoksi samainen, sos.-dem. puolueen lähiaikojen maatalouspoliittista ohjelmaa valmistellut komitea on katsonut tarpeelliseksi jatkaa työtänsä ja tehdä eräitä, asian vaatimia lisäyksiä aikaisemmin julkaistuihin ehdotuksiinsa.

Sota Neuvostoliittoa vastaan, joka edellä viitattua ohjelmaehdotusta laadittaessa oli vielä käynnissä, päättyi, niinkuin tunnetaan, maallemme erittäin raskasehtoiseen välirauhaan. Näiden ehtojen täyttäminen tulee antamaan leimansa maamme koko talouselämälle ja siitä johtuen myöskin talouspolitiikalle.

Rajoittuen tässä koskettelemaan asiaa vain maatalouden kannalta,, on ensinnäkin todettava, että sodan tuloksena olemme menettäneet noin 15 % peltomaista ja laitumista ja että muu maa-alan menetys on lähimain tätä vastaava. Alueluovutusten yhteydessä tapahtui myöskin väestönsiirtoja, jotka lisäävät muun Suomen väkilukua yhfäkkisesti jopa vielä hiukan suuremmalla väestömäärällä kuin tapahtui talvisodan jälkeen. Näin lisääntyneen väestömäärän on tultava toimeen melkoisesti typistetyssä Suomessa ja samanaikaisesti on kuuden vuoden aikana maksettava SOO miljoonan dollarin arvoiseksi laskettava määrä sotakorvauksia erilaisina tavaroina.

2. Siirtoväen aseman järjestäminen.

Kaikkein syvimmälle käypä seuraus uusista olosuhteista on kieltämättä siirtoväen sijoittaminen uusille olinpaikoille ja toimeentulon järjestäminen heille täällä. Tässä on kohtuuden nimessä lähdettävä siitä, että siirtoväen lopulliset menetykset asukasta kohti eivät saa muodostua suuremmiksi kuin koko kansamme menetykset keskimäärin asukasta.

kohti laskettuna. Senvuoksi on siirtoväkityöläisille varattava muiden työläisten oloja vastaavat työmahdollisuudet ja ehdot, virkamiehille muiden virkamiesten asemaa vastaava asema ja maatalousväestölle sellainen asema, että se suhteellisesti ottaen vastaa sitä, mikä oli luovutettujen alueiden maatalousväestön asema muun Suomen maatalousväestöön verrattuna.

Kaikki edellämainittu tietenkin on käsitettävä karkeana perustavoitteena. Mistään kaavamaisesta »entisöimisestä» uudella alueella ei tietenkään voi olla puhetta. Siten edelläsanotulla ei tarkoiteta, että jokaisen siirtolaistyöIäisen olisi saatava juuri samanlainen työmaa, missä hän ennen on työskennellyt tahi samanlaiset huoneet asuttavakseen, enempää kuin sitäkään, että jokaisen Karjalan, Porkkalan alueen, Sallan tai Petsamon maanviljelijän olisi saatava juuri samanlainen maatila, minkä hän sodan takia menetti. Asia on päinvastoin käsitettävä siten, että jokaiselle on varattava toimeentulo mikäli mahdollista entisellä alallaan, koska tämä antaa hänelle itselleen ja yhteiskunnalle parhaan mahdollisen tuloksen.

3. Maataloussiirtoväen sijoittaminen.

Nimenomaan maatalouskysymyksiin uudelleen palataksemme on ensinnäkin todettava, että maataloussiirtoväen valtaosa on talonpoikais- ja pienviljelijäväestöä. Kun tässä suhteessa on talvisodan jälkeisen ja nykyisen alueluovutusten tuloksien välillä vain pieni ero, voidaan tyytyä käsittelemään asiaa pääasiassa samalta pohjalta, jolta sitä käsiteltiin talvisodan jälkisessä nk. pika-asutustoiminnassa. Silloin, kuten kirjassa »Suunnitelmallisempaa pienviljelyspolitiikkaa», sivulla 54 on mainittu, laskettiin siirtoväelle tarvittavan yhteensä 38,873 erilaista tilaa. Meidän on siten nytkin kyettävä muodostamaan siirtoväelle lähes 40,000 erilaista asutustilaa heidän uusille olinpaikoilleen. Mutta tällä kerralla liittyy asiaan muutakin. Sodan aikana on astunut yhä enemmän etualalle myöskin asutustilojen hankkiminen maata viljelemään kykeneville ja halukkaille rintamamiehille, sotaleski- ja -orpoperheille, sotainvalideille ja lopuksi tilojen pirstoutumisen takia toimensa menettäville muonamiehille. Tämä kaikki tuonee, jos otetaan huomioon sekin, että asutustoiminnan täydellinen pysähdystila sodan aikana on synnyttänyt ainakin jonkinverran muutakin kiireellisesti välttämätöntä asuttamistarvetta, noin 10,000 perheen lisän asutustilan tarvitsijain lukumäärään. Voitaneen siis pitää varmana, että lähimain 50,000 uutta viljelysasunto- ym. tilaa on hankittava aivan lyhyessä ajassa ja sijoitettava niille viljelijäperheet*).

*) Maatalousministeriön tuotanto-osaston päällikön, maisteri *E-J. Korpelan* mukaan tarvittaisiin tähän noin 45,000 tilaa.

Työtä luonnollisesti helpottaa jossain määrin se, että sotiemme välillä ennätettiin jo muodostaa *) täysin valmiiksi 8,422 erilaista pika-asustustilaa ja että puolivalmiitkin tilat huomioiden pika-asutuksella ennätettiin muodostaa yhteensä lähes 13,000 erilaista tilaa. Tätä »esityötä» on tietenkin käytettävä hyväksi mahdollisimman pitkälle.

Viljellyn maa-alan supistuminen kehoittaa talouspolitiikkaamme siihen, että täällä raivataan lähivuosina mahdollisimman paljon uutta peltoa. Muussa tapauksessa emme pitkiin aikoihin pääse edes siihen, noin 75-prosenttiseen omavaraisuuteen, missä olimme ennen sotaa ja mitä vähemmälle jättäytyminen ei ainakaan nykyhetken näköpiiristä katsoen tunnu oikealta. Myöskin työsuhteet saattavat vaatia uudisviljelystoiminnan pitämistä voimakkaana lähivuosina.

Olisi erittäin onnellista, jos uudisraivaustoiminta voitaisiin mahdollisimman suurelta osaltaan kytkeä pika-asutukseen, koska silloin vältyttäisiin entisten tilain viljelysten paloittelemiselta, mikä ei ole täydessä sopusoinnussa maatalouden kansantaloudellisten, ennenkaikkea rationalisoimispyrkimysten kanssa. Mutta melkoinen osa siirtolaisviljelijöistä on uudisraivaukseen vähemmän tottunutta ja sen takia — osittain kenties muutenkin — siihen halutonta. Enimpien mielessä palaa halu pikaisesti päästä harjoittamaan normaalista maanviljelystä. Tämän vuoksi on mentävä siihen, että siirtoväelle muodostettaviin asutustiloihin erotetaan valmista peltomaata keskimäärin ainakin samassa laajuudessa kuin mihin talvisodan jälkeisessä pika-asutuslaissa tähdättiin. Ja kun siirtoväkeä ja muita heihin verrattavia asutustilani tarvitsijoita nyt on paljon enemmän, on lähdettävä siitä, että valmista peltoakin varataan nyt kokonaisuudessaan tuntuvasti enemmän. Edellisellä kerralla laskettiin tarvittavan peltoa ja viljelyskelpoista maata yhteensä 331,000 hehtaaria, mistä valmiin pellon osuus oli 170,000 hehtaaria. Nyt tarvittaneen edellämainituista syistä maata noin 20 % enemmän, eli valmistakin peltoa noin 200,000 hehtaaria.

On syytä mainita, että maataloustuottajapiirien mukaan siirtoväelle riittäisi 125,000 ha valmista peltoa, eli noin kolmannes kaikesta heille annettavasta viljelys- ja viljelyskelpoisesta maasta, kun taas 2/3 olisi jätettävä uudisraivauksen varaan mm. perustamalla viljelyskelpoisille alueille kokonaan uusia pienviljelyskyliä, jotka valtion varojen avulla ja koneellista raivausta käyttäen saatettaisiin valmiiksi pelloiksi lyhyessä ajassa. Tällaisen järjestelyn puolesta kyllä puhuvat useatkin kansantaloudelliset näkökohdat, mutta käytännössä sen onnistuminen on epävarmaa jo sen takia, että tarvittavien raivauskoneiden saannista ei ole varmuutta. Sitäpaitsi se veisi siirtoväen suuren osan monivuotiseen väliaikaiseen vuokraviljelysjärjestelmään, joten on aihetta uskoa, että

*) Vert. teokseen »Suunnitelmallisempaa pienviljelyspolitiikkaa» siv. 54.

siirtoväki ei ole tähän ratkaisuun tyytyväinen. Tällainen vuokra viljelys ei myöskään antaisi kansantaloudellisesti hyviä tuloksia.

4. Rappiotilat asutukseen.

Valmista peltoa on siirtoväen ja muiden heihin verrattavien asuttami-. seen otettava kansantaloudellisista syistä ennenkaikkea rappiotilojen Ja huonosti hoidettujen tilojen maista. Tällaisia tiloja on verraten runsaasti maan parhaillakin viljelysseuduilla. Ainakin 1,000 suurempaa ja pienempää rappiotilaa on laskettu olevan maassamme. Luku riippuu tietenkin tulkinnasta. Mainittu luku ei edusta enempää kuin noin puolta prosenttia varsinaisista maatiloistamme. Tosiasiassa on rappiotilan luontoiseksi laskettava ainakin muutama prosentti tiloista. Eduskunta onkin jo hallituksen esityksestä hyväksynyt lain rappiotilojen pakkoiunastamisesta valtiolle puheenaoleviin asutustarkoituksiin käytettäväksi. Mitä laajemmalle rappiotilakäsite ulotetaan, sitä vähemmällä maanluovutuksella maut viljelijät selviävät. Arvioimistoimikuntien harkintakyky ja lujuus merkitsevät paljon tässä kohdassa.

5. "Kylmän käden" tilojen kohtelu.

Edellä on jo viitattu, että varsinaisten maatilojen tuntuvampi pirstominen ei ole kansantalouden kannalta puollettavaa. Tähän näkökohtaan on lisättävä se, että siirtoväen jaloilleen auttaminen on koetettava aikaansaada loukkaamalla mahdollisimman vähän muiden väestönosien toimeentulomahdollisuuksia. Tämän periaatteen hyväksyminen vie siihen, että ammattimaanviljelijäin maanluovutusvelvollisuuteen on suhtauduttava jossain määrin toisin kuin varsinaiseen maanviljelijäväestöön kuulumattomien, usein pääasiassa muualla asuvienkin maatilanomistajien vastaavaan velvollisuuteen. Nämä näet saavat tärkeän, usein pääasiallisen osan toimeentulostaan viroista, toimista, liikeyrityksistä jne., joten maatilan tuotto ei heidän taloudessaan ole niin ratkaiseva tekijä kuin varsinaisen maanviljelijäväestön taloudessa. Sen vuoksi tuntuu aiheelliselta ja oikeutetultakin maatalousvästöön kuulumattomien maanviljelijäin tilojen maita käyttää puheenaolevaan asutustarkoitukseen tuntuvasti kovakouraisemmin kuin muiden maanviljelijäin maita. Kansantaloudelliset seikat kehoittavat kuitenkin tässäkin huomioimaan viljelyksen voimaperäisyystason. Milloin »herrasviljelijän» tila on kansantalouden kannalta ottaen erityisen tuottoisasti viljelty, on sen paloittelemisessa syytä olla yhtä harkitsevainen kuin varsinaisten maanviljelijäinkin tilan jakamisessa.

6. Maan luovutuksessa huomio viljelyksen voimaperäisyyteen.

Valmiin pellon ottamisessa maatiloilta puheenaolevaan tarkoitukseen olisi yleensäkin kiinnitettävä riittävästi huomiota luovuttajatilan vilje-

lyksen voimaperäisyyteen. Tiloista, joiden viljelys on laajaperäisempää tai kansantaloudellisesti muussa suhteessa vähemmän tuottoisaa, luovutettakoon valmista peltoa runsaammin, kun taas sellaisten tilain maiden otossa, joiden viljelys on voimaperäistä, on syytä olla pidättyväisempiä. Ellei näin menetellä, ei kansantaloudellisille seikoille omisteta puheenaolevissa toimenpiteissä huomiota senkään vertaa kuin tämän suurtapahtuman yhteydessä on mahdollista. Edelläsanotusta johtuen olisi salaojitetut maat jätettävä kokonaan pakkolunastuksen ulkopuolelle, mikäli tämä asutustilojen sijoitusta ja niiden tilussuhteiden muotoa tuntuvammin häiritsemättä, sekä asutustoiminnan vauhtia hidastamatta, taikka eri tilojen maiden luovutusvelvollisuuden keskinäistä suhdetta pahemmin häiritsemättä on mahdollista.

7. Sosiaalisesti tärkeät maat vapautettava.

Painavat yhteiskunnalliset näkökohdat vuorostaan vaativat, että sosiaalisesti tärkeät maa-alueet jätetään pakkoluovutusvelvollisuuden ulkopuolelle. Tällaisiksi on luettava ennenkaikkea kunnalliskotien ja •muiden kunnallisten laitosten maat, mutta muitakin maita voidaan tähän luokkaan lukea. Niinpä on katsottava, että osuuskuntien tilat, joilla harjoitetaan erityisen voimaperäistä, suureksi osaksi puutarhaviljelyksen luontoista viljelystä tahi suorastaan puutarhaviljelystä osuuskunnan jäsenten kulutustarpeita tyydyttämään, ovat sosiaalisesti tärkeitä tiloja. Samaa on sanottava niistä maista, joiden avulla erilaiset yhtiöt ja valtio huolehtivat lähinnä asutuskeskusten väestön elintarvikkeiden saannista ja tärkeistä sosiaalisista eduista. Valtionmaiden asutukseen käyttämisen suhteen on lisäksi muistettava, mitä sos.-dem. puolueen maatalousohjelmassa vuodelta 1930 on sanottu, mihin kohtaan viitataan lähemmin seuraavassa luvussa.

8. Yhtdstaloudellinenkin maatalous käytäntöön.

Puheenaolevan asutustoiminnan yhteydessä olisi syytä ottaa myöskin askel meillä toistaiseksi kokemattomalle tielle, nimittäin kollektiivitalouteen. Sos.-dem. puolueen maatalousohjelman periaatteellisessa •osassa sanotaan: Suurtilojen maat on pakkoluovutettava yhteiskunnalle, jolloin viljelystä yhteistaloudellisesti harjoittavat joko yhteiskunta välittömästi tahi yhteiskunnan valvonnan alaiset viljelijäin yhtymät Mutta toistaiseksi ei meillä ole paljon uskallettu edes vilautella kollektiivisen maatalouden mahdollisuutta. Tosiasia on kuitenkin, että kollektiivisestihoidetut tilat Neuvostoliitossa ovat, senjälkeen kun niiden perustamisen yhteydessä esiintyneistä suurista alkuvaikeuksista oli selvitty, ilmeisesti antaneet melkoisen tyydyttäviä tuloksia. Tekeepä mieli otaksua, että *

ilman tällaista maatalousmuotoa Neuvostoliitto ei olisi kyennyt selviytymään edes Yhdysvaltain avustuksella elintarvikevaikeuksistaan aikana, jolloin Saksan sotajoukot olivat Pietarin ja Moskovan äärellä ja jolloin kaikki Venäjän suurina vilja-aittoina pidetyt valtiot olivat saksalaisten hallussa. Kun kollektiiviluontoinen maatalous on Neuvostoliitossa antanut noin hyvät tulokset, niin ei ole oikeutta meilläkään tätä ajatusta hylätä ilman, että sillä on edes suppeissa muodoissa kokeiltu.

Tällaiseen kokeiluun on nyt paremmat mahdollisuudet kuin koskaan aikaisemmin, kenties paremmat kuin koskaan myöhemminkään. Eduskuntahan on päättänyt, että rappiotilat lunastetaan valtiolle, asutustarkoitukseen käytettäväksi. Erityisesti soveltuisivat tarkoitukseen valtion lunastamat suuret rappio- ja muut niihin verrattavat tilat. Näillä on enimmäkseen ainakin yhteistalouden pohjaksi kelpaavat maatalousrakennukset, joista verraten vähäisillä korjauksilla saadaan epäilemättä monissa tapauksissa koko tyydyttävät rakennukset, ainakin ensi tarpeeseen. Näillä on myös niinhyvin elävää kuin kuolluttakin maatalousirtaimistoa. Tilalle tulevista viljelijäperheistä osa voitaisiin enimmissä tapauksissa sijoittaa tiloilla jo oleviin erilaisiin asuinrakennuksiin. Lopuille voitaisiin vähin vaivoin pystyttää tehdasmaisesti rakennetut asuintalot ja näiden yhteyteen pienet ulkohuonerakennukset perheen välttämättömiin jokapäiväisiin tarpeisiin kuuluvien tuotteiden ja kotieläinten sijoittamista varten. Näin menetellen pääsisi yhteisviljelystilalle sijoitettava väki, jolla tässä ei tarkoiteta erityisemmin siirtoväkeä, heti käsiksi maataloustuotantoon täydellä tehollaan, sensijaan, että heidän varsinaisilla asutustiloilla on käytettävä useita vuosia pääasiassa tilan rakentamiseen ja tehtävä maanviljelystyöt suurelta osaltaan sivutöiden luontoisesti.

Yhteisviljelystilain hallintamuoto, asunto- ja kotitalousjärjestelmä ja monet muut seikat ovat kuitenkin meillä siksi tuntemattomat, että niiden yksityiskohtaisempi suunnittelu ei ole tässä mahdollista. Tämä puoli asiassa olisikin viipymättä annettava erityisen asiantuntijatoimikunnan selvitettäväksi.

9. Yksityistilajärjestelmä hallitseva.

Suurin osa siirtoväestämme on kuitenkin niin kiintynyt ja eläytynyt yksityistaloudellisesti hoidettuun pien- ja talonpoikaistilajärjestelmään, että heidän sijoittamistaan millekään yhteisviljelyyn perustuvalle tilalle ei voida ajatella. Senvuoksi on yhteisviljelysjärjestelmä rajoitettava verraten suppeisiin mittasuhteisiin, jotta perustettaville tiloille varmasti saataisiin riittävä määrä viljelijöitä ja jotta epäonnistumiset, joiden mahdollisuus on otettava lukuun laskelmissa, eivät pahimmassakaan tapauksessa saisi kovin laajoja mittasuhteita. Yhteis-

viljelysajatuksen onnistumisen ehtona on myös, että asiassa suoritetaan riittävä määrä valistustyötä asutettavien keskuudessa ja että yhteisviljelystiloille taataan taitava ja luja johto sekä niin runsas valtiontakuu, ettei viljelijäperheiden tarvitse pelätä joutuvansa huonompaan asemaan kuin mihin yksityistalouden pohjalle sijoitettavat asutustilalliset joutuvat. Siirtoväen valtaosa on joka tapauksessa sijoitettava yksityisluontoisten pientilain viljelijöiksi.

10. Lisämaakysymys ratkaistava asuttamisen yhteydessä.

Maassamme on kymmeniä tuhansia sellaisia tiloja, joiden viljelysmaat, laitumet ja osittain muutkin tilukset ovat niin pienet, että tilojen tarkoituksenmukainen ja kannattava viljeleminen ilman lisämaan saantia on mahdotonta. Lisämaan saantikysymys on tullut tähänastisessa asutustoiminnassamme kaikkein heikoimmin hoidetuksi. Ellei sitä nyt lopultakin hoideta puheenaolevan suurasutustoiminnan yhteydessä, tulee tuhansissa tapauksissa käymään niin, että lisämaan saantimahdollisuudet liian pienille tiloille ainaiseksi, katoavat. Näin käy nimenomaan sellaisissa tapauksissa, joissa lisämaaksi jo oleville tiloille soveltuvat maat joutuvat asutustilojen maiden ympäröimiksi tai muuten niiden eristämiksi taikka tulevat erotettaviksi suoraan uusille asutustiloille, joista tietenkään ei voida erottaa lisämaita liian pienille tiloille. Tämän vuoksi on välttämätöntä, että liian pienien tilojen lisämaakysymys kokonaisuudessaan hoidetaan uuden pika-asutuksen yhteydessä, ainakin niissä tapauksissa, joissa tämä asutus tulee jotenkin koskemaan niiden tilojen maita, joista lisämaa olisi otettava.

Myöskin yhteislaidunkysymys, koskekoon tämä hakamaita tahi viljelyslaitumia, olisi hoidettava tässä yhteydessä. Tämänkin asian tyydyttävän ratkaisun edellytykset näet hyvin yleisesti, ehkä enimmissä tapauksissa, katoavat, ellei asiaa jo tässä yhteydessä hoideta.

11. Peltoalaa lisättävä kaikilla tahoilla.

Edellä on jo viitattu, että välirauhan ehtojen mukaisissa alueluovutuksissa menetimme tuntuvan osan pelloistamme. Menetyksen määrää ei ole vielä tarkoin arvioitu, mutta lienee se lähimain 15 % entisestä peltoalasta. Vaikka siirtoväen ja muiden ensiasteisten maantarvitsijain asuttamisen yhteydessä ei voidakaan mennä siihen, että asutustiloja perustettaisiin yksinomaan uudismaille, ori kuitenkin monelta näkökannalta puollettavissa, että ainakin tuntuva osa peltojen menetyksestä korvataan tämän asutustoiminnan yhteyteen liitettävän uudisviljelyksen kanssa. Tässä mielessä on pyrittävä varaamaan mikäli mahdollista kaikille puheenaoleville asutustiloille uudisviljelysmahdollisuudet, antamalla niille valmiin

pellon ohessa myöskin viljelyskelpoisia maita. Huomattava osa näistä tiloista on syytä sijoittaa suorastaan pääasiassa uudismaalle, joten ne, joilla on kykyä ja halua raivauksen"kautta lisätä peltojaan vuosittain, ovattilaisuudessa näin tekemään. Onpa syytä hyville yhtenäisille viljelyskelpoisille alueille perustaa täydellisiä uudistiloja rajoitetussa määrässä, jopa uudisasutuskyliäkin, jotka yhteiskunnan voimin muodostetaan lähimain valmiiksi ennen asukkaiden ottoa. Korvaukset uudismaan raivauksesta on joka tapauksessa saatettava niin hyviksi, että uudisviljelijäin taloudellinen asema ei muodostu muiden asutustilallisten asemaa huonommaksi. Koneellisia suurraivauksia on mahdollisimman mukaan suoritettava alueilla, jotka maastosuhteiden puolesta ovat tähän soveliaat. Arvokkaiden metsien hävittäminen on tällöin kuitenkin rajoitettava niin vähäiseen kuin olosuhteet missäkin tapauksessa sallivat.

Myöskin entisten tilojen uudisraivaustoimintaa on mahdollisuuksien mukaan edistettävä. Eritoten on aihetta koettaa saada viljelyskelpoisia maita omistavat pientilalliset harrastamaan voimakkaasti uudisviljelystä, koska tätä tietä voitaisiin näitä liian pienien peltojen takia useinkin epäedullisia tiloja tuntuvasti parantaa. Kun pientilallisten on kuitenkin uudisraivauksiin käytettävä aikaa, joka heidän muuten olisi käytettävä rahallisiin ansiotöihin, syntyisi heillä hyvin yleisesti taloudellisia vaikeuksia, ellei uudisraivaustöistä saataisi hyvitystä, vaikka se tapahtuukin pääasiassa omaksi hyödyksi. Tämä vie siihen, että uudisviljelyksestä, josta jo ennenkin on maassamme maksettu palkkiota valtion taholta,olisi edelleenkin maksettava palkkioita, vieläpä muuttuneiden olosuhteiden johdosta niitä entisestään lisättävä. Olisi myöskin kohtuullista, että siirtoväelle maksettaisiin uudisraivauksista jonkinverran korkeampia palkkioita, erityisesti sellaisille siirtoväkitalouksille, jotka tyytyvät suhteellisen vähäiseen osaan valmista peltoa ja perustavat taloutensa suuremmalta osaltaan uudisraivaukseen.

12. Salaojituksen suuret edut.

Kasvullista maa-alaa voidaan lisätä myöskin salaojitustoiminnan kautta, jolloin avo-ojien ja pientareiden ottama tyhjä tahi vain rikkaruohoja kasvava ala katoaa. Näin voitettava kasvu on keskimäärin noin 15 % maa-alasta, mutta sadon lisäykset ovat yleensä tuntuvasti suuremmat, koska salaojituksen aiheuttama perusteellisempi maan kuivatus parantaa eräitä muitakin kasvuedellytyksiä. Salaojituksella saavutettava sadonlisä on eri kasveilla 20—40 % ja lienee arvioitava keskimäärin vähintään 25 %:ksi.

Salaojitus on kuitenkin pientiloille monesti hankalaa sen vuoksi, että sen toimeenpano olisi ulotettava jopa puolelle peltoalasta yhtäaikaa. Näin ei asia kuitenkaan ole kovin yleisesti, mutta sensijaan ovat salaojitus-

kustannukset niin suuret, että niistä on pienviljelijäin usein vaikeata selviytyä, silloinkin, kun he täysin ymmärtävät salaojituksen arvon. Tämän vuoksi on välttämätöntä, että valtion taholta salaojitusta tehokkaasti tuetaan, osittain huokeakorkoisilla lainoilla, osittain avustuksilla. Niiden määrien tulisi olla tilan suuruuden mukaan alenevia, mutta pienviljelmillä yleensä niin tuntuvia, että ne yhteensä peittäisivät tärkeimmän osan pientilojen salaojituskustannuksista.

Erityisesti olisi kiinnitettävä huomiota siihen, että maat salaojitettaisiin jo uudisraivausten yhteydessä. Tällöin näet vältyttäisiin kustantamasta avo-ojia, joista ei ole mitään apua siinä tapauksessa, että maat myöhemmin salaojitetaan.

13. Rehunviljelystä on kehitettävä.

Maataloutemme pahimpia heikkouksia tähän asti on ollut rehunviljelyksen huono asema. Varsinaisen rehun kasvussa on miltei toinen puoli pelloistamme. Mutta suuri osa heinämaista on vanhoja, timoteivaltaisia nurmia, joiden sadot ovat alhaiset ja lisäksi valkuaisköyhät. Mitä tärkeintä olisikin saada nurmien keski-ikä lyhenemään ja niiden apila valtaisuus lisääntymään. Muunkin valkuaisrikkaan rehun tuottamiseen on määrätietoisesti pyrittävä, sillä taloudellinen tilanteemme pakottaa meidät pitkiksi ajoiksi supistamaan tuontimme mahdollisimman vähäiseksi, ulkomaiset väkirehut mukaan luettuna. Myöskin rehujen säilytystapojen kehittäminen on aivan ensiarvoinen asia. Erityisesti on koetettava saada AlV-säilömistapa yleistymään ja ulottumaan tähänastista monta vertaa runsaammin pientiloille. Muidenkin säilyttämistapojen kehittämiseen on määrätietoisesti pyrittävä. Nämä päämäärät on maataloudellisessa neuvonnassa saatava tästedes paljon entistä merkitsevämpään asemaan.

14. Rationalisointi sodan jälkeen erityisen tärkeä.

Sodan nyt meidän osaltamme päätyttyä tulee maatalouden rationalisointi jo aivan ensi tilassa erääksi maatalouden keskeisimmäksi kysymykseksi, minkä vuoksi sen eräitä puolia on syytä tässäkin korostaa, vaikka kirjassa »Suunnitelmallisempaa pienviljelyspolitiikkaa» tähän jo kiinnitettiinkin huomiota niinhyvin perusteluissa kuin ponsissakin. Huomio on kiinnitettävä nyt erityisesti konetyön lisäämiseen pientiloillakin, tukemalla näitä taloudellisesti tärkeimpien yksityistenkin, mutta erittäinkin yhteisten koneiden hankinnassa koneosuuskuntien tahi muiden koneiden hankinnan ja käytön edistämiseen tähtäävien yhteistoimintamuotojen puitteissa. Myöskin muunlaiseen maatalouden rationalisointiin on tarmolla tartuttava, erittäinkin niihin kohtiin, jotka on lueteltu edellämainitussa kirjassa, sivulla 74.

15. Maatalousrakennusten rationalisointi.

Erityistä huomiota maatalouden rationalisoinnissa on kiinnitettävä rakennuksiin. Niinhyvin niiden sijainti kuin laatukin on ratkaistava suurinta mahdollista työnsäästöä ja toisaalta riittävän suurta viihtyisyyttä ja mukavuutta tavoitellen. Rakennusosien ja koko rakennustenkin tehdasmaista valmistamista on kehitettävä maatalouden tarpeita ja nimenomaan sen rationalisointia silmälläpitäen. Pientilojen eräiden tärkeimpien yhteisrakennusten ja laitosten, kuten yhteisten viljankuivaamojen ja lajittelulaitosten sekä kotitarvemyllyjen ja -sahojen aikaansaamista pienviljelysseuduille on valtion toimenpitein edistettävä siellä, missä tällaisten puuttuminen aiheuttaa pienviljelijöille tuntuvaa ajanhukkaa ja kustannuksia.

Kun navettarakennus tulee yksityisille pientiloille hyvin kalliiksi ja sen ylläpitokustannuksetkin verraten suuriksi ja kun karjataloustyöt lisäksi tulevat pienessä mittasuhteessa harjoitettuna suhteellisesti paljon kalliimmiksi kuin suurin mittasuhtein suoritettuna, olisi sopivissa tapauksissa järjestettävä p entiloille myöskin yhteisiä kotieläinsuojia. Tämän edellytyksenä kuitenkin on useimmissa tapauksissa, että karjatalous on määrättyyn asteeseen »sosialisoitu», tavalla, jota Ruotsissa eräissä tapauksissa parhaillaan kokeillaan. Meilläkään ei sitä voitane ilman muuta suositella laajemmin käytäntöön otettavaksi, mutta kokeeksi olisi joissakin tapauksissa pientilain karjatalous saatettava tällä tavoin yhteistalouden kannalle. Ilman tätä tuskin päästään siihen, että nimenomaan naisten maaltapako muodostuu kovin runsaaksi. Tästä koituu pientaloudenkin hoidolle usein suuria vaikeuksia, joista vähäisin ei ole suinkaan se, että pienviljelijäin emäntien on vuodesta toiseen tehtävä kesät talvet ylen pitkiä ja tavattoman raskaita työpäiviä.

16. Maataloudellinen neuvontatyö tehostettava.

Sodan aikana on maataloudellinen neuvontatyö yleensä ja niin myös. pienviljelysneuvonta joutunut tuntuvasti kärsimään. Se on myös muuttanut luonnettaan, suuntautuen huomattavalta osaltaan erinäisten, kansanhuollon kannalta tärkeiden kasvien tuotannon neuvontaan, jolla usein on ollut yhtä paljon propagandan kuin teknillisen neuvonnan luonne. Sodan jälkeen on tässä suhteessa tapahtunut taantumus viipymättä käännettävä uudeksi edistykseksi. Nimenomaan pienviljelijäin neuvonta on saatava entistä tehokkaammaksi, tekemällä neuvontaelimistössä tarpeelliseksi ehkä osoittautuvia uudistuksia, saattamalla neuvojavoimat riittäviksi, teoreettisesti ja käytännöllisesti päteviksi ja aikansa tasolla oleviksi, sekä suunnittelemalla näiden työn- ja piirien jako sellaiseksi, että se antaa parhaat mahdolliset tulokset. Erityisesti on neuvonta suunnattava sellaisille aloille, joilla on odotettavissa nopeimmin arvokkaita

taloudellisia tuloksia. Siinä mielessä oh rehunviljelyksen ja säilyttämisen sekä kotitalous- ja puutarhanhoidon neuvontaan kiinnitettävä entistä suurempaa huomiota. On myös erittäin tärkeätä, että neuvonnan avulla koetetaan kasvattaa maanviljelijät, pienviljelijät mukaanluettuna, kykeneviksi rationalisoimaan talouttaan, kotitalous ja pienviljelijäperheiden yksityistalous siihen luettuna, koska ilman tehokasta neuvontatyötä ei talouden rationalisoinnissa päästä eteenpäin läheskään sellaista vauhtia, minkä olosuhteet nyt tekevät suorastaan välttämättömäksi.

17. Päätöslauselma.

Edellä esitettyihin lisäperusteluihin viitaten puoluekokous, sen lisäksi, mitä se aikaisemmin on esittänyt maamme lähiaikojen maatalouspolitiikasta, pitää erittäin tärkeänä:

1) että maataloussiirtoväen ja muiden heihin verrattavissa olevien asutustiloja tarvitsevien piirien, kuten maatalouden harjoittamiseen kykenevien ja halukkaiden rintamasotilaiden, sotaleskien ja -orpojen, sotainvaliidien, tilojen pirstoutumisen takia toimensa menettäneiden muonamiesten ym. maantarve tyydytetään niin nopeassa tahdissa kuin vallitsevissa oloissa suinkin on mahdollista ja että tähän tarkoitukseen luovutetaan viljeltyä maata perustettavaa tilaa kohti keskimäärin vähintään niin paljon kuin sitä suunniteltiin annettavaksi vuoden 1940 pika-asutuslain perusteella;

2) että valmista peltoa otetaan siirtoväen ja edellämainittujen heihin verrattavien asuttamiseen ennenkaikkea rappiotilojen ja huonosti hoidettujen tilojen maista pakkolunastamalla häitä tiloja kokonaisuudessaan valtiolle asutustarkoitukseen käytettäväksi;

3) että maan pakkolunastuksessa mennään suhteellisen pitkälle varsinaiseen maanviljelijäväestöön kuulumattomien ja pääasiassa muualla asuvien, sekä muista ammateista tärkeän osan toimeentulostansa saavien omistuksessa olevien tilojen osalla, mikäli nämä eivät korkean viljelystasonsa ansiosta anna erityistä aihetta noudattaa suurempaa pidättyväisyyttä maiden lohkomisessa puheenaolevaan asutustoimintaan;

4) että valmiin pellon luovuttamisessa yleensäkin kiinnitetään luovuttajatilojen voimaperäisyysasteeseen ja kansantaloudelliseen tuottavuuteen huomiota luovuttamalla valmiita peltoja *runsaammin* heikosti, *vähemmän* taas voimaperäisesti viljellyiltä tiloilta ja vapauttamalla, mikäli asutustilojen sijoitusta ja niiden tilusten muotoa tuntuvammin häiritsemättä ja asutustoiminnan vauhtia hidastuttamatta on mahdollista, salaojitetut maat kokonaan pakko-otolta;

5) että pakko-otolta vapautetaan myöskin kaikki ne maat, jotka nykyisessä omistuksessa ollen ovat sosiaalisesti erityisen tärkeät, kuulukootpa nämä kunnille, valtiolle, osuuskunnille, yhtiöille tai yksityisille;

6) että valtiolle pakkolunastettavista rappio- ja muista tiloista osa muodostetaan toistaiseksi kokeilutarkoituksessa yhteisviljelystiloiksi, harjoittamalla näillä maataloutta kollektiivitalouden luontoisesti, lähinnä osuustoimintaperiaatteita soveltaen, jolloin tilan maat ja maatalousrakennukset käytettäisiin yhteisinä, samoin kuin maatalousirtaimistokin ja jolloin vain asuinrakennus ja pienoisulkohuonerakennus olisi kullakin osuuden omistajalla omassa käytössä, perheen asumista ja yksityistalouden välttämättömimpiä tarpeita palvelevaa puutarhan-'ja kotieläinhoitoa varten, ja että yksityiskohtainen suunnitelma tällaista taloudenpitoa varten laaditaan viipymättä, huomioonottaen myönteisimmät muodot Nsuvostoliiton yhteistaloudellisesti hoituista maatalousyksiköistä;

7) että lisämaan hankintaa liian pienille tiloille toteutetaan täydellä tehollaan jo siirtoväen ja heihin verrattavien asuttamisen rinnalla, koska muussa tapauksessa tuhansien pientilojen lisämaansaantimahdollisuudet ainaiseksi katoavat;

8) että pientilain laiduntarpeen tyydyttämiseen samoin kiinnitetään kylliksi huomiota jo puheenaolevan väestön asuttamisen yhteydessä ja että yhteislaidunperiaatetta viljelyslaitumiinkin nähden toteutetaan niin pitkälle kuin on tarpeellista ja mahdollista sekä että laiduntalouden kehittämisen tiellä olevia taloudellisia esteitä valtion toimenpitein riittävästi tasoitetaan;

9) että kysymyksessäolevien väestöryhmien asuttamisen yhteydessä kiinnitetään erityisesti huomiota uuden pellon raivaukseen jota varten riittävä määrä asutustiloja on muodostettava suureksi osaksi viljelyskelpoiselle maalle, jolloin kuitenkin näille on annettava uudisviljelyksestä niin suuri korvaus tai työapu, että uudistilojen taloudelinen asema ei muodostu muidenlaisten asutustilojen taloudellista asemaa huonommaksi ja että muukin uudisraivaus saatetaan vauhdikkaaksi, erittäinkin pienviljelijöille maksettavien riittävien uudis- ja laidunraivauspalkkioiden avulla;

10) että kasvullista maa-alaa ja tilojen voimaperäisyystasoa mahdollisuuksien mukaan lisätään myöskin salaojitustoiminnan tehostamisen kautta, helpottamalla erityisesti pienviljelmien salaojituskustannuksia tarkoituksenmukaisen yhteistoiminnan ja kustannusten alentamisen avulla, viimeksimainitussa entistä tuntuvampaa valtion avustustakin käyttäen ja pyrkien toteuttamaan

salaojitusta mahdollisuuksien mukaan jo uudisraivauksen yhteydessä;

11) että tarkoituksenmukaisen rehunviljelyksen edistämiseksi, pientiloilla ryhdytään tarpeellisiin toimenpiteisiin, pitäen erityisesti silmällä kotoisen valkuaistuotannon lisäämistä ja rehujen säilyttämistapojen kehittämistä AIV- ynnä muita todella arvokkaiksi osoittautuneita menetelmiä käyttämällä;

12) että maa- ja kotitalouden kaikenlaista rationalisointia valtion riittävällä myötävaikutuksella ja taloudellisellakin tuella voimakkaasti edistetään, kiinnittäen ohjelman III luvun eri kohdissa mainittujen seikkojen lisäksi erityistä huomiota konetyön lisäämiseen pientiloilla, helpottamalla taloudellisesti yksityisten koneiden ostoa ja erittäinkin edistämällä yhteisten koneiden hankintaa ja käyttöä koneosuuskuntien tai muiden yhtymien muodossa sekä tehostaen voimakkaasti pienviljelijäin karjanjalostus- ja muuta karjatalouden parannustoimintaa siitoseläinyhtymien, karjantarkastustoiminnan ym. tätä tarkoitusta palvelevien toimintamuotojen riittävän voimakkaan tukemisen kautta;

13) että rationalisoimispyrkimyksissä kohdistetaan erityistä huomiota rakennuksiin, joita sijoitettaessa ja rakennettaessa kaikki maa-, karja- ja kotitaloustöiden tehokkuusvaatimukset on riittävästi huomioitava ja joiden osien ja koko rakennustenkin tehdasmainen rakentaminen on kehitettävä entistä pitemmälle, ollen myös useampien pientilain yhteisrakennusten, kuten yhteisten viljankuivaamojen ja lajittelulaitosten, kotitarvemyllyjen ja sahojen, jopa kotieläinsuojienkin aikaansaamista yhteiskunnan myötävaikutuksella edistettävä;

14) että pienviljelijäin ammattineuvonta saatetaan viipymättä sodanedellisen ajankin neuvontaa tehokkaammaksi, tekemällä neuvontaelimistössä tarpeellisiksi ehkä osoittautuvia uudistuksia, saattamalla neuvojavoimat riittäviksi ja aikansa tasolla oleviksi ja ohjaamalla tarmokkaasti neuvontatyötä erityisesti niille aloille, joilla on odotettavissa nopeimmin arvokkaita tuloksia, kuten rehunviljelyksen ja säilyttämisen ynnä kotitalous- ja kasvitarhanhoidon neuvontaan sekä harrastuksen herättämiseen kaikenlaisen maatalouden rationalisoinnin toimeenpanemiseen, kotitalous ja pienviljelijäperheiden yksityistalous mukaanluettuna.